

A
GONOSZ
KIRÁLYNÉK

KÁSMIRI
NÉPMESÉK

A GONOSZ KIRÁLYNÉK
KÁSMIRI NÉPMESEK
EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1958

A fordítás J. Hinton Knowles: Folk-tales of Kashmir (Kegan Paul, Trench. Trübner, London, 1893) alapján készült.

Az utószót írta DÉGH LINDA

Válogatta és a jegyzeteket készítette M. TÓTH EDIT

A könyv védőborítékját, kötéstervét és díszítő elemeit
a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum gyűjteményének
felhasználásával LÓRÁNT PÉTERNÉ tervezte

Fordította

SZÓKE SÁNDORNÉ

SZÁZEZER RUPIA NÉHÁNY JÓ TANÁCSÉRT

Elbeszélte: Pandit Csadh Rám, Habah Kadal, Szrinagar

Egy szegény vak bráhmana* meg a felesége abból éltek, amit a fiuk összekoldult. Így tartott ez egy ideig, míg egyszer csak a fiú beleunt ebbe a nyomorúságos, alantas életbe és elhatározta, hogy más hazában próbál szerencsét. Feleségével tudatta szándékát és meghagyta neki, hogy néhány hónapi távolléte alatt lássa el valahogy az öregeket. Kérte, hogy legyen nagyon szorgalmas, nehogy szülei megharagudjanak rá és elátkozzák.

Egy reggelen fölkerekedett kis élelemmel a batyujában, és ment-mendegélt nap nap után, míg a szomszéd ország fővárosába nem ért. Itt leült egy kereskedő üzlete előtt és kéregetett. A kereskedő kikérdezte honnan jött, mi járatban van, melyik kasztba tartozik. Erre a fiatalember azt felelte, hogy ő bráhmana és ide-oda vándorol, hogy élelmet kolduljon össze magának, a feleségének meg a szüleinek. A kereskedő megszánta az embert és azt tanácsolta neki, hogy menjen el az ország nemes lelkű, jóságos királyához; följánlta, hogy elkíséri őt az udvarhoz. Történt, hogy őfelsége akkoriban éppen egy bráhmanát keresett, hogy gondozója legyen egy arany templomnak, melyet nemrég építtetett. Őfelsége igen megörült, mikor meglátta a bráhmanát és hallotta, hogy derék, becsületes ember. Mindjárt rábízta a templom felügyeletét és elrendelte, hogy ötven kharvár* rizst és száz rupiát fizessenek neki évente.

Két hónapra rá a bráhmána felesége, mivel semmi hírt nem kapott férjéről, elhagyta a házat és férje keresésére indult. Szerencséjére éppen arra a helyre érkezett, ahova a férje és ott hallotta, hogy az aranytemplomnál minden becsületes koldusnak adnak egy aranyrupiát a király nevében, csak érte kell menni. Így hát az asszony másnap reggel odament a templomhoz és találkozott is a férjével.

— Mért jöttél ide? — kérdezte a bráhmána. — Mért hagytad el szüleimet? Hát arra nem gondolsz, hogy elátkoznak engem és meghalok? Eredj haza és várj, míg hazamegyek.

— Nem, nem — mondta az asszony. — Nem mehetek vissza, hogy otthon éhezzen és elnézzem, hogyan pusztul el a két öreg. Egy szem rizs nincs a házban.

— Ó, Bhagavant!* — kiáltott a bráhmána. — Nesze, fogd ezt — néhány sort írt egy papírlapra és odaadta az asszonynak. — Vidd ezt el a királynak, talán ad érte százezer rupiát. — Ezt mondván, az asszonyt útjára bocsátotta.

A papírlapra négy tanács volt felírva.

„1. Ha valaki úton van és idegen helyen éri az éjszaka, vigyázzon, hol száll meg és ne hunyja álomra a szemét, mert örökre behunyja. 2. Ha valaki szükségét lát, tegye próbára barátait, de ha nem lát szükségét, ne engedje, hogy a barátai próbára tegyék. 3. Ha egy férfinak asszonynővére van és nagy pompával meglátogatja őt, a nővér szívesen látja az ajándék kedvéért, amit testvérétől kaphat, de ha a fiú-testvér szegényen megy a nővérehez, az szidalmazza és megtagadja őt. 4. Ha egy embernek valami munkát kell végeznie, végezze el maga és tegye azt teljes erővel és félelem nélkül.”

Mikor a bráhmána felesége hazaért, elmondta szüleinek, hogyan találkozott a férjével és micsoda értékes papírlapot kapott tőle, de semmi kedve nem volt ahhoz, hogy maga menjen a király elébe, hanem elküldte egyik rokonát. A király elolvasta a papírlapot és megparancsolta, hogy korbácsolják meg ezt az embert és aztán küldjék haza. Másnap reggel a bráhmána felesége fogta a papírlapot és amint ment az utcán a darbár* felé, olvasgatta. Szembe jött a király fia és megkérdezte, mit olvas. Erre az asszony azt felelte, hogy a papírlapon, amelyet kezében tart, néhány jó tanács van, melyekért ő százezer rupiát kíván. A herceg kérte, hogy mutassa meg neki és mikor elolvasta, utalványt adott az összegről és ellovagolt. A

szegény asszony nagyon hálás volt. Még aznap nagy mennyiségű élelmiszert vásárolt, mely hosszú időre elég volt mindnyájuknak.

Estére a herceg elmesélte apjának találkozását az asszonynyal és azt is, hogy milyen vásárt csinált. A herceg azt remélte, hogy apja majd megdicséri tettét, de nem úgy történt. A király jobban megharagudott mint valaha, annyira, hogy száműzte fiát az országból.

Sajna! Milyen szomorú volt a királyi ház, mikor híre ment a király kegyetlen parancsának! Mert a herceget mindenki szerette, sokat ígérő fiatalember volt, s méghozzá a trón örököse. De a király parancsa nem tűrt halasztást. A herceg elbúcsúzott anyjától, rokonaitól, barátaitól és ellovagolt, maga se tudta hova. Mire leszállt az éj, érkezett egy helyre, ott találkozott egy emberrel, aki meghívta őt a házába. A herceg elfogadta a meghívást és úgy fogadták, mint egy herceget. Szőnyeget terítettek le neki, hogy arra üljön, a legjobb ételeket rakták elébe és éjszaka a házigazda leánya állt szolgálatára.

— Áh! — gondolta a herceg, mikor lefeküdt aludni. — Most megfogadom az első tanácsot, amit a bráhman asszony adott nekem. Ma éjjel nem fogok aludni.

Jól tette, hogy így határozott, mert éjfélkor fölkelt a házigazda leánya és karddal a kezében rohant a hercegnek, hogy megölje. A herceg azonban elhárította a csapást és megfogván a kardot, így szólt:

— Mért akarsz megölni engem? Hát ártottam én neked valami módon? Vagy akartam ártani neked? Félre azzal a karddal, mert úgy jársz, mint az a király, aki tévedésből megölte a kedvenc papagáját.

— Milyen király? — kérdezte a lány.

— Ide hallgass — szólt a herceg. — Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy király, akinek volt egy igen szép papagája, melyet nagy becsben tartott. Ez a papagáj a királyi haramban* lakott és a király mindig először a papagájjal beszélt és csak aztán a feleségeivel. Történt egyszer, hogy a papagáj egy hónapi szabadságot kért a királytól, hogy megházasíthassa a fiát. A király megadta a szabadságot. A madár elment, a menyegzőt megtartották és a madár hazafelé készülődött. Két fa hajtását vitte magával a királynak. Az egyiknek olyan csodálatos ereje volt, hogy a fiatal embert öreggá tette, a másik meg az öreg embert fiatallá varázsolta. A hajtásokat elültették és mikor itt volt az ideje, kivirágzottak és gyümölcsöt termettek. Mikor a gyümölcs érni kezdett, nagy vihar söpört végig az

országban, leverte a fákat. A víz egy szörnyű kígyót sodort oda, mely a fák ágain keresett menedéket és mérgével bevonta az ágakat, de ezt senki se vette észre. Mikor a vihar elült, jött a kertész és a két fát újra elültette s olyan gonddal ápolta őket, hogy ismét kivirágzottak és gyümölcsöt termettek. A gyümölcsökből néhányat elvittek a királynak. Ófelsége először egy állaton akarta kipróbálni, és az egyik fa gyümölcsét egy kutyának adta. Az állat megette és mindjárt fölfordult. Ezt látván a király, nagy haragra lobbant gondolván, hogy a papagáj gúnyt űzött vele. Megparancsolta, hogy öljék meg a madarat. A következő évben a fák ismét gyümölcsöt termettek, de most már a mérge elpárolgott ágaikról. Egy reggel arra ment egy öregember, akinek ehetnékje támadt. Kinyújtotta hát a kezét leszakított egy gyümölcsöt és megette. Abban a minutában megfiatalodott. A különös eset híre a király fülébe jutott, aki aztán megparancsolta, hogy hozzanak neki a gyümölcsből. Ófelsége a fiatalító gyümölcsökből megettetett néhányat az öreg vezírral és az tüstént erős fiatalemberré változott, amilyenek az emberek félszázaddal ezelőtt ismerték. Mikor a király ezt látta, igen megszorodott és sokat búsult kedvenc papagája után, melyet oly kegyetlenül megöletett.

— Bizonyára nem akarsz velem is hasonló cselekedni? — mondta a herceg.

— Nem — felelte a lány.

Pitymallott, mire a herceg befejezte történetét és a ház többi lakói is ébredtek. Így a herceg meg volt mentve. Természetesen el akart menni és mindjárt indulni volna, de a ház gazdája erről hallani se akart. Marasztalta, hogy maradjon még egy napig és ígérte, hogy másnap elengedi. A herceget nagy figyelemmel vették körül, megint a legfinomabb ételeket rakták eléje és éjjel ugyanabba a szobába vezették, ahová a házigazda lánya is bement, hogy szolgálatára álljon. A herceg ezen az éjszakán se merte álomra hunyni a szemét. Tartott tőle, hogy a leány megint csinál valamit. Éjfélkor a leány csakugyan fölkel, kardot ragadott a kezébe és meg akarta ölni a herceget, de az talpra ugrott és megszólalt:

— Ne ölj meg engem. Mi hasznod volna az én halálomból? Ha megölnél, később búsúlnál, mint az az ember, aki megölte a kutyáját.

— Melyik ember? Milyen kutyát? — kérdezte a lány.

— Ha ideadod a kardot, elmondom neked — szólt a herceg.

A leány odaadta a kardot és a herceg elkezdte a második történetet:

— Volt egyszer egy gazdag kereskedő és annak egy kedves kutyája. Előre nem látott körülmények folytán a kereskedő hirtelen szegénységre jutott és meg kellett válnon a kutyájától. Egy kereskedő barátjától ötezer rupia kölcsönt kapott a kutyára és a pénzzel új üzletet kezdett. Nem sokkal ezután a másik kereskedő boltjába betörtek a tolvajok és teljesen kifosztották. Alig maradt meg tíz rupia érték. A hűséges kutya tudta, mi történik, a tolvajok után sompolygott, látta, hová rejtették a rablott jószágot, és aztán visszatért

Reggel, mikor megtudták, mi történt nagy sírás és jajveszékelés volt a kereskedő házában. A kereskedő majd megőrült. A kutya meg eközben folyton az ajtó felé szaladgált és huzigálta gazdáját a nadrágjánál meg az ingénél fogva, mintha azt akarná, hogy menjen vele. Végül egyik barátjának eszébe jutott, hogy a kutya talán tud valamit a dolgok holléte felől és azt tanácsolta a kereskedőnek, hogy menjen, amerre a kutya vezeti. A kereskedő ráállt és ment a kutya után egyenest arra a helyre, ahol a tolvajok elrejtették a lopott holmit. Itt a kutya ugatott, kapart és mindenféleképp értésükre adta, hogy a kincsek oda vannak elásva. A kereskedő és a barátja addig ásott, míg előkerült a lopott jószág. Nem hiányzott semmi. Minden úgy volt, ahogy a tolvajok elvitték.

A kereskedő igen boldog volt. Mikor hazaért, a kutyát mindjárt elküldte régi gazdájához és a fülébe egy kis levéltekercset dugott, melyben megírta az állat okosságát és kérte barátját, hogy felejtsék el a kölcsönt és fogadjon el tőle még ötezer rupiát ajándékba. Mikor a kereskedő látta, hogy kutyája hazajön, így gondolkozott: „Sajna! Barátom kéri a pénzt. Hogyan fizessem őt ki? Még nem volt elég időm, hogy kiheverjem legutóbbi veszteségeimet. Megölöm a kutyát, mielőtt a küszöbhez ér és azt fogom mondani, hogy valaki más ölte meg. Így aztán véget vetek adósságomnak. Nincs kutya, nincs kölcsön.” Így hát kirohant és a szegény kutyát megölte, erre a levél kiesett a jobb füléből. A kereskedő fölvette és elolvasta. Milyen nagy volt a bánata és milyen szemrehányásokat tett önmagának, mikor megtudta a valóságot!

— Vigyázz — folytatta a herceg — nehogy olyat légy, amiért később az életedet adnád, ha nem tetted volna!

Mire a herceg befejezte történetét, már majd reggel volt.

— Sajna! — mondta a lány. — Mit tegyek? Még egy óra és itt a nappal. Apám szigorúan lelkemre kötötte, hogy a reggel beállta előtt megöljelek és

fenyegetett, hogy ha nem teszem, ő fog megölni engem. Mit tegyek? A te hatalmadban vagyok.

— Mutasd meg, merre lehet elmenni erről az átkozott helyről, és gyere is velem — felelte a herceg. — Kint könnyen találunk egy lovat és azon gyorsan elvágatunk, az üldözéstől se kell félnünk. Gyere!

Egy óra múlva, mire a ház többi lakója fölébredt álmából, a herceg és a rabló lánya már sok mérföld messzeségben járt. Addig-addig lovagoltak, míg elértek egy helyre, ahol a hercegnek egy barátja lakott. Az szívesen látta, házában marasztalta és hat hónapig úgy bánt vele, mintha a saját testvére volna. S mikor a herceg búcsút vett és el akart menni, adott neki ékszereket, pénzt, lovakat és szolgákat és mindent, amire csak szüksége volt az útra.

A herceg akkor meglátogatta sógora országát. Jóginak* öltözve leült a palota közelében egy fa alá és úgy tett, mintha imádságba merült volna.

A szent ember csodálatos ajtosságának híre a király fülébe jutott. Érdeklődött iránta, mert a felesége nagy beteg volt és az orvosok nem tudták meggyógyítani. Gondolta, talán ez a szent ember tudna tenni valamit. Érte küldött, de a szent ember nem volt hajlandó a király csarnokaiba lépni, mondván, hogy az ő lakása a szabad ég alatt van, és ha őfelsége látni kívánja őt, jöjjön maga és hozza el a feleségét is. Erre a király elvitte feleségét és bemutatta a jóginak. A szent ember megparancsolta a királynénak, hogy boruljon le előtte és maradjon három óra hosszáig ebben a helyzetben. Akkor aztán azt mondta, keljen föl, mert már meggyógyult.

Estére kelve nagy ijedelem volt a palotában, mert a királyné elvesztette gyöngyös rózsafüzérét, és senki se tudott róla semmit. Végül valaki elment a jógihoz és megtalálta a földön azon a helyen, ahol a királyné a földre borult. A király nagy haragra gyúlt, mikor ezt meghallotta és parancsot adott, hogy a jógit végezzék ki. A szigorú parancsot azonban nem hajtották végre, mert a herceg megvesztegette az embereket és elmenekült az országból.

Egy napon a herceg saját ruháiba öltözve sétálgatott, mikor látott egy fazekast a feleségével és a gyerekeivel, aki sírt is, meg nevetett is egyszerre.

— Mi bajod, te bolond? — kérdezte a herceg. — Ha nevensz, mért sírsz? És ha sírsz, mért nevensz?

— Ne törődj velem — mondta a fazekas. — Ez nem tartozik rád.

— Bocsáss meg — mondta a herceg — de szeretném tudni az okát.

— Hát az ok a következő — mondta a fazekas. — Országunk királyának van egy lánya, akit kénytelen mindennap újra férjhez adni, mert minden férje meghal az első éjszakán, amit vele tölt. Már majdnem minden fiatalember elpusztult a környéken és nemsokára a mi fiunkra kerül a sor. Nevetünk a képtelen dolgon, hogy egy fazekas fia hercegnővel köt házasságot, és már előre siratjuk ennek a házasságnak szörnyű következményét. Mit tehetünk?

— Valóban sírni- és nevetnivaló dolog ez — mondta a herceg — de ne sírjatok. Én majd helyet cserélek a fiaddal és elveszem a hercegnőt. Csak adj nekem megfelelő gúnyát és készíts elő erre az alkalomra.

Így a fazekas gyönyörű ruházatot és ékességeket adott neki, s a herceg elment a palotába. Éjszaka bevezették a hercegnő lakosztályába. „Keserves óra — gondolta a herceg. — Vajon nekem is meg kell-e hálnom, mint annyi más fiatal embernek énelöttem?” Erősen megmarkolta a kardját és lefeküdt ágyába, azzal az elhatározással, hogy egész éjjel ébren marad, hogy lássa, mi történik. Éjfélkor látta, hogy két sáhmár* jön elő a hercegnő orrlukaiból. Feléje másztak, hogy megöljék őt is, mint elődeit, de ő készen várta őket. A herceg megragadta kardját és mikor a kígyók ágyához értek, lesújtott rájuk és megölte mindkettőt. Reggel a király, szokása szerint, jött érdeklődni és igen meg volt lepve, mikor hallotta, hogy leánya és a herceg vidáman beszélgetnek.

— Ez legyen a férje — mondta a király — mert ez az egyetlen ember, aki leányommal élni tud.

— Honnan jöttél és ki vagy? — kérdezte a király, mikor belépett a szobába.

— Ó, király! — felelte a herceg. — Én egy király fia vagyok, aki ebben és ebben az országban uralkodik.

A király igen megörült, mikor ezt hallotta és kérte a herceget maradjon a palotában és őt nevezte ki trónutódjának. A herceg több mint egy esztendeig a palotában maradt utána pedig engedélyt kért és kapott hogy meglátogathassa hazáját. A király bőségesen ellátta pénzzel, hogy fedezhesse az út költségeit. Adott neki elefántokat, lovakat, ékszereket, hogy apjának is vihessen ajándékot; és a herceg útra kelt.

Hazafelé sógora országán át vezetett az út, akit már említettünk. Érkezésének híre a király fülébe jutott, aki megkötözött kézzel és meghurkolt nyakkal jött elébe, hogy mutassa hódolatát. Alázatosan kérte a

herceget, hogy jöjjön és maradjon a palotájában, fogadja el azt a szerény vendéglátást, amelyben ő részesítheti. Míg a herceg a palotában időzött, látta nővérét is, aki csókkal és mosollyal üdvözölte őt. Mikor búcsút vett, megmondta, hogyan bántak vele első látogatása alkalmával és hogyan tudott megmenekülni. Aztán megajándékozta őket két elefánttal, két pompás lóval, tizenöt katonával és egy millió rupia értékű ékszerekkel.

Innen elment, hogy meglátogassa öreg barátját, aki oly nagylelkűen bánt vele. Nem messze házától táborot ütött és üzenetet küldött a barátjának, hogy jöjjön el hozzá, de barátja nem ment. Mikor megkérdezte az okát, azt felelte, hogy a hercegnek nincs szüksége az ő segítségére. Így hát a herceg ment el és megköszönte iránta tanúsított jóságát, mellyel elhalmozta őt a szükség idején.

Később a saját otthonába ment és tudatta anyjával, apjával a megérkezését. Sajnos, a szülők annyit siratták elveszettnek hitt fiukat, hogy megvakultak bele.

— Jöjjön ide a fiam! — szólt a király. — Tegye szemünkre a kezét és újra látni fogunk.

A herceg belépett és öreg szülei meleg szeretettel üdvözölték. A herceg szemükre tette a kezét és a szülők újra láttak.

Akkor a herceg elmondta apjának, mi minden történt vele és hányszor mentette meg életét a jó tanács, amit a bráhman asszonytól vásárolt. A király bánatának adott kifejezést, amiért a herceget száműzte, és ettől kezdve ismét békében és örömben éltek.

A RÉM-KIRÁLYNÉ

Elbeszélte: Pandit Anand Rám, Szunah Masid, Szrinagar

Az emberek beszélnek egy királyról, akinek hét felesége volt és egytől egyig mind gyermektelen. Mikor a király az elsőt elvette, gondolta, hogy bizonyosan meg fogja ajándékozni egy fiúval. Ugyanezt remélte a másodiknál, a harmadiknál és a többinél mind, de nem született fia, aki földerítette volna napjait és utána uralkodott volna a trónon. Szörnyű nagy bánat volt ez a királynak.

Egyszer, mikor a király a közeli erdőben sétált és sorsán kesergett, meglátott egy gyönyörű szép tündért.

— Hová mész? — kérdezte a leány. — Mi bánt téged?

— Én igen-igen szerencsétlen vagyok — felelte a király.
— Noha hét feleségem van, nincs egy fiam, akit a magaménak nevezhetnék és örökösömnek tehetnék. Eljöttem ma ebbe az erdőbe, remélve, hogy találkozom egy szent emberrel, ki majd közbenjár értem.

— Azt hiszed, találsz valakit ezen az elhagyott helyen? — kérdezte nevetve a leány. — Itt csak én lakom, de én tudok rajtad segíteni. Mit adsz, ha teljesítem a szíved vágyát?

— Adj nekem egy fiút és tiéd a fele országom.

— Nem kell nekem se az országod, se az aranyad. Végy feleségül és lesz egy fiad, lesz örökösöd.

A király beleegyezett, a tündért hazavitte a palotájába és nemsokára ő lett a nyolcadik felesége.

Nem sokkal ezután a király mindegyik felesége áldott állapotba került. A király öröme azonban nem volt tartós. A szép tündér, akit feleségül vett, nem volt egyéb, mint ráksa-

szí,* aki öfelségének tündér képében jelent meg, hogy rászedje és gonoszságokat kövessen el a palotában. Minden éjjel, mikor a királyi házban mindenki mélyen aludt, ő fölkelt, kiment az istállóba és a külső épületekbe, megevett egy elefántot, két-három lovat, néhány bárányt vagy egy tevét, és mikor kielégítette vérszomjas étvágyát, visszatért szobájába és reggel úgy tett, mintha mi sem történt volna.

Először a király szolgálói nem mertek szólani, de mikor látták, hogy minden éjjel eltűnik néhány állat, kénytelenek voltak a királyhoz menni. Mindjárt szigorú intézkedés történt a palota védelmére és minden szobába öröket állítottak, de hiába volt minden. Az állatok nap nap után eltűntek és senki se tudta, hogyan.

Egy éjjel, mikor a király nyugtalanul föl s alá járt a szobájában és törte a fejét, mitévő legyen, felesége, a volt tündér így szólt:

— Mit adnál nekem, ha fölfedezném a tolvajt?

— Bármit... mindent — felelte a király.

— Jól van. Most pihenj és reggel megmutatom neked a baj okát.

Öfelsége nemsokára mélyen elaludt és a gonosz királyné kiosont a szobából. Kiment a juhakolba, megölt egy bárányt és vérével megtöltött egy cserépedényt. Aztán visszatért a palotába és bement a király többi feleségének szobáiba, és a vérrel, amit magával hozott, bekente a feleségek szájaszélét és ruháját. Később visszament és lefeküdt abban a szobában,

ahol a király még mindig mélyen aludt. Hajnal felé fölkelte a királyt és így szólt hozzá:

— Úgy látom, hogy feleségeid ették meg az állatokat. Ők nem emberi lények, hanem ráksaszik. Őrizkedj tőlük, ha kedves az életed. Eredj és győződj meg magad, hogy igazat beszélek-e.

A király úgy tett és mikor látta feleségei véres szájaszélét és ruháját, szörnyű haragra gyulladt. Megparancsolta, hogy szúrják ki a szemüket és a városon kívül vessék őket egy mély, kiszáradt kútba; ez meg is történt. A következő napon

az egyik asszony egy fiúcskának adott életet, akit megették, mert nem volt más ennivalójuk. A következő napon megint született egy kisfiú, aki szintén hasonló sorsra jutott. A harmadik napon a harmadiknak, a negyedikén a negyediknek született gyermeke, az ötödik napon az ötödik és a hatodikon a hatodik asszony betegedett le, mindnek fia született és mindnek az lett a sorsa, hogy megették. A hetedik asszony, akinek az ideje még nem érkezett el, nem ette meg részét a többi asszony gyerekéből, hanem félretette, míg az ő fia is megszületett. Ekkor kérte, hogy ne öljék meg ezt a gyereket, hanem fogadják el helyette azt, amit neki adtak az övéikből. Így a gyermek meg volt mentve és általa csodálatosképpen a hét királyné is életben maradt.

A gyermek szépen iperedett és szép, erős fiú lett belőle. Mikor a fiú hatéves lett, a hét asszony azt gondolta, ideje, hogy a külső világból is lásson valamit; de hogy csinálják ezt? A kút mély volt és az oldala meredek. Végül kieszték, hogy egymás feje tetejére állnak és aki legfölül állt, fogta a fiút és kitette a kút szélére. A kis fickó elfutott a palota konyhájába és ott ennivalót kért. Kapott is egy csomó maradékot, egy keveset evett, a többit elvitte az anyjának meg a király többi feleségének.

Így folytatódott ez egy ideig, mikor egy reggel a szakács kérte a fiút, hogy maradjon ott és készítsen néhány tál ételt a királynak, mert az ő anyja meghalt és neki el kell mennie, hogy intézkedjék a test elégetése felől. A fiú megígérte, hogy megteszi, ami tőle telik, és a szakács elment. Aznap a király különösképp meg volt elégedve az ebédjével. Minden jól volt elkészítve, kitűnően fűszerezve és szépen tálalva. Estére megjött a szakács. A király maga elé hívatta, megdicsérte a rend-kívül jó ételekért, amit aznap készített és meghagyta neki, hogy máskor is így főzzön. A szakács becsülettel megvallotta, hogy a nap legnagyobb részét távol töltötte anyja halála miatt, az a fiú főzte az ételt, akit ő erre az alkalomra fölfogadott. A

király igen meglepődött, mikor ezt meghallotta és megparancsolta a szakácsnak, hogy ezt a fiút állandóan alkalmazza a konyhán. Ettől kezdve a király ételei egész másképp voltak fölszolgálva. Őfelsége napról napra elégedettebb volt a fiúval és elhalmozta ajándékokkal. Mindezeket az ajándékokat és ételeket, amit a fiú kapott, naponta elvitte a kúthoz anyjának és a király többi feleségének.

A kúthoz mentében mindennap egy fakír* előtt ment el, aki őt mindennap megáldotta, többnyire alamizsnát kért és kapott is mindig valamit. Évek múltak így és a fiú még szebb ifjúvá serdült, midőn egy napon a gonosz királyné véletlenül meglátta. Meglepte az ifjú szépsége és megkérdezte tőle, ki légyen és honnan jött? Mit sem sejtve és a királyné igaz valóját nem ismerve, az ifjú mindent elmondott magáról, az anyjáról és a többi asszonyról.

Ettől az órától kezdve a királyné összeesküvést szőtt a fiú élete ellen. Betegséget színlelt, orvost hívatott és megvesztegette, mondja a királynak, hogy a felesége nagy beteg, és csak a tigristej gyógyíthatja meg.

— Mit hallok, drágám? — mondta a király, mikor este meglátogatta a feleségét — Az orvos azt mondja, hogy nagy beteg vagy és tigristejre van szükséged? Hogy szerezhetjük ezt meg? Ki az, aki ilyesmire merészel vállalkozni?

— Az a fiú, aki itt szolgál, mint szakács. Ő derék, hűséges és mindent megtesz érted hálából, azért a sok jóért, amivel elhalmoztad. Rajta kívül senkit se ismerek, akit elküldhetnél.

— Majd érte küldök és meglátjuk.

A fiú készséggel vállalkozott és másnap megindult veszélyes útjára. Útközben elment a fakír előtt, aki így szólt hozzá: — Hová mész?

A fiú közölte vele a király parancsát és hogy mennyire szeretne őfelsége kedvében járni, aki olyan jó volt hozzá.

— Ne menj el — mondta a fakír. — Ki vagy te, hogy ilyen dolgokra vállalkozol?

De a fiú elszánt volt és életét is kész volt kockára tenni. Akkor a fakír így szólt:

— Ha nem lehet lebeszélni, kövesd tanácsomat, akkor sikered lesz és az életed is megmarad. Ha találkozol egy anyatigrissel, nyiladdal célozd meg egyik csecsbimbóját. A nyíl befúródik és a tigris megszólal, megkérdezi tőled, mért löttél rá. Akkor azt kell mondanod, hogy nem

akartad őt megölni, csupán azt gondoltad, hogy örülni fog, ha kölykeit gyorsabban táplálhatja, mint azelőtt és azért egy lyukat fúrtál a csecsbimbóján, melyen át a tej könnyebben kifolyhat. Azt is mondanod kell, hogy megszántad kölykeit, mert olyan soványak és betegesnek látszanak, mintha több táplálékra volna szükségük.

Akkor a fakír megáldotta és útjára bocsátotta a fiút

Így fölbátorítva, a fiú könnyű szívvel ment tovább. Nemsokára látott egy anyatigris kölykeivel, nyilával célba vette egyik csecsét és eltalálta. A tigris bosszúsan kérdezte, mivel magyarázhatja ezt a tettet. Az ifjú a fakír utasítása szerint felelt és hozzátette, hogy a királyné nagy beteg és tigristejre van szüksége.

— A királyné! — mondta a tigris. — Hát nem, tudod, hogy ő ráksaszi? Kerüld el messziről, különben megöl és fölfal!

— Nem félek semmitől — mondta a fiú. — Öfelsége nincs ellenséges szándékkal irányomban.

— Jól van. Mindenesetre adok a tejemből, de óvakodj a királynétól. Ide nézz! — szólt a tigris és egy óriási sziklához vezette, mely levált a hegyről. A tejemből egy cseppet a sziklára ejtek.

Megtette, amit mondott és a szikla millió darabra hasadt.

— Látod, milyen ereje van a tejemnek? Lásd, ha a királyné mind megissza azt, amit adtam, az neki semmit se árt. Ő ráksaszi és ilyen dolgokat föl se vesz, de ha nem hiszel, eredj és győződj meg magad.

A fiú hazament és a tejet odaadta a királynak, aki mind-járt elvitte a feleségének. Az asszony fölhajtotta az egésztestét és azt mondta, hogy meggyógyult. A király igen meg volt elégedve a fiúval, előléptette magasabb állásba. De a királyné elhatározta, hogy valamiképpen elemészti és folyton azt forgatta fejében, hogyan vihetné véghez tervét anélkül, hogy a királyt megbántaná. Néhány nap múlva megint betegnek tette magát, hívta a királyt és így szólt hozzá:

— Már megint beteg vagyok, de ne aggódj értem. Nagyapámnak, aki abban a dzsungelban lakik, ahonnan a tigristejet hozták, van egy gyógyszere, ami tudom, meggyógyítana, ha valakit érte küldenél. A fiú, aki a tejet hozta, az menjen el.

A fiú útra kelt. Útja a fakír mellett vezetett el, aki ismét megszólította:

— Hová mész?

És a fiú megmondta.

— Ne menj oda — mondta a fakír. — Ez az ember ráksasza* és bizonyosan megöl léged.

De a fiú hajthatatlan volt most is.

— Mindenáron el akarsz menni? Hát akkor menj, de fogadd meg a tanácsomat Ha látod a ráksaszát, szólítsd öregapádnak. Ő majd kér, hogy vakard meg a hátát, ezt meg kell tenned, még pedig igen gorombán.

A fiú megígérte és elment. Nagy és sűrű volt a dzsungel, már-már azt hitte, sose éri el a ráksasza házát Végül meglátta és fölkiáltott:

— Ó, öregapám, eljöttem hozzád én, a leányod fia, hogy elmondjam, milyen beteg az anyám és nem is gyógyul meg, míg meg nem kapja azt az orvosságot, ami nálad van. Engem küldött érte.

Jól van — felelte a ráksasza — megkapod, de előbb vakard meg a hátamat, mert rettentően viszket

A ráksasza füllentett, mert a háta egyáltalán nem viszketett, csak azt akarta látni, hogy a fiú igazán

ráksasza fia vagy se. Mikor a fiú belevájta a körmeit az öreg ráksasza húsába, mintha meg akarná nyúzni, a ráksasza rászólt, hogy elég, odaadta az orvosságot és útjára bocsátotta. Mikor a fiú a palotába ért, a királynak odaadta az orvosságot, aki mindjárt a feleségének vitte és az asszony újra meggyógyult.

A gonosz királynénak most már megállt az esze, nem tudta, mit csináljon ezzel a fiúval. Megmenekült a tigris karmai közül, kiszabadult a nagyapja markából, hogy, hogy nem, azt csak az istenek tudják. Mit tehet most már vele? Végül elhatározta, hogy elküldi őt az öreganyjához, egy vén gonosz ráksaszihoz, aki az erdőben lakott, nem messze a nagyapja házától.

— Többé nem fog visszatérni — gondolta magában a gonosz királyné, és így szólt a királyhoz: — Van otthon egy igen értékes fésűm, szeretném elhozatni, kérlek, küldd el érte a fiút. Szólj, mikor indul, adok neki egy levelet, hogy vigye el a nagyanyámnak.

A király beleegyezett és a fiú útra kelt, szokása szerint megint a fakír előtt ment el és megmondta neki, hová megy. A királyné levelét is megmutatta.

— Hadd lássam, mit tartalmaz — mondta a fakír és mikor elolvasta, így szólt: — Mindenáron veszedbe akarsz rohanni. Ez a levél halálos ítéletedet tartalmazza. Ide hallgass: „A levél átadója esküdt ellenségem,

amíg ő él, semmit se vihetek véghez. Öld meg, amint odaér és többet ne halljak róla.”

A fiú reszketett, mikor ezeket a szörnyű szavakat hallotta, de nem szeghette meg a királynak tett ígéretét és elhatározta, hogy teljesíti őfelsége kívánságát, ha az életébe kerül is. A fakír megsemmisítette a királyné levelét és egy másikat írt helyette ilyenféleképp: „Ez az én kedves fiam. Ha odaérkezik, lásd el mindennel, amire szüksége van és légy hozzá nagyon jó.” A fakír odaadta a levelet a fiúnak és ezt mondta:

— Szólítsd az asszonyt öreganyádnak és ne félj semmitől. Ment-mendegélt a fiú, míg elérkezett a ráksaszi házához, odaadta a levelet és a ráksaszi nagyanyjának szólította, ahogy a fakír tanácsolta. Elolvasván a levelet, az asszony karjai közé szorította, megcsókolta és sok mindent kérdezgetett az unokája meg királyi férje felől. Nagy figyelemmel vette körül a fiút és mindenféle finom dologgal ellátta, amit csak egy öreg ráksaszi tudott kigondolni. Sok ajándékot is adott, többek közt — egy korsó szappanhabot, melyet ha a földre cseppentettek, nagy hegység kerekedett belőle. Egy teli korsó tüt, melyet ha a földre ejtettek, domb kerekedett belőle. Egy korsó vizet, melyet ha a földre öntöttek, olyan nagyra szétterült, mint a tenger. Az öregasszony megmutatta még a következő dolgokat és megmagyarázta a titkukat: hét szép kakast, egy galambot, egy rokkát, egy seregélyt és néhány orvosságot.

— Ez a hét kakas — mondta a vénasszony — hét nagybátyád életét őrzi, akik most néhány napra elmentek hazulról. Nagybátyáid addig remélhetik, hogy életben maradnak, míg ez a hét kakas él, ép és egészséges. A rokka az én életemet őrzi, ha összetörök, akkor én is összetörök és meg kell halnom, de különben örökké élek. A galamb a nagyapád életét tartalmazza és a seregély az anyádét. Amíg ezek élnek, semmi se árthat se a nagyapádnak, se az anyádnak. Az orvosságnak pedig az a tulajdonsága, hogy a vaknak visszaadja a látását. A fiú mindent megköszönt a vén ráksaszinak, amit adott és amit mutogatott neki, aztán aludni tért. Reggel, mikor a ráksaszi a folyóhoz ment fürödni, megölte a hét kakast, meg a galambot a rokkát a földhöz vágta, úgyhogy darabokra tört. Az öreg ráksasza, a felesége meg a hét fiuk tüstént elpusztult. Akkor a seregélyt egy kalitkába zárta és magához vette a becses orvossággal együtt és elindult a királyi palota felé. Útközben megállt a kútnál, és a szemorvosságot odaadta anyjának meg a többi asszonynak és attól mindjárt megjött a látásuk. Mind kimásztak a kútból és

elkísérték a fiút a palotába, ahol egy szobában vártak, míg a fiú előrement hogy a királyt előkészítse jövetelükre.

— Ó, király! — szólt az ifjú. — Sok titkot kell lelepleznem, kérlek, hallgass meg engem. Feleséged ráksaszi, aki életemre tör. Tudja, hogy én fia vagyok feleségeid egyikének, kiket az ő felbujtására látásuktól megfosztottál és egy kútba vetted őket. Feleséged fél, hogy én valamiképpen örököse leszek a trónnak és ezért kívánja mielőbbi halálomat. Én megöltem az apját, az anyját és hét testvérét és most meg fogom ölni őt. Az élete ebben a seregélyben van.

Ezeket mondván, megfojtotta a madarat és a gonosz királyné legott meghalt.

— Most jöjj velem, ó, király — szólt a fiú — és nézd meg hűséges feleségeidet. Hét fiú született a házadnak, de hatot közülük megöltek, hogy csillapítsák a mardosó éhséget. Én egyedül maradtam életben.

— Ó! Mit tettem? — kiáltott a király. — Félrevezettek! — és keservesen sírt.

Ettől kezdve a király egyetlen fia kormányozta az országot. A környező országokat mind meghódította a bűvös korszok segítségével, melyeket a ráksaszitól kapott. Az öreg király hét feleségével békében és boldogságban élte le hátralevő napjait.

AZ ÖTVÖS ÉS BARÁTAI

Mesélte: Siva Báju, Rénavári, Szrinagar

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy ötvös, aki az ötvösök megszokott bűnei mellett még tékozló is volt, meg iszákos. Így hát ne legyünk meglepve, ha történetesen nagy szegénységre jutott. Az emberek azt mondják, egy fityingje se volt, amit magáénak nevezhetett. Ebben a nagy nincstelenségben az apósa jött segítségére, aki adott a feleségének száz rupiát háztartási kiadásokra.

— Ha volna huszonöt rupiám, egy olyan remek ékszert tudnék csinálni, hogy százért eladhatnám — mondta az ötvös a feleségének, mikor az öregember eltávozott.

— Igazán tudnál? — kérdezte az asszony.

— Igazán.

— Hát akkor nesze a pénz, de szavadat állid! — mondta az asszony és markába nyomott huszonöt rupiát.

Az ötvös mindjárt a műhelybe ment és összeszedve minden ügyességét, egy remek karperecet készített. Igen szép munka volt.

— Ah, ah! Ez szerencsét fog hozni rám! — kiáltott föl az ötvös, amint gyönyörködve nézegette, és sietve elment hazulról, hogy eladja.

Útközben találkozott az egyik vezir* fiával, aki üdvözölte őt és így szólt:

— Ó, barátom! Nincs egy szép karkötőd eladó?

— De van — felelte az ötvös. — Van egy, ami méltóságodnak éppen megfelel és mivel barátodnak szólítottál, neked adom.

Hazaérvén az ötvös, megint kért a feleségétől huszonöt rupia befektetést, és ígérte, hogy nemsokára bőséges kamattal visszafizeti. Az asszony odaadta a pénzt és az ötvös gyorsan készített egy másik karperecet, éppoly szépet, mint az első volt. Elment, hogy eladja ezt is. Alighogy elment, találkozott a díván* fiával, aki üdvözölte őt és szólt:

— Ó, barátom! Nincs egy szép eladó karkötőd?

— Éppen van egy nálam — felelte az ötvös.

— Mit kívánsz érte? — kérdezte a fiatalember.

— Semmit — felelte az ötvös. — Mivel olyan barátságosan szóltál hozzám, én is barátsággal bánok veled. Vedd a karperecet, uram, a tiéd.

Az ötvös hazatért és megint kért a feleségétől huszonöt rupiát. Az asszony már kissé kételkedni kezdett a befektetés sikerében és vonakodott teljesíteni a kérését.

— Mit csináltál a pénzemmel? — kérdezte. — Azt ígérted, hogy huszonöt helyett százat fizetsz vissza. Már elvettél ötven rupiát és még egy pánuszát* se adtál nekem, most meg még többet kérsz.

— Ne bolondozz — mondta az ember. — Tudom jól, hogy mit mondtam és mit tettem. Nem vesztegettem el a pénzedet. Adj egy kis időt és majd meglátod, mit nyerek ezen az üzleten.

Férje komolysága meggyőzte az asszonyt, odaadta a pénzt melyből az ötvös még egy gyönyörű karperecet készített. Mikor elkészült elment, hogy túladjon rajta. Útközben történetesen találkozott egy híres tolvajjal, aki szintén barátjának szólította és megkérdezte, van-e eladó karperece? Az ötvös odaadta neki a karperecet és kérte, fogadja el, mint egy barátja ajándékát. Azután hazament és a feleségének mindent elmondott, amit cselekedett.

Nem sokkal ezután egy napon, mikor a felesége háztartási pénzért zaklatta, mert a maradék huszonöt rupiának már a végére járt, gondolta, hogy elmegy és próbára teszi barátait. Fölvette legjobb ruháit és elment a vezir házához, de nem találta otthon. Akkor elment a díván házához, ahol mindkettőjüket megtalálta, mindjárt bebocsátották és úgy bántak vele, mint barátjukkal. Látogatása alatt véletlenül bejött a király leánya. Leült közibük és beszélgetett velük. A társalgás folyamán megkérdezte, tenne-e neki valaki egy nagy szívességet. A királykisasszony néhány körtét szeretett volna az apja kertjéből, de nem tudta, hogy jusson hozzá, mert a fát hét sáfrányporos pocsolya vette körül és aki keresztülgázolt, egész biztosan sárgára mázolódtott és így könnyen fölfedezhették. Mikor ezeket a szavakat hallották, a vezir fia, a díván fia és az ötvös természetesen úgy nyilatkoztak, hogy megpróbálják teljesíteni a hercegnő kívánságát

Elhagyván a díván házát, az ötvös meglátogatta a tolvajt, aki nagyon örült a látogatásnak és marasztalta ebédre, de az ötvös mentegetődzött:

— Most éppen egy szokatlan feladat előtt állok — mondta az ötvös.

— Valóban? Remélem, nem nagyon aggasztó a dolog? — kérdezte kíváncsian a tolvaj.

— Nagyon is — felelte az ötvös. — A király kertjéből szeretnék néhány körtét szerezni a hercegnőnek. Tudnál segíteni? Nem szeretnék a fűbe harapni, ha elkerülhető.

— Ne félj — mondta a tolvaj. — Majd szerzek én körtét arról a fáról. — És meg is tette; hogyan, azt senki se tudja megmondani. Még egy nap se telt belé, a pompás körték ott álltak egy kosárban az ötvös üzletében. A vezir fia, a díván fia és az ötvös, mihelyt módját ejthették, összejöttek és a körtéket átnyújtották. A hercegnő mindjárt meg akarta ízlelni. A díván fia meghámozott egyet, apró szeletekre vágta és kés hegyére szúrva adogatta a hercegnő szájába. Evés közben a hercegnő, szerencsétlenségére, tüszentett egyet, a kés a torkába szaladt és megölte.

— Szent Isten! — kiáltott fel a díván fia. — Megöltem a hercegnőt.

— Nem úgy — mondta a vezir fia. — Ez az én hibámból történt.

— Nem, nem — mondta az ötvös — én vagyok az oka.

Ha én nem szereztem volna meg a körtéket, a hercegnőt nem etették volna ily módon.

— Mindamellet — folytatta az ötvös — ne várjuk meg, míg fölfedezik a dolgot. Jobb lesz, ha szerzünk egy nagy cserépedényt, beletesszük a hercegnőt és a folyóba vetjük, mert különben a tetem feljön a víz színére és ha megtalálják, kivégeznek bennünket

Hamarosan szereztek egy alkalmas cserépedényt a fazekastól és tervüket végrehajtották. Estére kelve sehol se találták a hercegnőt. Mindenfelé keresték a palota épületeiben, mindenütt, ahova látogatóba szokott menni, de nyomára se bukkantak. Akkor királyi kiáltványt teltek közzé és igen gazdag jutalmat ígértek annak, aki tud valamit a hercegnő hollétéről. Másnap reggel egy ember jelentette a királynak, hogy ő látott előző este valakit, aki egy nagy cserépedényt a folyóba vetett. Ezt hallván őfelsége, hálóval meghúzatta a folyót. A cserépedényt kifogták és megtalálták benne a gyönyörű hercegnő holttestét.

— Hívjátok elém a város összes fazekasait — mondta őfelsége. — Alaposan ki kell nyomoznunk ezt a dolgok

A fazekasok mind összegyülekeztek és mindegyiket megkérdezték, hogy nem adott-e el mostanában egy nagy cserépedényt. Erre egy fazekas előlépett és jelentette, hogy ő előző napon az ötvösnek eladott egy ilyen edényt.

Az ötvöst beidézték.

— Mért ölted meg a hercegnőt? — kérdezte a király. — Beszélj, ember!

Az ötvös nem felelt semmit.

— Hallgatása igazolja bűnösségét — mondta őfelsége. — Két nap múlva végezzétek ki.

Az ötvöst elvezették a börtönbe.

A király megparancsolta, hogy a kivégzést halasszák el pár nappal, hogy megtudja, mi okból követte el tettét ez a kegyetlen gyilkos. Felöltözött börtönőrnek és éjszaka meglátogatta a foglyot

— Holnap reggel kivégeznek — mondta neki. — Intézkedtél a dolgaid felől? Nincs valami rokonod vagy barátod, aki segítségedre lenne?

— Köszönöm — felelte az ötvös — mielőtt meghalok, szeretném két vagy három barátomat meglátogatni.

— Jól van — mondta az őr. — Jöjj velem és látogasd meg őket

Az ötvös először a vezir házához ment és beszélt a fiával.

— Ó, barátom! — mondta az ötvös. — Mikor engem a vesztőhelyre vezetnek, nem tudnál valamit tenni értem?

— De igen — felelte a fiatalember. — Ne búsulj. A kellő időben én, a főparancsnok, jelt fogok adni katonáimnak, hogy öljék meg a királyt.

Az őr hallotta ezeket a szavakat és igen meglepődött

Akkor az ötvös a díván házához ment és sokáig beszélgetett annak legidősebb fiával.

— Ó, barátom! — mondta az ötvös. — Mit tehetsz megmentésemre?

— Ne félj — mondta a fiatalember. — Nem felejttem el a jószágodat. Kellő időben ott leszek és a királyt kardommal leszúrom.

Az őr hallotta ezt a feleletet és reszketett.

Akkor az ötvös meglátogatta harmadik barátját, a tolvajt, akitől ugyanezt kérdezte, amit a másik kettőtől. A tolvaj viszonzta köszöntését és kérte, hogy üljön le egy kissé, mert valami nagyon fontos dolgot kell éppen elvégeznie. Hallotta az ötvös szavait, látta nagy baját és elhatározta, hogy megsegíti, ha az életébe kerül is. Abban a pillanatban elment, megmászta a palota falát, az ablakon át belépett öfelsége hálószobájába és lefejezte azt az embert, aki aznap éjjel a király helyén aludt.

— Barátomnak most már nincs mitől tartania — mondta magában a tolvaj és rohant vissza az ötvöshöz, kezében a véres fejjel.

— Nesze barátom — kiáltott a tolvaj és a fejet az ötvös és az őr elé dobta. — A király többé nem árthat neked.

Ezek után az ötvös őrével visszatért a börtönbe. Reggel a vesztőhelyre vezették az egész nép és a katonaság jelenlétében. Amint az ötvös közeledett az emelvény felé, előrohant a díván fia kivont karddal, hogy megölje a királyt és a vezir fia jelt adott katonáinak, hogy segítsenek a tett elkövetésében, de minderre nem volt szükség, mert öfelsége már határozott és így kiáltott:

— Engedjétek szabadon az ötvöst, engedjétek szabadon az ötvöst, kegyelmet kapott.

Erre az egész gyülekezet örömkialtásban tört ki:

— Aldassék a király, éljen mindörökké!

SZAIJID ÉS SZAID

Elbeszélte: Makund Báju, Szulbu, Szrinagar

Volt egyszer egy szegény falusi ember, aki favágással és eladással kereste meg keserves kenyerét. Kora reggel föl vágta a fát, nyálábokba kötötte, este meg elment a legközelebbi vásárra és eladta. Ez a szegény ember megnősült és két fia született, az idősebbet elnevezte Szajidnak, a másikat Szaidnak. A fiúk még igen fiatalok voltak, mikor meghalt az anyjuk és az apjuk újra megnősült.

A második feleség sokkal élelmesebbnek bizonyult, mint az első. Egy napon így szólt a férjének:

— Mért nem hívsz engem meg a két fiadat, hogy segítsünk neked fát szedni? Így nagyon szűkösen élünk, de ha mindnyájan dolgoznánk, több pénzt kereshetnénk és jobb életünk lenne.

Az ember azt felelte:

— Jól van.

Így hát mind a négyen elmentek naponta a dzsungelbe és olyan serényen dolgoztak, hogy sok pénzt félretettek, sőt még az egész télire való fát is összeszedték maguknak. Ezt a fát a házuk közelében nagy kazlakba rakták.

Néhány nappal azután, hogy a fát hazahordták, megeredt az eső. Történetesen három utast a dzsungelben ért, úgyhogy egy nagy fa odvában kerestek menedéket. Az eső lehűtötte a levegőt és így az utasok a favágó fájából nagy tüzet raktak. Ezek az emberek két álló napig ott maradtak és azalatt mindig égett a nagy tűz, úgyhogy alig maradt a fából. Mikor az eső elállt, folytatták útjukat. A favágó is kiment, hogy utána nézzen a fájának. Nagy volt a szomorúsága, mikor nem talált egyebet, csak egy halom hamut. Nemsokára a felesége meg a két fia is odaérkezett.

— Isten nem áldotta meg a munkánkat — mondta a favágó. — Mitévők legyünk? Mit csináljunk? — És amint beszélt, botjával elkezeredetten piszkálgatta a hamut.

— Hát ez mi? — kiáltotta a felesége és valami fényesre mutatott, ami a hamu közt csillogott — Nézd csak, mi ez itt, meg ott is!

Erre az egész hamut átkutatták és több ezüstpénzt találtak. Kincsüket beletették a serpenyőjükbe és faszenet raktak rá, nehogy valaki meglássa az úton és így mentek haza.

Nehogy gyanút keltsen, a favágó sokáig titkolta gazdagságát a barátai meg a szomszédai előtt. Lassanként abbahagyta a favágást és kereskedni

kezdett. Nagy sikere volt ezen a téren. Nemsokára a leggazdagabb emberek közé számított. Két fia ezalatt iskolába járt és szorgalmasan tanult.

Egy napon, mikor a kereskedő és két fia hazatérőben voltak egy melárol,* láttak egy földmívest, aki egy kalitkát vitt és abban a kalitkában egy csodaszép madár bűvös-bájosan énekelt. Mikor a fiúk meglátták a madarat és hallották édes dalát, kérték az apjukat, hogy vegye meg.

— Mennyiért adod ezt a madarat? — kérdezte a kereskedő.

— Két muhr* az ára.

— Nesze, itt a pénz — mondta a kereskedő. — Add oda azt a madarat a fiaimnak.

Szajid és Szaid hálásan megköszönték apjuknak az ajándékot. Nagyon megszerették a madarat. Mindennap játszottak vele, mikor hazajöttek az iskolából. A madár nemsokára tojott egy tojást. A két fiú féltve őrizte ezt a tojást, mert nagyon szerettek volna még egy ilyen madarat belőle. Egy napon a kalitkát kivitték a folyópartra, hogy alaposan kitisztogassák. A madarat kivették és Szajid fogta a kezében, a tojást pedig óvatosan egy kőre helyezték. Míg a kalitkát tisztogatták, egy ember, aki a folyó másik partján fürdött, mindent megfigyelt, amit csináltak. Azt is látta, ami valami okból el-kerülte a kereskedő és a fiai figyelmét, hogy az a kő, amire a tojást letették, ezüstté változott. Az ember nagyon csodálkozott ezen és gondolta, hogy ennek a tojásnak az a tulajdonsága, hogy amihez hozzáér, az ezüstté változik. Hallott ő már ilyesmiről, de sohase hitte, most azonban itt volt a kézzelfogható bizonyíték. Elhatározta, hogy akárhogyan is, megszerzi a tojást

— Hé! Hé! — kiáltott oda a kereskedőnek. — Nem adnád el nekem azt a tojást? Szeretnék orvosságot készíteni belőle.

— Nem vagyok olyan szegény, hogy eladjam! — felelte a kereskedő. — Szívesen odaadnám, ha fiaim nem vágyódnának annyira még egy ilyen madár után.

Az ember nem tágított.

— Add nekem, kérlek, azt a tojást adok érte egy rupiát.

— Nem adom — volt a válasz.

— Adok érte öt tíz, húsz, száz, ezer rupiát — folytatta az ember, látván, hogy a kereskedőt nem könnyű rábeszélteni.

— Nem — felelte a kereskedő — de ha adsz érte tízezer rupiát a tied lehet.

— Jó, legyen annyi — mondta az ember — mert ha nem kapom meg ezt az orvosságot meghalok.

Így az üzletet megkötötték. Elmentek együtt a kereskedő házához, ahol az ember kifizette a pénzt és megkapta a tojást. Gondolható, hogy az ember, aki a tojást megvette, az első alkalommal a folyópartra ment és hazavitte azt a követ ami ezüstité változott Erre ugyan nem volt nagy szüksége, mert mint később bebizonyult, minden kő, amit a tojással megérintett, ezüstité változott.

Nemsokára ezután az embert meglátogatta egy jógi, aki mikor meglátta a tojást, így szólt:

— Ez nagyon értékes tojás, de hol van a madár, amelyik tojta? Ha lehet szerezd meg azt a madarat, mert aki annak levágja a fejét, megfőzi és megeszi, az a világ leggazdagabb uralkodója lesz. A madár feje a mellében marad annak, aki megette és ha ez a személy reggel fölkel, tízezer muhrt talál maga alatt. A madarak és állatok beszédét is érteni fogja. A madár mellének is sajátos ereje van, aki megfőzi és megeszi, abból király lesz, de nem olyan nagy király, mint a másik.

Mikor az ember hallotta ezeket a dolgokat a jógitól, tüstént a kereskedőhöz küldött és kérte, hogy adja el neki a madarat. Ígérte, hogy bármi árat megad érte, amit csak kíván. A kereskedő azonban visszaüzent, hogy semmi szín alatt sem válik meg a madártól, — még akkor sem, ha az egész világot kínálják érte cserébe. Az ember azonban éppoly elszántan akarta a madarat, mint annak idején a tojást. Mikor hallotta a kereskedő üzenetét, így szólt magában: „Tudom, mit kell tennem. Majd a feleségétől szerzem meg a madarat. Keresek alkalmat, hogy beszélhessek az asszonnyal.” Egy bölcs öregasszony segítségét vette igénybe és szép ajándékot ígért neki, ha bemutatja őt a kereskedő feleségének. Az öregasszony beleegyezett. Elment a kereskedő házához és látva, hogy a gazda nincs otthon, belépett és beszédbe elegyedett a feleségével. Az asszony nagyon örült a látogatásnak és hívta, hogy jöjjön el máskor is. Ily módon szoros barátság fejlődött közöttük, végül a kereskedő felesége meghívta a tudós öregasszonyt, hogy jöjjön és maradjon mindig velük. Közben az öregasszony nem mulasztotta el meleg szavakkal dicsérni azt az embert, aki őt felfogadta és annyira fölkelte a szegény ostoba asszony kíváncsiságát, hogy látni szerette volna az illetőt. A vén boszorkány persze azt mondta, hogy az az ember is nagyon vágyódik őt látni. A kereskedő

felesége megígérte, hogy mihelyt a férje nem lesz odahaza, alkalmat ad a látogatásra. Hogy célját könnyebben elérje, férjének azt tanácsolta, hogy valósítsa meg régi álmát és menjen egy időre külföldre.

— Mennyi kincset gyűjthetsz ott! — noszogatta az asszony. — Mi mindent fogsz látni és tapasztalni! És azonfelül ezt el is várják tőled.

— Megyek — felelte a férj. Bolondság volt tőlem, hogy eddig nem lettem.

Néhány nap múlva megfelelő kísérettel útra kelt

— Most eredj — szólt a kereskedő felesége a vénasszonynak — és mondd meg annak az embernek, aki annyira óhajt engem látni, hogy holnap reggel tizenkét órakor szívesen látnám.

Az asszony elment és az ember igen megörült a jó hírnöknek.

— Add át szívből jövő üdvözlétemet a kereskedő feleségének, és kérd meg őt, hogy ha valami lakomát szándékszik rendezni a tiszteletemre, főzze meg azt a gyönyörű madarat és tegye félre külön az én számomra. Mondd meg azt is, hogy az életemet adnám azért, hogy megehessem azt a madarat és szörnyű csalódás lenne, ha nem készítenék el és nem lennék el külön nekem.

Másnap reggel tizenkét óra előtt a gyönyörű madár és egyéb pecsenyék már készen álltak és a kereskedő felesége izgatottan várta, milyen ember lehet ez az előkelő idegen, aki őt annyira óhajtja megismerni. Szajjid és Szaid éppen ebben az időben jöttek haza az iskolából és szokás szerint az anyjukhoz futottak, hogy adjon valamit enniük. Anyjuk az ebédlőbe küldte őket, hogy egyenek, amit kívánnak, csak ahhoz a tálhoz ne nyúljanak, amelyiken a gyönyörű madár húsa van és még néhányhoz, amit ő külön készített a várva várt vendégnek. A fiúk futottak a szobába és gyerekek módjára éppen azokat az ételeket kívánták meg, amelyekhez tilos volt nyúlni. Egyenest odamentek és beletorkoskodtak a különböző tálakba és amelyik ízlett, azt mind megették. A gyönyörű madár is ezek között volt. Szajjid ette meg a fejét, és Szaid a mellét. Mikor ezt megtették, féltek, hogy anyjuk megharagszik és megveri őket, ezért aztán elhatározták, hogy megszöknek.

Végre megérkezett a vendég. Némi társalgás után a kereskedő felesége bevezette az ebédlőbe, ahol a tálak sorakoztak, leültette és étellel kínálta.

— Nem vagyok valami éhes — mondta a vendég. — Nagyon kedves tőled, hogy ennyit fáradoztál, de ha idehoznád azt a madarat, amelyről

beszéltem, meg lennék elégedve.

Az asszony elébe tette azt a tálat, amin a gyönyörű madár maradványai voltak.

— Mit tettél? — kiáltott fel a vendég — fele sincs meg ennek a madárnak. Hát a fejét meg a mellét ki ette meg?

— Nem tudom — felelte az asszony nagy ijedten.

— Valaki hozzányúlt az ételhez! — mondta a vendég és nagy mérgesen elment.

A kereskedő feleségét nagyon bántotta ez a hirtelen távozás. Hát ez volt az az ember, akinek jövetelét napok óta oly nehezen várta!

Szajjid és Szaid addig mentek-mendegéltek, míg egy nagy síkság közepére érkeztek. Elhatározták, hogy ott töltik az éjszakát, noha ezt a helyet mindenki messziről elkerülte, mert sok vadállat járt arra. A két ifjú nem félt semmitől, fölbátorította őket a gyönyörű madár feje és a melle, amit megettek. Mit sem tudtak a madár csodaerejéről, csak érezték magukban a nagy erőt, mely arra ösztökélte őket, hogy mindent merjenek.

Aznap éjjel egészséges, mély álomba merültek és mikor reggel felébredtek, Szajjid, az idősebb testvér, tízezer muhrt talált azon a helyen ahol feküdt. Fölszedték az aranyakat és így megrakodva folytatták útjukat. A síkság másik szélére érvén, útkereszteződésnél találták magukat. Az egyik irányban egy nagy útjelző kő volt, melyen ez állt: „Ne menj erre, mert megbánod.” Szajjid azonban, aki kettejük közül a bátrabbik volt, mert ő ette meg a madár fejét, nagyon szeretett volna a veszélyes útra térni és unszolta testvérét, hogy tartson vele, de Szaid nem volt hajlandó.

— Nem — felelte — nem akarok egyenest a halál torkába rohanni. Én nem megyek arra.

Szajjid azonban hajthatatlan maradt és így a testvérek elváltak. Egyik a veszélyes úton ment, a másik meg a járt úton.

Szaid sorsa

Szaid, az ifjabb testvér egy tengerparti városba jutott, ahol egy hajótulajdonos nagykereskedő szolgálatába fogadta. Alighogy megfogadta a gazdája, megkérdezte, volna-e kedve egy időre tengerre szállni. Szaid igennel felelt, mert nagyon szeretett volna utazni és világot látni. A kitűzött napon az idő kedvező lévén, felvonták a vitorlákat és hajójuk kifutott a kikötőből. Egy ideig minden jól ment, remélték, hogy szerencsés utazásuk lesz. Ám egy reggel hirtelen gonosz szél kerekedett, egyre erősödött és a

hajót olyan vadul dobálta ide-oda, hogy utoljára összetörött. A hajó utasai mind vízbe fúltak Szaid kivételével, aki egy deszkába kapaszkodva eljutott egy lakatlan szigetre. Csüggedten és reménytelenül földre vetette magát a parton és így kiáltott:

— Ó, minek is születtem? Mért ettem a tiltott eledelből, amiatt kellett elmenekülnöm hazulról. Mért engedtem el bátyámat egyedül? Inkább vele haltam volna meg, mint itt ezen a nyomorult helyen, ahol lassú halál fog elsorvasztani. Jaj! Jaj nekem!

Nemsokára jótékony álmom szállt rá, minden bajok orvossága és az éjszaka sötét függönyével betakarta. Reggelig aludt, akkor fölkel és körülnézett, hogy hol van. Egyszer csak látja ám, hogy egy hajó megy arra. Kiáltozott, kétségbeesetten integetett, hogy észrevétesse magát. Szerencséjére meglátták. A kapitány odakormányozta a hajót és felvették.

A hajó szerencsésen érkezett rendeltetési helyére és Szaid búcsút vett a kapitánytól meg a tengerészekről. Egy darabig kóborolt a városban és mindenkitől érdeklődött, hogy merre van az az ország, amelyet elhagyott, ahol szüleit és bátyját elhagyta, de senki sem tudta útbaigazítani. Nem tartván érdesnek, hogy továbbra is ebben a városban maradjon, tovább vándorolt a szomszédos országba, melyről sok csodálatos dolgot hallott.

Pár nap múlva megérkezett és valóban bámulatosnak találta. Négy áthatolhatatlan magas fal vette körül a fővárost és egyetlen kapuja volt, amit zárva tartottak és gondosan őriztek. Mért volt ez így, majd elmagyarázzuk. Ebben a városban az volt a szokás, hogy a miniszterek nappal kineveztek valakit királynak, éjszaka pedig megölték. Ennek a gonosz szokásnak következtében a nép tömegestül menekült és ezért a miniszterek ünnepélyes gyűlést tartottak, hogy megbeszéljék a jövőre vonatkozó terveket, nehogy a város teljesen elnéptelenedjék. Elhatározták, hogy a régi szokást eltörlik és hírnököket küldtek mindenfelé, hogy rendeljék haza a népet és válasszanak maguknak királyt, aki addig fog uralkodni, míg a halál el nem szólítja az élők sorából. Éppen hatalmas népgyűlés volt a városban, mikor Szaid a kapuhoz érkezett.

— Ó, nép! — kiáltotta a miniszterelnök és előre jött. — Látván, hogy ellenszenves nektek az a szokás, hogy mindennap új királyt válasszunk és éjszakára megöljük, elhatároztuk, hogy ezt megszüntetjük. Most hozzátok szólok, válasszatok valakit királynak, aki mindig uralkodni fog felettünk. Töletek függ, mondjátok meg, ki legyen a királyunk.

— Zárjátok be a kaput — kiáltották — és az legyen a király, aki elsőnek jön a városunkba.

Ezt azért tették, mert senki se mert a saját társaságából ajánlani valakit, mert féltek, hogy ezáltal másokat megbántanának és azok megölnék a királyt. Szaid volt az az ember, akit erre a magas méltóságra megválasztottak. Míg ő kint ácsorgott a város nagy kapuja előtt, a nép, élén a vezirekkel, elébe jött és mikor őt ott meglátták, a nagy gyűlésterembe, a főhelyre vezették és ezt kiáltották:

— Ím, lássátok a királyt! Éljen soká a király!

Szajjid sorsa

Szajjid, az idősebbik testvér, folytatta útját, mit sem törődve a szörnyű intéssel, amit olvasott. Minden reggel tízezer muhri talált a fekhelyén, úgyhogy igen meggazdagodott. Kénytelen volt több kullit fogadni, hogy cipeljék utána a vagyonát.

Még eddig semmi sem történt vele, már kezdte azt hinni, hogy a felirat a kövön csak móka volt, mikor egy csodaszép kert bejáratához érkezett, mely tele volt szebbnél szebb ritka virágokkal. Belépett a kertbe és egy pompás házat látott. A falai ezüsből voltak, az oszlopai aranyból és ragyogott, szikrázott a napfényben, hogy csak úgy káprázott bele a szeme.

— Ki lakik itt? — kérdezte egy vénasszonytól, akit előtalált a kertben.
— Ki lakik itt? Angyal vagy szent ember?

A vénasszony így felelt:

— Egy gyönyörű nő lakik itt és én vagyok a dáija.* Úgy látszik, nagyon csodálkozol ezen a pompán, amit itt láatsz. Van az én úrnőmnek még több ilyen szép háza meg kertje, mint ez.

— Úrnőd idehaza van? Láthatnám őt? — kérdezte az ifjú.

— Ó, hogyan, láthatod őt. Mindenki láthatja, aki tízezer rupiát tud fizetni egy látogatásért.

— Jól van — mondta az ifjú — megfizetem a pénzt. Vezess úrnődhöz.

A gyönyörű nő láttára Szajjid úgy meglepődött, hogy alig tudott szólni. Még ilyen szép nőt sohase látott.

— Légy üdvöz — mondta a nő, kézen fogta és leültette. — A dáji már megmondta neked a feltételeket Mindennap, mikor meglátogatsz, tízezer rupiát kell fizetned és ha a pénzed elfogyott, életeddel lakolsz.

— Belegyезem — felelte az ifjú. — Adok neked tízezer rupiát — mert a nő megszédítette a szépségével.

Ezt hallván igen megörvendett az asszony és megengedte, hogy sokáig a házában maradjon. A tízezer muhr mindennap előkerült és az asszony pontosan megkapta. Egy idő múlva az asszony csodálkozni kezdett, milyen ember ez, hogy őt olyan pontosan és jól fizeti. Gondolta, bizonyosan varázsló vagy más efféle. Figyelni kezdte és gazdagságának titkát hamar felfedezte.

— Lenyelte az aranymadár fejét — mondta magában a nő, mikor látta az aranyakat az ágyban, melyből Szaijid fölkelt. Az asszony azért tudta ezt megfejtteni, mert boszorkány volt. Mióta ezt fölfedezte, elhatározta, hogy elpusztítja a kedvesét.

Egy napon így szólt hozzá:

— Gyere, ízleljük meg azt a bort amit most kaptam.

Erre az asszony bort meg poharakat hozott és elibe tette. Szaijid jóízűen ivott. Az asszony is ivott, de csak nagyon keveset. A bor nagyon erős volt Szaijid, aki jócskán ivott belőle, elszédült, egyre jobban szédült, majd egész kótyagos lett. Égő szomjúságot érzett a belsejében.

— Adj egy kis vizet adj innom! — kiáltotta.

Az asszony hozott neki dinnyelevet és néhány fürt szőlőt. Szaijid mohón kapott utána és alig itta meg a dinnyelét, alig ette meg a szőlőt, nagyon rosszul lett. Mindent kihányt, ami a gyomrában volt és aztán elaludt Nos, a madár feje nem szállt le Szaijid gyomrába és nem is szívódott fel úgy, mint más eledel. Következésképp mikor Szaijid rosszul lett, ez is előkerült. Éppen erre várt az asszony, gyorsan utánakapott és eltette egyik titkos szelencéjébe.

Mikor Szaijid másnap reggel fölkelt, nem találta meg az aranyakat, mint rendesen és szörnyen megijedt. Nem tudta, mit tegyen. Az asszony fenyegette, hogy megöli, ha nem szerzi meg estére a pénzt. Szaijid nagy aggodalomban töltötte az egész napot, este bement a szobájába és magára zárta az ajtót. A nő várt egy ideig, aztán érte küldött. Szaijid azt üzenté, hogy ma este nem érzi jól magát és kérte, hogy mentse föl a látogatás alól. Végül mégis oda kellett mennie a nőhöz.

— Nem tudom, hogy van ez a dolog, de semmi pénzem sincs. Nem tudok fizetni neked — mondta, mikor a nő szemére vetette gyengédtelenségét. — Ki sem mondhatom, mennyire bánt ez a dolog. Ma már annyit búsultam ezen, hogy alig állok a lábamon.

— Sajnálom — mondta a nő — de a dolgokon nem lehet változtatni. Legföljebb annyit, hogy mivel olyan bőkezűen fizettél, visszavonom a halálos ítéletedet és elengedlek. Eredj és addig ne mutakozz előttem, míg nem lesz belőled gazdagabb ember.

Szajjid megköszönte és eltávozott.

— Jaj nekem! Százszor is jaj! — kiáltotta Szajjid, mikor kiment a kertkapun. — Ó, bár hallgattam volna testvérem könyörgésére és ne merészkedtem volna erre az ösvényre! Most már hiába mennék vissza. Megyek egyenest tovább és meglátom, hová vezet a sors keze.

Útközben keresztülment egy dzsungelen, egy nagy pusztaságon és mikor elhagyta a síkságot, előtalált három embert akik nagyban vitatkoztak, hogyan osszanak el egymás között négy tárgyat, amit mesterük, egy fakír, aki nemrég halt meg, örökségül rájuk hagyott.

— Mit veszekedtek? — kérdezte Szajjid. — Mutassátok csak ezeket a dolgokat!

A három vitatkozó kibontotta batyuját és előkerült egy badra-pith,* egy thál,* egy doboz szemkenőcs és egy rongyos öreg gúnya.

— Ejha! — nevetett Szajjid. — Hát ezek nem olyan értékes dolgok, hogy érdemes volna veszekedni fölöttük.

— Te nem ismered az értéküket — felelték. — Ide figyelj: a badra-pith bárkit, aki ráül, elviszi oda, ahova kívánkozik, bármilyen megközelíthetetlen és messzefekvő helyre. Ez a thál a gazdáját mindenkor ellátja mindenféle ennivalóval. Aki szemére keni ezt a kenőcsöt, láthatatlan lesz, de ő mindent és mindenkit jól lát. Ennek az ócska gúnyának négy zsebe van. Az egyikből sose fogy ki a pánsza, a másiktól az ezüst. A harmadik mindig tele van arannyal, a negyedik meg drágakövekkel.

— Rendkívül érdekes! Fölbecsülhetetlen értékek! — mondta Szajjid, mikor az emberek befejezték magyarázatukat. — No most hagyjatok föl a veszekedéssel. Megmondom, mit tegyetek. Ne zavarjon benneteket ez az utolsó darab. Azt adjátok nekem. Tiéd legyen a badra-pith, tiéd a thál és tiéd a doboz kenőcs.

— Nem, soha — felelték egyhangúlag. — Ezt nem tehetjük, mert fogadalmat tettünk, hogy sose válunk meg ezektől a dolgoktól. Ezzel a föltétellel hagyta ránk apánk, a fakír. Nem, hagyj magunkra. Egyetlen reménységünk, hogy egyikünk majd hamarosan meghal és akkor az

osztzkodásnak nem lesz semmi nehézsége. Négy tárgyat két ember között igen könnyű elosztani.

— De minek addig várni, míg valamelyőtök meghal? — mondta Szajjid. — Minden jel arra mutat, hogy valameny-nyien szép öreg kort fogtok megérni. Én azt tanácsolom, hogy most mindjárt határozatok. Egyőtök kap két tárgyat, a másik kettő egyet-egyet. Ide nézzetek! Én kiröpítem ezt a nyilat háromfelé, amilyen messze csak tudom. Egy nyilat egyenest előre, egyet jobbra, a másikat meg balra. Én megadom a jelt, ti meg fussatok, mindegyik nyíl után. Te előre, te jobbra, te meg balra. Amelyik ember legelőször tér vissza a nyilával, az kap két tárgyat az örökségből.

— Belemegyünk! — felelték. Szajjid kilőtte a három nyilat és az emberek nekiiramodtak. Míg ők futottak, Szajjid fogta a thálat, a kenőcsös dobozt és az öreg gúnyát, fölült a badra-pithra és azt kívánta, hogy szállítsa olyan helyre, ahova ez a három ember nem érhet el, és abban a pillanatban eltűnt.

Mikor a három ember a nyilakkal visszatért, szörnyű bajban voltak, mert az idegenek és becses tárgyaiknak csak hűlt helyét találták. Sírtak és panasztak sorsukat.

— Mesterünk megharagudott ránk — mondták — és azért ide jött ennek az embernek a képében és elvette tőlünk a kincseinket.

Szajjid nagy távolságra került attól a helytől, ahol a három embert hagyta. Mikor a thálból kedvére lakmározott, eszébe jutott a szépséges asszony és újra látni kívánta. Dolgait fölrakta a badra-pithra, ő maga is felült és csakhamar az aranyezüst ház tetején találta magát. Itt először elrejtette kincseit és lement a lépcsőn, mely az udvarra vezetett. Ott volt a dáí, akit megkért, hogy menjen és tudassa úrnőjével megérkezését.

Mikor a szép asszony Szajjidot meglátta, mindjárt tudta, hogy sok pénzt szerzett. Ezért igen szívesen látta és nagy tisztelettel vette körül. Megkérdezte, merre járt, mióta őt elhagyta.

— Otthon voltam a hazámban, hogy több pénzt szerezzek neked — mondta Szajjid. — De nem tudtam távol maradni tőled.

Ez hazugság volt, de Szajjid nem akarta, hogy az asszony megsejtsen gazdagságának titkát. Mindennap odament az ócska, rongyos gúnyához és annyi pénzt vett ki a zsebéből, amennyire szüksége volt. Úgy egy hónapig igen boldogan teltek-múltak a napok, míg Szajjid egyszer csak gyanakodni

kezdett, hogy figyelik. Egyszer mintha lépteket hallott volna maga mögött a lépcsőn, egy más alkalommal úgy tűnt fel, hogy látott valakit a tetőn. Következésképp elhatározta, hogy a tetőn fog aludni és ezt megmondta az asszonynak.

— Kedvesem, ma éjjel a szabad ég alatt akarok aludni a tetőn. Jöjj te is!

Az asszony beleegyezett és több éjszakán át együtt háltak a szabad levegőn, míg Szajjid gyanúja tovább fokozódott.

— Tegyük fel — gondolta magában — ha ezt a gúnyát meg a többi dolgot ellopják tőlem, mit tennék akkor? Még ma éjjel itt hagyom ezt a helyet és ráveszem az asszonyt, hogy jöjjön velem.

Aznap éjjel, mikor felmentek a tetőre, megmutatta az asszonynak a badra-pithot és kérte, hogy üljön fel rá vele együtt. Az asszony megtette és Szajjid azt kívánta, hogy a szék vigye őket olyan helyre, ahol egy lélek se jár. És a szék elvitte őket egy gyönyörű lakatlan szigetre.

— Szerelmem, lakjunk itt együtt — mondta Szajjid az asszonynak, mikor a badra-pith megállt.

— A te akaratod az enyém is — felelte az asszony. — Ha veled lehetek, nem törődöm semmivel.

Szajjid nagyon megörült ezeknek a szavaknak, mert azt hitte, hogy az asszony csakugyan úgy érez, ahogy beszél. Az asszony lassanként így meggyőzte őt érzelmeiről, és Szajjid beavatta őt a kincsek titkába.

— Hol veszed mindennap ezeket a remek ételeket? — kérdezte az asszony.

— Az Isten adja — felelte Szajjid. — Egyszerűen fogom a tálat, kívánok valamit és amit kívánok, egyszerűen ott terem.

— Honnan szerzed te a pénzt ezen a lakatlan szigeten? — kérdezte az asszony.

— Ebből az öreg gúnyából — felelte Szajjid. — Zsebébe nyúlok és annyi pánszát, ezüstöt, aranyat, drágakövet veszek ki belőle, amennyit csak akarok.

— Hogyan repül velünk ez a badra-pith a levegőbe, mintha madár volna? — mondta az asszony.

— Nem tudom megmagyarázni, hogy történik ez — mondta Szajjid. — Csak annyit tudok, hogy egyszerűen ráülök és valahová kívánom magamat, íziben ott termék, ahová el akartam jutni. De van itt még egy

dolog, amit te nem láttál. Egy szembalzsam. Akinek a szemére dörzsölik, láthatatlan lesz, de mindent lát, ami körülötte történik.

— Ó, drágám! Milyen boldog vagyok, hogy mindent elmondtál nekem ezekről a becses dolgokról! — mondta az asszony. — Milyen gazdagok vagyunk és milyen szerencse, hogy te az enyém vagy! Mért nem avattál be már előbb a titkaidba? Most már igazán nem kívánok többé hazatérni.

Édes szavak valóban! Az egyszerű Szajjid fülének úgy esett, mint a nektár, de hát nem volt őszinte a beszéd. Az asszony célja az volt, hogy Szajjid gyanúját végleg eloszlassa. Valójában sohase szerette Szajjidot és sohase kívánt vele maradni. Ellenkezőleg, ki akarta forgatni a vagyonából és aztán megölni. Ettől kezdve megpróbálta birtokába kaparintani a négy becses tárgyat. Az alkalom nem késett. Egy reggel, mikor együtt sétáltak a tengerparton, az asszonynak kedve jött fürödni. Kérte Szajjidot, hogy először ő menjen be a vízbe és próbálja ki a mélységét. Szajjid beleegyezett és amíg úszkált, az asszony felkapta a thálat, a balzsamos edényt, a rongyos gúnyát, futott a badra-pith-hoz, felült és hazakívánta magát remek házába.

Szegény Szajjid! Milyen rettenetes csalódást érzett! Meztelenül, fázva és éhezve futkosott a szigeten és siratta sorsát. Mikor az est közeledett, kezdett arra gondolni, hogyan fogja tölteni az éjszakát. Ha már nem volt se ruhája, se élelme, a szél ellen még kereshetett menedéket. Talán reggel majd megpillant egy hajót. Mindjárt ágakat kezdett tördelni a fákról. Míg ezzel foglalatoskodott, három madár vont a magára a figyelmét, akik három különböző fán ültek és vidáman felelgettek egymásnak. Mindjárt érteni kezdte, hogy miről van szó.

Az egyik madár ezt mondta:

— Nagy erő rejlik az én fámban. Ha valaki lehántja a kérgét, finomra töri és golyót gyúr belőle, ez a golyó csodálatosan gyógyítja a fejfájást. Elég, ha a szenvedő megszagolja és a fejfájása megszűnik.

— Nagyon jó, nagyon jó! — mondta a második madár. — De hallgass meg engem. Az én fám még értékesebb, mint a tiéd. Ha valaki lehántja a kérgét, megtöri és porát összekeveri a levelek nedvével, és golyót formál belőle, ennek a golyónak bűvös ereje lesz, akivel megszagoltatják, számárrá változik.

— Csodálatos, valóban csodálatos — mondta a harmadik madár — de mégsem olyan csodálatos, mint ez a fa, amelyen én ülök. Ha valaki

ugyanazt csinálja ennek a fának a kérgével és azzal vagy bármely más számmal megszagoltatja, ettől az állat menten emberré változik.

Szajjid minden szót megértett a madarak társalgásából, mert egyszer lenyelte az aranymadár fejét. Gondolhatjátok, mennyire örült, hogy megtudta a fák titkait. Nem vesztegette az időt, hanem a három fa kérgéből három golyót készített a madarak utasításai szerint. Mindegyiket gondosan megjelölte, ne-hogy elfelejtse, melyik mire való, aztán lefeküdt aludni. Reggel szomorú szívvel ébredett.

— Ó, Istenem, segíts meg! — kiáltotta és imája meghallgattatott. Egy nagy madár repült el a feje fölött. Ettől úgy megijedt, hogy egy vén fa odvában keresett menedéket. A madár azonban nem repült tovább, hanem keringett a levegőben és újra meg újra Szajjidra nézett.

— Mit akarhat ez a madár? — töprengett Szajjid. — Talán meg akar enni?

Amint így elmélkedett, a madár leereszkedett a földre, éppen az odvas fával szemben és Szajjidra nézett.

— Egy ember jött erre a szigetre — szólt a madár. — Ez az ember nagy bajban van és elpusztul, ha nem hallgat rám. Nagyon aggódom érte. Ó, bár megértené a beszédemet és belekapaszkodnék a lábamba! Akkor elrepülnék vele egy lakhatóbb helyre.

Szajjid megértette a madár minden szavát és hogy megmutassa, mindkét kezével belekapaszkodott a madár lábába. Erre a nagy madár kiterjesztette a szárnyait és huss! Elrepült. Mérföldeket repültek, míg egy híres városba nem érkeztek, ahol a madár Szajjidot letette és eltűnt. A madár nagy feltűnést keltett a város lakói összefutottak és kérdésekkel ostromolták Szajjidot.

— Hogy jutottál ebbe a helyzetbe? Hogy hívnak? Merre a hazád? — Szajjid mindenre kereken megfelelt és beszámolója olyan rokonszenvet keltett a népben, hogy ruhát és élelmet hoztak neki, sőt meghívták, maradjon náluk, amíg a dolgait rendezzi.

Néhány nappal Szajjid megérkezése után az történt, hogy a király lánya megbetegedett, heves fejfájást kapott. A város minden orvosát a palotába hívták, hogy segítsenek rajta, de semmi sem használt. A szörnyű fejfájás csak nem szűnt meg. A király már attól félt, hogy meghal a lánya. Ezért kiáltványt tett közzé, hogy aki meggyógyítja a hercegnőt megkapja a kezét és vele a fele királyságot. Szajjid igen megörült, amikor ezt hallotta. Már

látta maga előtt a nagy hatalomhoz, méltóságához és dicsőséghez vezető utat. Mindjárt a palota felé vette útját és mondta a kapusnak, jelentse a királynak, hogy érkezett valaki, aki meg tudja gyógyítani a hercegnőt.

— Küldjétek hozzám azt az embert — mondta a király, mikor hallotta az üzenetet.

Szajjid megjelent és a király így szólt:

— Ó, ember, csakugyan tudsz irt a lányom fejfájása ellen? Országom számos orvosa próbálta már meggyógyítani, de sajnos, hasztalan. Van reményed, hogy többet tudsz, mint ők?

Szajjid így felelt:

— Nagy a reménységem, Felség. Kérlek, hívasd ide a hercegnőt és öt perc múlva egészséges lesz.

— Adja Isten! — kiáltotta a király és hívatta a lányát

A hercegnő megjelent, igen sovány, bágyadt volt és keservesen nyögött.

— Szagold meg ezt — mondta Szajjid és odaadta neki a fakéregből gyúrt golyót, amiről a madár azt mondta, hogy jó a fejfájás ellen. A hercegnő megszagolta és mindjárt megkönnyebbült. A király, a hercegnő és mind a jelenlevők igen elcsodálóztak. A király megkérdezte Szajjidot, honnan jött és mért van a városban. Mikor hallotta a történetét, nagyon megkedvelte és rögtön parancsot adott, hogy készítsenek számára lakosztályt a palotában. Mikor eljött az ideje, hozzáadta a leányát és hozományul a fele királyságot. Valójában az egész országot Szajjid kormányozta, mert a király már öregedett és leghőbb vágya volt, hogy visszavonulhasson a közélettől.

Magas méltósága és sikerei mellett Szajjid nem feledkezett meg a szép asszonyról, aki oly galádul bánt vele. Nagyon szeretett volna bosszút állni rajta. A bosszúvágy egyre jobban hatalmába kerítette, annyira, hogy elment az apósához és kérte, engedné el, hogy megbüntessen néhány rablót, akik idejövet kifosztották minden vagyonából. A király eleinte vonakodott, de Szajjid addig kérte, hogy kénytelen volt engedni.

Szajjid nagy kísérettel és temérdek kincessel indult útnak, ment egyenesen annak az asszonynak a házába, aki őt megcsalta.

— Kedvesem — kiáltotta Szajjid, mikor összetalálkoztak — mennyire vágyódtam utánad! Otthagytál engem, hogy nyomorultul elpusztuljak. Ha Isten nem könyörül meg rajtam, most nem lennék itt.

Az asszony így felelt:

— Nagy bűnt követtem el. Félttem és elment az eszem, amit tettem, teljes szívemből bánom. Kérlek, bocsáss meg nekem.

Az asszony remegve mondta ezeket a szavakat, félt Szajjidotól. Magában így gondolkozott:

— Kétszer megmenekültem, de ki tudja, most mit tesz velem.

Éjszaka, mikor az asszony aludt, Szajjid fogta azt a golyót, melynek bűvös ereje bárkit számárrá változtatott, és az asszony orra alá tartotta. Az asszony arca és teste fokozatosan átalakult egy számár formájára és alighogy ez megtörtént, az asszony fölébredt és ordítani kezdett. Szajjid örömmel látta és hallotta ezt, most bosszúja teljes volt. Megkereste a ház kulcsait, kinyitotta az összes helyiségeket, almárákat* és ládákat. A négy becses tárgyat is fölfedezte, valamint a madár fejét. Mindent batyuba kötött, a szolgáltnak átadta és megparancsolta, hogy készüljenek, mert másnap reggel útra kelnek. A szamarat is gondjaikra bízta.

— Mért mész el olyan hamar? — kérdezte az öreg dáí, mikor látta, hogy Szajjid kora reggel útra készül.

— Úrnőd minden pénzemből kifosztott és megszökött — mondta Szajjid. — Mért maradnék itt?

— Soha — mondta a dáí. — Ezt valaki más követte el. Ha úrnóm vette el azt a pénzt, csak tréfából tehetné és kétségtelenül hamar visszajön. Ne menj el, kérlek. Úrnóm nagyon meggaragszik, ha majd jön és hült helyedet találja.

— Nem tehetek róla, mennem kell — felelte Szajjid.

Aznap délben Szajjid megelégette a menést és tábort ütött egy szép kis folyó mellett, néhány árnyas fa alatt.

— Hozz egy kis vizet! — szólt az egyik, szolgának, aki éppen ott ácsorgott.

Míg a szolga vízért ment, a falubeliek közül valaki kiabált:

— Ne adj a gazdádnak abból a vízből, mert erős mérég. Nem éli túl, aki abból iszik. Menj egy kissé följebb a folyó mentén és ott találsz ivóvizet.

A szolga úgy tett. Nem tudván a késlekedés okát, Szajjid türelmetlen és mérges lett.

— Hol maradtál ennyi ideig? — kérdezte.

— Figyelmeztetek, hogy itt veled szemben ne vegyek vizet a patakából, mert nagyon mérges és így följebb mentem a parton, ahol mondták, hogy jó a víz.

— Különös, nagyon különös! — kiáltotta Szajjid. — Hívj ide valakit a faluból és kérdezd meg, mi ennek az oka.

Sok embert odahívtak, de senki se tudta a dolgot megmagyarázni. A falusiak csak annyit tudtak, hogy egy bizonyos helyen a patak vize erősen mérgezett. Szajjid megparancsolta, hogy ezt a helyet jól ássák föl és tisztítsák ki. Kulikat hozatott a faluból, hogy ássák föl azt a helyet. Az iszapot meg a szamár hátán jó messzire elhordatta és elföldeltette. Ily módon kitisztították a folyócska vizét és a nép igen meg volt elégedve.

— Mért végeztetsz velem ilyen alantas munkát? — kérdezte a szamár. — Nem elég, hogy állati sorba taszítottál? Még ezzel is súlyosbítod sorsomat?

Szajjid nem felelt rá semmit. Másnap folytatta útját és addig meg se állt, míg az apósa országába nem ért. Megérkezése nagy örömet keltett a városban, mert bölcsen kormányozott és igen népszerű volt.

Kis idő múltán, mikor gondolta, hogy már annyi tisztelet és hatalmat vívott ki magának, hogy bizonyosan meg tudja hódítani a szép, de gonosz asszonyt, elhatározta, hogy visszaadja neki eredeti formáját. Megszagoltatta vele a másik golyót, és mindjárt gyönyörű asszony lett a szamárból.

— Ó, kedvesem, mért bántál így velem? — kérdezte az asszony.

— Meg akartalak leckéztetni — felelte Szajjid. — Most megismerted a hatalmamot, láthatod, milyen hiábavaló dolog nekem ellenszegülnöd. Azt is láthatod, mennyire szeretlek. Készítettem számodra megfelelő hajlékot. Költözz oda és mindened meglesz, amit szemed-szád kíván.

Az asszony beleegyezett és ettől kezdve hű maradt szerelmeséhez.

Szajjid és Szaid újra találkoznak

Szajjid mindent megtett, hogy öccsét megtalálja. Követeket küldött a világ minden részébe és nagy jutalmat ígért annak, aki sikert ér el. Az egyik követet jó szerencséje elvezérelte abba az országba, ahol Szaid uralkodott. A következő módon fedezte őt fel.

Egy éjszaka betért egy öreg özvegyasszony házába, aki egyike volt azoknak, akik Szaid jótékonyágát élvezték.

— Miből élsz, mamuska? — kérdezte a követ.

— Joggal kérdezed — felelte az öregasszony. — Én dolgozni már nem tudok, de a királyunk nagyon jó és igazságos. Szabályos időközönben alamizsnát oszt sok szegény, öreg és beteg embernek. Ha ő nem lenne ilyen

könyörületes, sokan elpusztulnának közülünk. Áldassék az Isten, aki ilyen jó királyt adott nekünk. Áldassék az Isten!

— Ki a királyotok? Ebből az országból való? Hol laknak a szülei? — kérdezte a követ.

— Nem tudom — felelte az asszony. — Hír szerint igen messziről jött és útközben megvált a bátyjától, akit nagyon szeretett. Követeket küldött mindenfelé, hogy valami hírt halljon róla meg az apjáról.

— Kaphatnék én kihallgatást a királyotoknál? — kérdezte a követ.

— Minden bizonnyal — felelte az asszony. — A király füle nyitva áll mindenki számára. Mindenkor elmehet hozzá, aki akar, és beszélhet vele. Így hát a követ másnap kora reggel elment a palotába és mihelyt hallotta, hogy a király fölkel, kérte, hogy vezessék színe elé. A szolga, gondolván, hogy sürgős az ügy, bevezette őt a király magán-lakosztályaiba.

— Ó, királyom! — mondta a követ, és leborult előtte a földre. — Szajjid, a bátyád küldött engem, hogy megtudakoljam hogylétedet. Isten rendkívül kegyes volt hozzá, egy nagy és hatalmas birodalom uralkodójává emelte, de nincs nyugta, se éjjel, se nappal, míg nem hall hírt felőled.

Mikor Szaid hallotta ezeket a szavakat, úgy meg volt hatva, hogy szólni is alig tudott. Hamarosan hívatta egyik vezírét és megparancsolta, hogy ezt az embert öltöztessék fel ragyogó öltözékbe, és lássák el mindennel, amit csak kíván. Azt is elmondta a vezírnek, hogy hírt kapott rég elveszettnek hitt testvéréről. Szajjid ennek és ennek a birodalomnak uralkodója, s rövidesen meg akarja látogatni. Az útra mindjárt megkezdték az előkészületeket. A vezírek azonban elleneztek az utazást, mert több olyan ország esett közbe, melyeknek uralkodói ellenségei voltak a királynak. Ezért kérték, hogy tegyen le erről a szándékáról, és küldjön inkább üzenetet Szajjidnak, aki sokkal hatalmasabbnak látszik, mint ő. Szaid nagyon elkedvetlenedett, mivel érezte, hogy vezírei bölcs tanácsot adtak, kérte a követet, hogy térjen vissza, amilyen gyorsan csak tud, és vigye meg a hírt bátyjának, aztán megint hozzon neki üzenetet.

Egy-két nap múlva a követ úton volt. Szerencsésen megérkezett hazájába és királyi gazdájának mindent elmondott, amit látott és hallott a testvéréről. Szajjid igen megörvendett és gazdagon megjutalmazta a követet. Mindjárt kitervelte, hogy meghódítja mindazokat az országokat, melyek elválasztják testvére birodalmától. Testvérének üzent, hogy küzdjön meg azzal a néhány országgal, melyek feléje esnek, a másik oldalon meg ők fognak harcolni.

Mindketten gazdagok és hatalmasok, mondta Szajjid, kell hogy győzedelmeskedjenek. És le is győzték minden ellenségüket.

Ó, ki tudná leírni a két hódító hős örömét, mikor újra találkoztak egymással!

IGAZ BARÁTSÁG

Mesemondó: Siva Bháju, Rénavári, Szrinagar

Egy király és fővezire nagy bajban voltak, egyik se volt megáldva fiúgyermekkel.

Közös bánatuk egymáshoz kötötte a vezirt és a királyt, csak egymás társaságában érezték jól magukat. Mindig együtt voltak. Ahol a király volt, ott volt a vezir is és ahol a vezir volt, ott a királyt is biztosan megtalálhattátok. Egy reggelen vadászni mentek a rengeteg vadonba, ott előtaláltak egy szent embert, aki egy kis tűz előtt kucorgott és láthatólag imádságba merült, mert nem nézett föl és nem vett tudomást a magas látogatókról.

— Beszéljünk vele — mondta a király — talán ez a jó ember tehetne valamit értünk. — Leborultak előtte mindketten és elmondták keserűségüket.

— Ne búsuljatok — mondá a szent ember, még mindig lehajtott fejjel — ne búsuljatok, vegyétek ezt a két mangót,* mindegyiktek adjon egyet a feleségének, egyék meg és akkor mindegyik fiat fog szülni.

A király és vezire megköszönték a szent ember jóságát és hazatérvén, utasítása szerint jártak el. Kilenc hónap és kilenc nap leforgása után feleségeik két szép fiúnak adtak életet. Micsoda öröm volt a palotában és a vezir házában, a városban és szerte a hazában, mikor a két fiúcska megszületett! A bráhmanákra csak úgy szórták az ajándékokat, a szegényeket mindenfelé megvendégelték és a foglyokat szabadon bocsátották. Ilyen boldogság még nem volt az országban.

Lehet gondolni, hogy nagy gondot fordítottak ilyen nemes házak ifjú sarjadékaira. Míg kisdedek voltak, tapasztalt dajkák ápolták, mikor fölcseperedtek, a legkiválóbb mesterek tanították őket. Sem pénzt, sem fáradságot nem kíméltek, hogy mindenképpen kiműveljék a két gyermeket és mindkettő úgy kihasználta ezeket a kedvező körülményeket, hogy párjukat ritkították tudományban, művészetben és vitézségben.

egyaránt. Mint apáik, ők is nagyon ragaszkodtak egymáshoz és többnyire együtt voltak.

Egy napon elmentek vadászni a dzsungelbe. Órákig lovagoltak az erdőben, csak akkor szálltak le, mikor a herceg nagyon elfáradt és megszomjazott. A lovakat egy fához kötötték, a herceg melléjük telepedett, a vezir fia pedig elment vizet keresni. Hamarosan egy folyóra bukkant és megfélekedzván a hercegről, elindult hogy fölfedezze a forrását. Már jó mérföldet gyalogolt, mikor egy hűs forráshoz ért; ott egy bájos tündért pillantott meg, amint egy hatalmas oroszlán oldalán pihent. Látta azt is, hogy a fenevad fél a tündértől. Meglepve ettől a látványtól, tüstént visszafordult és futott a herceghez, ahogy a lába bírta. Útközben merített egy kis vizet.

— Hol maradtál ilyen sokáig? Mért vagy ilyen zavart? Mi történt? — kérdezgette a herceg, amikor a vezir fia előkerült.

— Ó! Semmi! — felelte a vezir fia.

— De történt valami — firtatta makacsul a herceg — látom az arcodon.

— Ó, testvér! — felelé a vezir fia — láttam a föld leggyönyörűbb teremtését, és egy oroszlán volt az oldalán. Úgy látszott, hogy az állat fél tőle — olyan lenyűgöző a szépsége.

— Én is szeretnem látni ezt a nőt. Gyere, vezess hozzá — mondta a herceg.

A vezir fia beleegyezett. Elmentek együtt és az oroszlánt alva találták, fejét a tündér ölébe hajtotta.

— Ne félj — mondá a vezir fia —, menjünk egyenest oda és ragadjuk el a nőt, míg az oroszlán alszik.

Közelükbe óvakodtak, a vezir fia gyengéden fölemelte az oroszlán fejét és a földre fektette, a herceg pedig kézen fogta a tündért és elvezette. A vezir fia hátramaradt. Mikor az oroszlán fölébredt és nem látott mást, csak a vezir fiát, megszólalt:

— Hová lett a tündér?

— Barátom elvitte — felelte a vezir fia.

— Barátod! — ismételte az oroszlán. — Hát barátod az, aki itt hagy téged egyedül a halál martalékául? Egy ilyen minden bizonnyal csak ádáz ellenséged lehet. Igaz barát nem teszi ezt meg. Ide hallgass, mondok neked egy történetet néhány hű barátról:

— Egyszer volt, hol nem volt, volt három barát, az egyik herceg volt, a másik bráhmána, a harmadik meg ács. Mindegyiknek volt valami különös tehetsége. A herceg nagyon értett ahhoz, hogy súlyos, nehéz vitákat rendbe hozzon. A bráhmána a halottat ismét életre tudta kelteni. Az ács szantálfából* olyan házat tudott építeni, amely odament, ahova a gazdája parancsolta.

Egy napon a bráhmanát elűzték otthonából. Valami kellemetlenség történt közte és szülei között, és ezért kitették a szűrét. Nagy bajában két barátjára gondolt, mindent elmondott nekik és kérte őket, hogy vándoroljanak el együtt valami messzi országba. A herceg és az ács beleegyeztek, és útnak indultak mind a hárman. Még nem értek messzire, mikor a herceg valami okból lemaradt. A többiek folytatták útjukat. Kis idő múlva a herceg utánuk hajtott, gondolván, hogy utoléri őket, de szerencsétlenségére rossz irányba indult. Csak ment-mendegélt remélvén, hogy eléri őket és magában csodálkozott, hogy mért mennek olyan gyorsan. Ezalatt a bráhmána meg az ács igen lassan poroszkáltak és nem győztek csodálkozni, hogy mért marad hátra a herceg. Végül lemondtak róla, gondolván, hogy bizonyosan elfogta a honvágy és visszatért a palotába. Vándorlása folyamán a herceg egy nagy pusztaságba ért, melynek közepén egy magas épület ékeskedett.

— Ki lakhat itt — gondolta magában. — Bizonyosan valami hatalmas úr. Megyek és megkérdezem.

Mikor belépett a házba, egy gyönyörű nő jött elébe.

— Jöjj be — hívta nyájas hangon és sírva fakadt.

— Miért sírsz? — kérdezte a herceg.

— Szépséged és ifjúságod részvétet kellett bennem — felelte az asszony. — Tudatlanságodban a halál kapujához vándoroltál. Mért nem kérdezősködtél, mielőtt erre az útra vállalkoztál? Hál nem tudod, hogy itt egy démon lakik, aki több mérföldnyi járásra minden emberi lényt elemésztett? Jaj! Mit kell mondanom, félek, hogy téged is fölfal.

— Ne beszélj ilyen reményvesztetten, inkább adj tanácsot és megleszek mentve.

— De igazán nem tudom, mit tegyek érted — mondta zokogva az asszony. Végül mégis elvezette a ház hátuljába egy szobába. Ott állt egy nagy láda és abba bezárta. — Maradj itt csöndben, míg visszajövök — mondta. — Isten óvjon.

Este hazajött a démon. Finom orra mindjárt megszimatolta, hogy emberi lény van a közelben.

— Még valaki van itt rajtad kívül — mondta. — Ki az? Gyorsan nevezd meg, mert igen ehetném.

— Nem lehetsz ma valami jól — felelte az asszony. — Biz itt senki se járt. Ki merné megközelíteni ezt a helyet, hiszen rettegi az egész világ!

Erre megnyugodott a démon, az asszony pedig látva szavainak hatását, bizakodni kezdett. Játszott, beszélgetett vele és egyebek közt kérte, hogy árulja el neki életének titkát.

— Te mindennap elmész — csicseregte — és ha elmész, nem tudom, mikor térsz vissza. Sokszor félek, hogy talán soha, és mi lesz velem, hová megyek, mitévő leszek akkor. Az emberek, akik gyűlölnék temiattad, meg fognak ölni. Ó, mondd, mondd, hogy nincs okom a félelemre!

— Ne sírj, szerelmem — cirógatta a démon, sose halok én meg, hacsak ez az oszlop össze nem törik — és rámutatott ama tömör oszlopok egyikére, melyek az épület homlokzati erkélyét tartották. — Én nem halhatok meg, kinek volna itt tudomása erről a dolgról, hogy megtegye?

A következő reggelen a démon szokás szerint elment. Alig húzta ki a lábát, az asszony ment, kiszabadította a herceget és elmesélte az éjszakai beszélgetést. Hej, megörvendett a herceg, mikor hallotta, mi történt.

— Itt az ideje — mondta — hogy tüstént leromboljam ezt az oszlopot és megszabadítsam az országot ettől a szörnyetegtől.

Ezt mondván belevágott az oszlopba, addig vagdalta, míg darabokra törte. Mintha minden ütéssel a démonra sújtott volna, aki nagy fennhangon üvöltött és meg-megtántorodott, ahányszor a herceg az oszlopra sújtott és végül, mikor az oszlop ledőlt, a démon is elesett és kiadta páróját.

A herceg a nagy házban maradt a szépséges asszonnyal és a nép tömegesen járult elébe, hogy köszönetet mondjon, amiért megölte a démont. Ettől kezdve béke és bőség uralkodott az országban. A pusztaságot ismét megművelték, benépesedtek a falvak és boldog szántóvetők dalától volt hangos a lég. De az igazi boldogság sem tarthat örökké. Egy napon, mikor az asszony az ablaknál fészülködött, odaröppent egy szarka és a párkányról elvitte a fésűjét. Elszállt vele messze tengerekre és egyszer csak elejtette. Egy nagy hal elnyelte, ezt egy halász kifogta és mivel igen szép hal volt, elvitte a palotába, hogy készítsék el a királynak. Mikor a halat tisztították, előkerült a fésű. A szakács ezt igen különösnek találta és

megmutatta a királynak. A fésű láttára őfelsége nagy kedvet kapott, hogy lássa a tulajdonosát is. Fullajtárokat küldött a szélrózsa minden irányába és nagy jutalmat ígért annak, aki az asszonyt elhozza neki. Nemsokára találtak egy nőt, aki ráismert a fésűre és megígérte, hogy mihelyt alkalom adódik, bemutatja tulajdonosát a királynak. Meglátogatta a herceg feleségét és csakhamar módot talált, hogy kegyeibe férközzék. A szép asszony meghívta, hogy lakjanak együtt a házban, a nő pedig nem kérette magát. Mikor látta, hogy nem érhet célt, amíg a herceg él, megmérgezte a herceget, az orvost pedig megvesztegette, nyilatkozzék úgy, mintha a herceg természetes halállal halt volna meg. Hej! Búnak eresztette fejét a feleség, mikor a herceg meghalt! Majd utána halt ő is. Nem tudott megválni kihűlt tetemétől, nagy erős ládába fektette és saját szobájában tartotta. Gyakran hallott férje két jó barátjáról és csodálatos tudományukról, s erősen bizakodott, hogy ezek egyszer előkerülnek és férjét életre keltik.

A gonosz kerítő az első alkalommal rávette az asszonyt, hogy hagyja el házát, a gyászos szomorúság színhelyét és lakjék vele egy ideig. Az asszony ráállt, de alighogy átköltözött, a közvetítő a királyhoz küldött és titkon tudatta vele sikerét, őfelsége jött, erővel elvitte az asszonyt a palotájába és kérte szépen, éljen vele és legyen a felesége. Az asszony igent mondott, csak arra kérte a királyt, hogy hat hónapig halasszák el a házasságot, mert lelki atyja így tanácsolta. A királyt boldoggá tette a gondolat, hogy az asszony vonzalmat érez iránta, és türelmetlenül várta a nász napját. Egy kis palotát építtetett az országút közelében az asszonynak, és megengedte, hogy abban egyedül lakjék. Az asszony pedig naphosszat imádkozott, és epedve várta, hogy valami hírt kapjon elhunyt férje barátairól. Mindenfelé tudakozódott irántuk és egész nap az ablaknál leskelődött, hátha véletlenül arra mennek.

Egy napon látott két embert, akik a ház felé tartottak.

— Kik vagytok, honnan-merről jöttök? — kérdezte.

— Utasok vagyunk — felelték — és hosszú vándorlás után értünk ide. Elvesztítettük hercegünket és barátunkat és most keressük mindenfelé.

— Jöjjetek be és pihenjeteK egy kissé. KerüljeteK beljebb és mondjateK el többet az elveszettről, talán segítségteKre lehetek megtalálásában.

— Mutasd meg nekünk — mondák — hol van a herceg és boldogok leszünk. — Mindketten belépteK a palotába, leülteK szemtől szembe az

asszonnyal és elmondták történetüket

— Dicsőség a magasságos Istennek! — kiáltotta az asszony.
— Én meg tudom mondani, mi történt a barátotokkal, de ó! Fájdalom, meghalt.

— Sose búsulj — mondta a bráhmán — majd életre keltem én. Hála, hála az egeknek, hogy elérkeztünk erre a helyre! Nemes hölgy, áldjon meg az Isten mindennel, amit csak a szív kívánhat! Mutasd meg barátunk holttestét.

— Megálljatok — szólt az asszony — óvatosnak kell lennünk, ennek az országnak a királya halálosan szerelmes belém és én ígéretet tettem neki. Már csaknem hat hónapja várja házasságunk napját, ennyi haladékot kértem tőle, és már közeleg a nap, amikor értem jön és elvisz. Nagyon óvatosnak kell lennünk, mert őfelsége körülvelt szolgahadával, akik mindent tudnak velem. Bizonyosan tud már rólatok is. Hogyan menekülhetnénk el?

— Ne félj, nemes hölgy — mondta az ács. — Ha szerzel nekem egy kis szantálfát, építek neked olyan házat, amely gazdája kívánsága szerint változtatja a helyét.

— Jól van — felelte a hölgy. — Majd szerzek ilyen fát.
Tüstént követet küldtek a királyi palotába egy levéllel, mely így szólt:
„Ó, király! Elígértem magamat neked. Menyegzőnk napja közeleg. Kérlek, légy kegyes, küldj nekem háromszáz véka szantálfát.”

A király menten teljesítette a kívánságot. Mikor a ház elkészült, az asszony egy másik levelet menesztett a királyhoz:

„Ó, kegyes és jóságos király! Menyegzőnk napja küszöbön áll. Engedd meg kérlek, hogy ángyom és sógorom felesége minél előbb eljöhessenek hozzám. Bizonyos dolgokban szeretném tanácsukat kérni.”

A király ezt a kérést is teljesítette.

Mihelyt a két nő megérkezett a szantálfa-házba, ahol az asszony és a barátai várták őket, az ács megparancsolta az épületnek, hogy vigye őket a démon palotájához, ahol remélték, hogy megtalálják a herceget, és örülhetnek egymásnak, mert biztonságban lesznek a király támadásai elől. A ház elindult, olyan csendesen, hogy a nők nem is tudták, mi történik. Beszélgettek egymással és csodálták az épület szépségét, mikor egyszer csak szembe találták magukat a néhai démon gyönyörű palotájával. Ott a bráhmanának megmutatták a herceg holttestét, az pedig megérintette a herceg kezét, aki egyszeriben életre kelt

Most volt csak nagy az öröm és boldogság! A herceg nőül vette a bájos nőt, akiről kiderült, hogy az akkori idők egyik leghatalmasabb királyának leánya. Két barátja, a bráhma és az ács feleségül vették az ángyikát és a sógor feleségét, és mindnyájan boldogan éltek együtt, a démon palotájában, míg meg nem haltak.

— Ó, fia a vezirnek! — mondta az oroszán, mikor befejezte a történetet — ilyen emberek, mint ez a bráhma és az ács — ezek barátok! Ne beszélj a hercegről, aki elment a tündérral, téged pedig itt hagyott, hogy pusztulj el egyedül — ne beszélj róla mint barátodról. De nem fogsz elveszni. Nem bántalak. Térj vissza házádba és béke legyen veled!

A NÉGY KŐVÉ VÁLT HERCEG

Mesemondó: Makund Báju, Szuthu, Szrinagar, áld egy muzulmántól hallotta

A régi időben élt egyszer egy király, akinek négy fia volt. Ezeknek ő megparancsolta, hogy tartsanak őrzőjáratot az országban éjjel is, meg nappal is, egymást föl váltva. Egy reggel a legidősebb herceg vándorlása folyamán előtalált egy jógit, aki egy tó partján üldögélt, közelében meg négy paripa legelészett. Látván, hogy a lovak másfajta és különbek, mint akármelyik az apjuk ménéséből, a herceg odament a jógihoz és beszédbe elegyedett vele.

— Ki vagy te, ó, jógi? Honnan jöttél és mit keressz itt?

— Téged kereslek — felelte a jógi.

— Engem! — kiáltott a herceg. — Én az ország királyának legidősebb fia vagyok, az apám megparancsolta, hogy nézzek körül ezen a vidéken, nem nélkülöz-e valamelyik alattvalója. Mondd meg, ha valamire szükségem van.

— Ó, herceg — felelte a jógi — rajtad kívül semmire sincs szükségem, de ha neked kell valami, csak szólj, előteremttem számodra.

— Ó, jógi, szeretnék egyik pompás paripádon lovagolni — mondta a herceg.

— Jól van — felelte a jógi. — Fogd a lovat, de gondod legyen rá, hogy még ma este visszahozd nekem. Remélem, majd hallok tőled egyet-mást napközben szerzett tapasztalataidról.

A herceg föl pattant a lóra és ellovagolt. Mihelyt fölült a herceg, a paripa szélesebben elvágatott egy dzsungelbe és ott megállt egy kis zöldekes kert mellett, mely úgy körül volt kerítve minden oldalról, hogy senki se mehetett be. A herceg egy kissé mélyebbre lovagolt a dzsungelbe és aztán visszafordult. Útközben látta, hogy a kerítésdúcok mind sarlóvá váltak és javában vágják a főzelékfélét a kertben. A herceg igen elámult ezen a látványon és sehogy se tudta megérteni. Estére a jógi helyére ért, és a jó ember megkérdezte tőle, vajon kellemes volt-e a lovaglás és mit látott útközben?

— Láttam egy kertet, melyet minden oldalról áthatolhatatlan kerítés vett körül és láttam, hogy ennek a kerítésnek dúcai sarlóvá váltak és kaszabolták a kert növényeit.

— Úgy, és mit jelent ez? — kérdezte a jógi.

— Nem tudom — felelte a herceg.

— Nem tudod! — ismételte a jógi. — És téged bízott meg az apád a dolgok felülvizsgálásával! Válg kövé!

Úgy is lett. A herceg abban a pillanatban köoszloppá változott.

A következő reggelen a második fiú bátyja keresésére indult és a jógi tanyája mellett menvén, meglátta a lovakat, megállt és megkérdezte a jógitól, ki légyen és honnan jött.

— Utazgatok egy kicsit ebben az országban — felelte a jógi. — Ez a négy ló az enyém. Szeretnéd megülni valamelyiket? Tegnap a király legidősebb fia jött hozzám és engedélyt kért, hogy az egyik lovon ellovagoljon. Kövé változtattam, mert valamit, amit lovaglás közben látott, nem tudott megmagyarázni.

— Igazán?! — kiáltott a második herceg. — És mit látott?

Erre a jógi elmondta neki és ígérte, hogy ha meg tudja magyarázni, mért változtak a kerítésdúcok sarlókká és mért vágják a növényeket, bátyját újra életre kelti eredeti mivoltában.

— Nagyon nehéz dolgot kérdezel — mondta a herceg. — Hogyan tudjak én megmagyarázni olyat, amit sohase láttam? De ha fölülhetek valamelyik gyönyörű paripádra, odamegyek és megvizsgálom a dolgot közelebbről, és akkor meg tudok felelni.

Föl pattant az egyik ménre és elvágatott. A dzsungelbe érve látott egy újszülött borjút, amint az anyját szoptatta. Sokáig elnézegette ezt a különös látványt, aztán visszatért a jógihoz.

- Nos, mit láttál? — kérdezte a szent ember.
- Láttam egy ma született borjút, amint az anyját tejével táplálta — felelte a herceg.
- Tudod, mit jelent ez? — kérdezte a jógi.
- Nem tudom — mondta a herceg.
- Micsoda! Nem tudod?!

A herceg másodszorra semmit se felelt, mire a jógi megátkozta, és ez a herceg is kőoszloppá változott.

A következő reggelen a harmadik herceg jött arra a tájékra, ahol a jógi lakozott. Őt is csábították a lovak, odament a jógihoz s megkérdezte, ki legyen és hol szerezte ezeket a gyönyörű méneket. A jó ember kitérve a kérdések elől, leültette és mikor a társalgás folyamán megtudta, hogy ez az ifjú is a király fia és két bátyját keresi, elmondta, mi történt a két herceggel.

— Ha azonban meg tudod mondani nekem, miért változtak sarlókká a kerítésdúcok és miért a borjú adott tejet a tehénnek, testvéreidet újra életre keltem régi mivoltukban — tette hozzá a jógi.

— Köszönöm — felelte a herceg. — Ha kölcsönadod valamelyik lovadat, elmegyek és megnézem ezeket a különös dolgokat

— Szívesen — felelte a jógi. — Válassz magadnak egy lovat és ereddj, de gondod legyen rá, hogy még ma este visszatérj.

A herceg elvágatott. Alighogy a dzsungelbe ért, látott egy embert, aki nagy köteg fát cipelt a hálán, de nem volt elég neki, amit eddig gyűjtött, hanem még azt is fölszedegette, ami az úton hevert.

— Mit jelent ez? — töprenkedett a herceg. — Mit mondjak majd a jóginak, ha megkérdez?

Sajna! Ez a herceg se tudta megmagyarázni a különös látványt, őt is kőoszloppá változtatta a jógi.

A következő reggelen a legkisebb testvér jelent meg és üdvözölte a jógit.

— Láttad-é, ó, jógi, az én három bátyámat?

— Láttam bizony — felelte a jógi. — Oda nézz, mind itt vannak — és a három kőoszlopra mutatott. — Átváltoztattam őket, mert nem tudtak megmagyarázni néhány dolgot, amit arra a dzsungelben láttak. De újra föllevenítem őket régi mivoltukban, ha meg tudod magyarázni nekem ezeket a dolgokat. — Ezek után elmesélte, mit láttak a hercegek.

— Megpróbálom — mondta a herceg — ha megengeded, hogy felüljek valamelyik lovadra. Szeretnék kilovagolni a dzsungelbe, hogy saját

szememmel győződhessen meg.

A herceg megkapta az engedélyt és ellovagolt. Mikor a dzsungelbe ért, meglátott egy tavat, melyből kifolyt a víz és más tavakat töltött meg. A nagy tó már egészen kiszáradt, mert más tavaknak ontotta vizét. Estére kelve visszatért a herceg és elmondta a jóginak, mit látott és azt is megvallotta, hogy nem tudja a látottak jelentését megmagyarázni. Következésképp őt is kőoszloppá változtatta a jógi.

Mikor az ország királya már napok óta nem hallott egyik fiáról sem, gyanakodott, hogy bajuk történhetett és keresésükre indult. Vándorlásában a jógihoz vetődött. Megszólította:

— Jógi, nem láttad, vagy nem hallottál valamit az én négy fiamról?

A jógi a négy kőoszlopra mutatott.

— Micsoda! — kiáltott a király. — Csak nem akard azt mondani, hogy kővé váltak?!

— Ők azok — felelte a jógi. — Én változtattam át őket, mert nem tudták megmondani nekem bizonyos dolgok értelmét, amiket a dzsungelben láttak, de visszaadom régi formájukat, ha te megmagyarázod helyettük. Ha kedved van a dzsungelbe menni, fölülhetsz valamelyik lovamra.

— Köszönöm, nem kell — mondta a király. — Inkább mondd meg, mi volt az, amit fiaim nem tudtak megfejtetni, én vállalkozom a feladat megoldására.

Erre a jógi elmondta neki:

— A legidősebb herceg látott egy konyhakertet, mely úgy körül volt kerítve, hogy senki se tudott bemenni, és a kerítésdúcok sarlókká váltak és vágták a főzeléknek valót.

Erre a király azt felelte:

— Ez annak az embernek a képe, akinek pénzt bízlak a kezére, és mikor a tulajdonos kéri a pénzét, az ember elkölti vagy elrejtje előle úgy, hogy a gazda nem juthat hozzá.

Mihelyt a király kiejtette ezeket a szavakat, ott állt előtte a legidősebb herceg, olyan ép és egészségesen, mint annak előtte.

— A második herceg egy borjút látott, mely tejével táplált egy tehenet — mondta a jógi.

— Csodálatos, hogy ez nem emlékeztette őt az olyan asszonyra, aki lánya kenyerén él — mondta a király. Ezt mondván megelevenedett előtte a második herceg.

— A harmadik herceg látott egy embert, aki nagy köteg fát cipelt a hálán és mentében minden gallyat fölszedett, azzal is nehezítve terhét — mondta a jógi.

— Vannak emberek, akiknek sose elég a gazdagságuk, hanem minden kagylópénzt hozzátesznek, amit csak meg tudnak kaparintani — mondta a király. Alig mondta ki ezeket a szavakat, életre kelt a harmadik herceg és ott állt előtte viruló egészségben.

— Legifjabb fiad egy tavat látott, mely egészen kiürítette a medrét, hogy hat másik tavat ellásson — mondta a jógi.

— Ilyen a világ — felelte a király. — Az ember adakozhat és elköltheti mindenét a mások javára, ám semmi viszonzást nem kap érte.

Alig mondta ki, előtte állt a legifjabb herceg.

A király és négy fia boldogan és megelégedetten hazatértek a palotába. Nemsokára ezután öfelsége fiaira bízta az ország kormányzását, ő pedig a vallásnak szentelte életét.

A HÁROM HERCEG

Elbeszélő: Makund Báju, Szuthu, Szrinagar

Élt valamikor réges-régen egy király, aki híres volt tudományáról, erejéről és bátorságáról. Ennek a királynak három fia volt, akik minden szempontból méltók voltak apjukhoz, mert bátrak, okosak, szépek, bölcsék és jószívűek voltak.

Egy napon a király rendezni akarta a trónutódlást és ezért összehívta a vezireket és kérte, legyenek segítségére ebben az ügyben.

— Vizsgáljátok meg a hercegeket — mondta a király — a legalkalmasabbat közülük ki fogom jelölni trónörökösnek.

Néhány nap múlva a vezirek egybegyültek, és várták öfelségét a felelettel. A fővezir volt a szószóló és ezeket mondta:

— Ha a király kegyesen meghallgatja, beszélni fogunk a trónutód megválasztását illetőleg. Azt tanácsoljuk, hogy a hercegek széledjenek el a világban és kereskedjenek. Amelyik a legnagyobb vagyont szerzi, az legyen közülük a király.

Erre minden vezir lehajtotta a fejét, jeléül annak, hogy a tervet egyhangúlag helyeslik.

Mikor minden kész volt, a három herceg útra kelt. Együtt utaztak a tengerig, ott hajóra szálltak és egy idegen ország felé vitorláztak. Mihelyt elérték a célt, kiszálltak és elváltak egymástól. Ahányan annyi felé mentek, ki erre, ki arra. De mielőtt elváltak volna, megegyeztek, hogy egy bizonyos idő múlva ugyanazon a helyen találkoznak.

A két legidősebb testvér kereskedett a tőkájével és óriási vagyont szerzett. A legifjabb a tengerparton vándorolt, hol itt, hol ott táborozott, ahol éppen kedve szottyant.

Miközben elmélkedett, mit tegyen a pénzével, egy gószáin* jött oda hozzá és vele maradt három napig. A szent embernek igen megtetszett az a figyelem és tiszteletadás, amit az ifjú iránta tanúsított, ezért elhatározta, hogy megjutalmazza a herceget.

— Igen hálás vagyok a te jóságodért és jámborságodért — szólt hozzá. — Mondd meg, hogy hívnak, honnan jöttél és hová igyekszel?

A herceg elmondott mindent.

— Értem — mondta a gószáin. — Itt kell maradnod. Tapodtat se menj tovább, várd meg itt a bátyáidat. Szolgáidat küldd el a városba, hogy vegyenek búzát, amennyit csak lehet, és mikor meghozzák, minden nap szórj egy kicsit a tengerbe, amíg mind elfogy. Aztán várj, bőséges aratásod lesz. — Ezeket mondván, a szent ember megáldotta a herceget és eltávozott.

A herceg úgy cselekedett, ahogy a gószáin tanácsolta. Iszonyú mennyiségű búzát vásárolt össze és fölhalmozta tábora közelében. Hat álló hónapig mindennap egy bizonyos mennyiséget a tengerbe hányt, míg az egész készlet oda volt.

— Most megkapom a jutalmamat — gondolta magában.

Nagy reményekkel telve várt néhány napig, de semmi se történt.

— A gószáin becsapott — mondta magában. — Tönkrement ember vagyok. Milyen bolond voltam, hogy hallgattam gonosz tanácsára. Mit szólnak majd apám meg a bátyáim, mikor megtudják, hogy minden pénzemet a tengerbe szórtam? Hogy nevetnek majd rajtam! Soha többé nem mutakozhatom előttük! Jaj nekem! Százszor jaj! Most már legjobb, ha elbújdosom más országba. Holnapután elhagyom ezt az átkozott helyei.

Elhamarkodott beszéd volt ez. Mikor minden készen volt az útra, és a herceg kísérete fölkerelkedett, valami történt. A herceg vízbe szórt búzáját megette egy nagy hal, és ahogy a herceg bőkezűségének híre ment a széles, mély

vizekben, úgy jöttek csapatostul a halak arra a helyre. Velük jött a halak királya is.

Egyszer csak hirtelen megszűnt az ellátás.

— Mi az oka ennek? — kérdezte a halkirály. — Hat álló hónapon át mindig kaptunk búzát és most már napok óta semmit. Meg volt jutalmazva a herceg irántunk tanúsított jóságáért?

— Nem — felelte az egész társaság. — Semmi parancsot nem kaptunk erre vonatkozólag.

— Hát akkor halljátok parancsomat — szólt a halkirály. — Menjetek tüstént és jutalmazzatok meg a herceget. Fogjon egy rubint mindegyőtök és adja át a hercegnek.

Megindult az egész haltársadalom és mindegyik egy rubint tett a partra, közel ahhoz a helyhez, ahol a herceg álldogált és búsan nézte a tengert. A neszre a herceg feléjük fordult és a rubinok végtelen sorát pillantotta meg a fövényen.

— Micsoda hitvány ember vagyok én! — kiáltott a herceg. — Mért vagyok én ilyen gazdagon jutalmazva, kicsiny hitem nem érdemelte ezt meg. — Ezt mondván parancsot adott, hogy hagyják abba az úti készülődést.

— Itt maradok, míg bátyáim visszatérnek. Állítsátok fel újra a sátrakat.

Mialatt újra tábort ütöttek, a herceg és főembere azzal foglalatoskodtak, hogy összeszedték a drága rubinokat, amiket a halak hoztak.

— Gondod legyen rá — szólt a herceg az embernek — hogy erről a dologról semmi se jusson a város népének fülébe, se senki másnak, akivel esetleg összetalálkozunk. Bátyáim előtt se történjék erről említés. Téged bízok meg, légy rajta, hogy megfelelj kötelességednek, Te és kíséretem többi tagja nem fogtok üres kézzel távozni, ha engedelmeskedtek.

Az ember megígérte és ezután mindennap bőségesen táplálták a halakat búzával, amíg csak a herceg ott tartózkodott.

Nehogy valaki fölfedezze a sok drága kincset, a herceg szárított trágyalepényekbe rejtette, melyeket a napon szárogattak.

Nemsokára elközelgett az a nap, mikor útra kellett kelniök, hogy a megbeszélrt időben odaérjenek, ahol a hercegnek találkoznia kellett két bátyjával.

— Nos, hogy szolgált a szerencse? — kérdezték egymástól, mikor összetalálkoztak.

— Én mint ruhakereskedő dolgoztam és ennyi meg ennyi vagyont szereztem — mondta a legidősebb herceg, és nagy összeg pénzt mondott.

— Jól cselekedtél! — kiáltott a másik két herceg.

— Én mint üzletember kereskedtem és ennyi meg ennyi pénzt halmoztam fel — mondta a második herceg és ő is egy hatalmas összeget említett.

— Helyesen cselekedtél! — kiáltott fel a másik két testvér.

Most a legifjabb hercegen volt a sor.

— Nézzétek, ó testvéreim, az én vagyonomat — és a szárított trágycakzalakra mutatott.

— Ej, ej! — kiáltott a másik két herceg. — Mért választott a mi öcsénk ilyen undorító és rosszul jövedelmező üzletet?

Mihelyt alkalmuk nyílt, hajót béreltek és a három herceg kíséretével együtt elindult hazafelé. Történetesen a berakodásnál mulasztás történt és kevés fát vettek föl az útra. Még félúton se voltak, máris kifogyott ez a nélkülözhetetlen cikk. A két idősebb herceg és a hajó kapitánya a legifjabb herceghez fordult és kérték, hogy elhasználhassanak néhány rakást a trágycakzalépből, ígérték, hogy mihamarabb partra szállnak, megfizetik.

A legifjabb herceg beleegyezett és másnap reggel elegendő tűzrevalót adott az út hátralevő részére, de persze előbb gondosan kivette a rubint minden egyes lepényből.

Így a hajó idejében megérkezett rendeltetési helyére és a királyi utasok kiszálltak. Mindjárt apjuk palotájába mentek és a király másnap az egész népet nagy gyűlésre hívta össze, hogy jelen legyenek a trónutód kijelölésénél.

Nagy volt a sokadalom. A király, udvarától körülvéve, nagy pompában ült a trónon, és körülöttük sereglett a nép. Akkor a hercegeket őfelsége és a nép elé hívták, hogy mutassák meg vagyonukat és mondják el tapasztalataikat. Először a legidősebb herceg jött és fennszóval hirdette, hogy mit vitt véghez, és micsoda vagyont szerzett. Aztán jött a második herceg és az is hasonlóképpen. Mikor a nép hallotta szavait, azt kiáltozta:

— Ő legyen a király! Ő legyen a király!

Hanem mikor a legifjabb herceg megjelent és megmutatta a szárított trágycakzalakat a királynak és a népnek, mindenki nevetett rajta és azt mondták, pusztuljon a szemük elől.

— Ne hamarkodd el a dolgot, ó, apám! — szólt a herceg, aztán a néphez fordult és azt mondta keményen: — Most nevettek, de majd megbánjátok, hogy neveltetek. Nézzétek, minden egyes trágylepényben egy rubin van, amelynek értéke fölbecsülhetetlen. — És feltört egy darab trágját, s kiesett belőle a rubin.

— Ide nézzetek! Nézzétek! Ím lássátok! — kiáltotta és amint tördelte a trágylepényeket, mindegyikből egy-egy rubin esett ki. Erre az egész nép elámult.

— Még ilyen rubinokat sohase láttam — mondta a király.

— Valóban fölbecsülhetetlenek. Az én legkisebb fiam több vagyont szerzett, mint a másik két herceg, én és az egész nép együttléve. Ó legyen a király!

— Úgy van! Úgy van! Legyen ő a király! — felelte az egész gyülekezet, és ezek után mindenkit hazabocsátottak.

Nemsokára rá az öreg király meghalt és elhamvasztották. A legifjabb herceg uralkodott helyette, a másik két herceg pedig a két legmagasabb méltóságot viselte.

A BÖLCSEK KÖVE

Mesemondó: Makund Báju, Szuthu, Szrinagar, aki egy Nágámban élő pandittól hallotta

Élt egyszer egy király a régi időkben, aki vadászatra ment Pákh területére. Dacsigám falu közelében járt, mikor megpillantott egy gímszarvast és üzöbe vette. Követte messze mérföldeken át, míg végre egy erdőségben nyomát vesztette. Ófelségét igen bántotta balszerencséje, nagyon mérgeződött.

Mikor visszatért a táborába, sikoltást hallott, mintha valaki zokogna a sövény melletti úton. Megnézte ki az, hát egy szépséges tizenhét éves leányt talált ott. A látvány elbűvölte.

— Ki vagy te? És mit keressz itt? — kérdezte gyöngéden.

— Ó, uram — felelte a hölgy — én Kína egyik királyának leánya vagyok, atyámat csatában foglyul ejtették, én pedig, hogy ne legyek apám ellenségeinek rabszolgája, elmenekültem. Először egy faluba vetődtem, ahol a kútba akartam fojtani magamat, de az emberek észrevették és

megmentettek. Azután idejöttem. Most hallottad az én történetemet, most mondd el a tiédet is.

— Szépséges leány — szólt őfelsége — én ennek az országnak uralkodója vagyok, vadászkirándulásra jöttem erre. Szerencsés nap, mely ösvényedre vezetett.

A leánynak megeredtek a könnyei.

— Miért sírsz, szép leány — kérdezte a király.

— Ó, király, siratom apámat, anyámat és hazámat. Siratom önmagamat. Mihez fogjak ebben az idegen országban, se otthonom, se egy jóakaróm, miből élek meg? — felelte a leány.

— Ne sírj — szólt a király — jöjj a palotámba, majd én gondoskodom rólad.

— Örömmel — felelte a leány. — Ha feleségül kérnél, azt se tagadnám meg tőled.

— Drágám, kedvesem, jöjj velem — mondta a király.

Hamarosan házasságot kötöttek, és a király egyre jobban megszerette kínai feleségét. Gyönyörű ötemeletes palotát építtetett számára a Dál* partján, Isibar közelében. És ami ideje csak volt, vele töltötte, többi feleségét teljesen elhanyagolta. Nem is sejtette, milyen szörnyű teremtésre pazarolta érzelmeit, milyen rettenetes kór szállta meg a testét. Időnként nagy fájdalmakat érzett a gyomrában, orvosokat hívatott. Egyik azt tanácsolta, másik meg azt, de egyik se tudta meggyógyítani. Végül egy jógi, aki naponta át szokott repülni az ország fölött, hogy mesterének és oktatójának egy kis vizet hozzon a Dud Gangából, egy kis földet a Hari Parbairól* észrevette azt a nagy palotát, amit a király emeltetett, és mivel pihenni óhajtott, belépett a király szobájába. A szent vizet az egyik sarokba telte, a szent földet a másikba, egy doboz drága kenetet meg a párnája alá, aztán elnyújtózott a király ágyán és csakhamar elaludt. Közben őfelsége megérkezett és igen meglepődött, mikor látta, hogy egy jógi alszik az ágyában. Észrevette a kis kenőcsös dobozt a párna alatt, a szent vizet meg a szent földet, és kíváncsiskodott, vajon mit jelentsen mindez. Kíváncsi volt, vajon mit fog csinálni a jógi, ha fölbred, leült hát és várt. A jógi nem soká váraoztatta. Igen elámult, mikor a királyt meglátta és megijedt, hogy a drága kenetet, a szent vizet és földet sehol se találta! A király elvette.

— Ne félj, ó, jógi — szólt a király — jó helyen van minden. Mondd meg nekem, hogyan és miért jöttél ide, és újra visszakapsz mindent. — Erre a

jógi mindent elmondott, visszakapott mindent, meghajolt a király előtt és eltávozott. Mesteréhez röpült, amilyen gyorsan csak tudott, s mikor az megkérdezte késlekedésének okát, a jógi elmesélte, hogyan fedezték fel a király ágyában és hosszan beszélt hozzá öfelsége.

— Milyen jó ember! — kiáltotta a mester, mikor hallotta ezeket a szavakat — Hálás vagyok neki, hogy visszaadta a szent kenetet és a többi dolgot. Jöjj, vezess hozzá.

A kenet segítségével mindketten elrepültek abba az országba és a király elé járultak.

— Ó, király! — szólt a jógi. — Mesterem és tanítóm eljött hogy lásson téged és megköszönje neked, hogy visszaadtad azokat a dolgokat.

Ekkor megszólalt a bölcs.

— Eljöttem, ó, király, hogy megköszönjem neked, amit tettél. Kérj bármit, ami tőlem telik, megteszem érted.

— Ó, szent ember — felelte a király és leborult a bölcs előtt — valami betegséget kaptam a gyomromba, amit az orvosok ügyessége és tudománya eddig még nem tudott megenyhíteni. Ha ettől a betegségtől meg tudnál szabadítani, örökre hálás lennék.

— Engedd, hogy megvizsgáljam a testedet — szólt a bölcs, és komolyan nézett rá. — Feleségül vettél valakit mostanában?

— Igen — felelte a király és elmesélte, milyen körülmények között találkozott új feleségével, és mindent elmondott róla.

— Gyanítottam — szólt a bölcs. — Ó, király, te valóban nagy beteg vagy. Ha még negyven napig nem részesülsz se-gítségben, a kór megölt volna. De én meg tudlak gyógyítani, meg vagy mentve. Tedd, amit tanácsolok, és ne félj semmitől. Parancsold meg, hogy feleséged vacsoráját jól sózzák el, aztán gondoskodj róla, hogy ne legyen víz a szobában, ahol alszik. Te pedig maradj ébren egész éjjel, és reggelre kelve mondd el nekem, bármi történik. Ne félj, nem lesz semmi bajod.

A király híven követte a bölcs tanácsát. Mint előre várható volt, az asszony éjszaka erősen megszomjazott és fölkelt, hogy igyék, de nem találván vizet a szobában, először megnézte, hogy férje alszik-e, aztán kígyóvá változott és kisiklott a szobából. A tóhoz csúszott és ivott. Aztán visszatekerődött, újra asszonnyá változott, lefeküdt az ágyba és tovább aludt. A király mindent látott és reggel elmondta a bölcsnek. Mikor a bölcs ezt hallotta, így szólt:

— Ó, király, a te feleséged nem nő, hanem vihá.* Ide hallgass. Ha száz esztendő leforgása alatt emberi szem nem pillantja meg a kígyót, koszorú képződik a fején és sálímár* lesz belőle, ha még száz esztendő leperreg, anélkül, hogy emberi szem meglátná, ajdárrá* változik; ha háromszáz esztendeig soha emberi lény nem látja meg, vihá lesz belőle. Egy vihá bármily hosszúra ki tud nyújtózni, rettenetes ereje van és külsejét tetszése szerint változtatja. Különösen szeret asszonyi formát ölteni magára, hogy férfiakkal élhessen. Ilyen a te feleséged, ó, király.

— Szörnyűség — kiáltotta öfelsége. — Ha ezt előbb tudtam volna! És nincs mód rá, hogy megszabaduljak ettől a nyomorult teremtestől?

— Minden bizonyjal van — felelte a risi* — de türelemmel kell lenned. Rendszeresen látogasd a feleségedet és viselkedj vele úgy, mint eddig, különben gyanút fogna és elemésztené téged. Egyetlen lehelete megfertőzné az egész országot. Közben építtess egy lakk házat és vonasd be fehérrel, hogy a lakk ki ne lássék. A háznak négy helyisége legyen, egy nappali, egy ebédlő, háló és fürdőszoba. Az ebédlő egyik sarkában legyen egy jókora erős kemence fedéllel. Mikor minden kész, tettesd betegnek magadat és a bakimmal* íráss elő negyven napi szobafogságot a lakkházban. De senki más ne látogathasson meg, csak ez az asszony.

Mindez megtörtént, s az asszony igen boldog volt, hogy a király egészen az övé, és betegségében egyedül ő ápolhatja. Így ment ez néhány napig, amikor a bölcs alkalmat talált, hogy beszéljen a királlyal. Azt tanácsolta neki, fűtse be az ebédlőben a kemencét és parancsolja meg a feleségének, hogy egy különleges fajta kenyeret készítsen neki. Mikor az asszony a kemence körül foglalatostkodik és nézi, hogy sül-e már a kenyér, lökje be gyorsan az izzó kemencébe és zárja rá az ajtót, nehogy valahogy kimenekülhessen és az egész országot elpusztítsa.

Ez is megtörtént, és hogy fokozzák a hőség erejét, az egész házat fölgyújtották.

— Helyesen cselekedtél — mondta a bölcs, mikor hallotta, mit művelt a király. — Most menj a palotádba és várj két napot, harmadnap jöjj el hozzám, és csodálatos látványban lesz részed.

Harmadnap öfelsége a bölcs kíséretében a tűz színhelyére ment és nem talált ott mást, mint egy rakás hamut.

— Ha jól megnézed, egy kavicsot találsz közte — mondta a bölcs.

— Megvan — felelte a király, néhány percnyi keresés után.

— Jól van — mondta a bölcs. — Mit akarsz megtartani, a hamut vagy a követ?

— A követ — felelte a király.

— Jól van — szólt a bölcs — akkor én a hamut tartom meg. És a hamut gondosan összeszedte a takarójába, majd tanítványával együtt eltűnt, a király pedig palotájába ment.

Ettől az órától kezdve őfelsége kigyógyult a betegségéből. A kavics, amit választott, a szang-i-párasz* volt, érintésétől bármely fém arannyá változott. De hogy a hamunak milyen csodaereje volt, azt sohase tudta meg, mert a bölcset és a jógit soha többé nem látta.

A PÓRUL JÁRT ÖRÖKÖSÖK

Mesemondó: Siva Ráju, Rénavári, Szrinagar

Egy igen gazdag öregember azt gondolván, hogy halála küszöbön van, elküldött fiait és szétszította köztük a vagyonát. Számos keserves esztendőt élt még utána. Az öregség terhe mellett még viselnie kellett fiainak kegyetlenségét és szidalmazásait is. Ó, ezek az önző, hálátlan nyomorultak! Azelőtt versengtek egymással, hogy apjuk kedvét keressék, remélvén, hogy így több pénzhez jutnak, de most, hogy megkapták az örökséget, nem törődtek vele, ha meg is hal az apjuk, sőt minél előbb, annál jobb, hiszen csak fölösleges teher volt a háznál.

Gondolhatjuk, milyen nagy bánat volt ez az öregember szívének.

Egyszer összetalálkozott egy régi jó barátjával és minden baját elkeseregte neki. A barát nagyon vele érzett, és megígérte, hogy majd gondolkodik a dolgon és nemsokára meglátogatja és megmondja, mit tegyen. Úgy is tett, néhány nap múlva meglátogatta az öregembert és elejbe tett négy zsákot — melyek tele voltak kavicssal és homokkal.

— Ide nézz, barátom — szólt hozzá. — Fiaid majd megtudják, hogy itt jártam és kérdezősködni fognak. Tettetned kell, hogy én azért jöttem, hogy rendezzem régi adósságomat, és hogy sok ezer rupiával gazdagabb vagy, mint hitted. Ezeket a zsákokat ki ne add a kezedből, és semmi esetre se engedd meg fiaidnak, hogy hozzáférkőzzenek, amíg élsz. Majd meglátod, mennyire megváltoznak irányodban. Szalám!* Hamarosan eljövök majd, hogy lássam, hogyan boldogultál.

Mikor az ifjú embereknek fülébe jutott ez a vagyonbeli gyarapodás, kezdtek figyelmesebbek lenni az apjukhoz, és igyekeztek a kedvében járni, és ez így tartott az öregember halála napjáig, amikor a zsákokat mohón felnyitották és nem találtak egyebet, mint kavicsot, meg homokot!

A BUTA FÉRJ ÉS AZ OKOS FELESÉG

Mesélő: Pandit Makund Báju, Szuthu, Szrinagor

Egy kereskedő halálos ágyához hívatta egyetlen, szeretett fiát, és így szólt hozzá:

— Édes fiam, nemsokára elindulok a nagy útra és nem fogok többé visszatérni. Te egyedül maradsz a világon. Tartsd eszedben ezt az öt tanácsot, amit most adok neked. Házadtól az üzletig sohase menj a napon oldalra. Piláf* legyen a mindennapi eledeled. Új asszonyt végy magadnak minden héten. Ha bort kívánsz, eredj a hordóhoz és igyál... Ha játszani kívánsz, csak tapasztalt játékosokkal játssz.

Ezeket mondván, hörgött és kiadta lelkét.

A fiú jó és engedelmes, de igen buta fickó volt.

— Házadtól az üzletig sohase menj a napon. Piláf legyen a mindennapi eledeled. Feleséged minden héten új legyen. Ha bort kívánsz, eredj a hordóhoz és igyál. Ha játszani kívánsz, csak tapasztalt játékosokkal játssz.

Fogalma se volt, hogy mi az értelme apja tanácsainak. Azt gondolta, hogy szavait szóról szóra kell értelmezni. Mindjárt hozzáfogott, hogy fedett utat építsen a háztól az üzletig. Jó csomó pénzébe került és hozzá egész haszontalan, sőt nevetséges volt. Barátai gyanakodtak, hogy tán megőrült, mások meg büszkének tartották. Ő azonban nem törődött megjegyzéseikkel és hűvösségükkel, hanem befejezte az építkezést és alatta, az árnyékban ment mindennap az üzletébe, meg vissza.

Azt is megparancsolta, hogy mindennap piláfot készítsenek számára, mert apja így rendelte.

A harmadik dolog, hogy felesége minden héten új legyen, sok nehézségbe ütközött. Néhány feleség, csúfsága, rossz természete, piszkos magaviselete, hűtlensége vagy más hibája miatt megérdemelte, hogy kitegye a szűrét, de voltak mások, akik szépek voltak, kedvesek, jók, szerető szívéek, tiszták, rendesek, ezektől a fiatal kereskedő borzasztó nehezen tudott megszabadulni. Föl kellett bosszantani őket, vagy

közömbössé tenni, mielőtt kitalált valami ürügyet elbocsátásukra. Sok-sok szegény nő életét tönkretette.

Végül egy igen okos teremtnak fülébe jutottak az elhunyt kereskedő tanácsai. Felfogta ezek igazi értelmét és elhatározta, hogy házasságra lép a fiatal kereskedővel. Mivel szép és okos leány volt, terve hamarosan sikerült. A fiatal kereskedő semmi hibát nem talált munkájában, noha állandóan résen volt. A menyecske mindent szigorúan a férje kívánsága szerint tett, gondosan vigyázott minden szavára, öltözködésére, magaviseletére és munkájára.

Így múlt el hat nap. A hét hetedik és utolsó napján, az utolsó alkalommal a fiatal kereskedő hallal készített piláfot rendelt vacsorára, azzal a szándékkal, hogy majd zúgolódni kezd, hogy ő nem olyan halat kívánt, amelyet készítettek, hanem másfélét. Felesége megígérte, hogy mire hazajön, az étel készen lesz.

Mihelyt a férj elment, a fiatalasszony kiment a piacra és többféle halat vásárolt. Idejében el is készítette egyiket fűszeresen, másikat fűszertelenül, egyiket cukorral, másikat sóval, stb. Mikor a fiatal kereskedő hazajött, készen várta a vacsora.

— Kész a vacsora? — ezzel rontott be.

— Kész — felelte a felesége, és egy tál édes, párolgó piláfot tett elébe.

— Brr! — mondta a férj és dühösen nézett föl. — Én sós piláfot akarok.

— Jól van — mondta az asszony. — Gondoltam, hogy talán ezt szereted és ilyent is készítettem. Tessék — és elébe tett egy nagy tál párolgó sós piláfot.

— Igen ám — mondta látszólag még mindig dühösen — csak hogy ezt a fajta halat nem szeretem, csupa csont.

— Sebaj — mondta az asszony — hát akkor itt van ez a másik.

— Nem ezt a fajtát gondoltam! — kiáltott a férj és olyan mozdulatot tett mintha az asszony fejéhez akarná vágni a tálát — Inkább megenném az állati hulladékot mint ezt.

— Hát akkor tessék, fogj hozzá.

Ezt mondván félrerúgott egy kosárkát mely alatt valami állat potyadéka volt mely véletlenül odatévedt, mialatt az asszony a vacsorát készítette.

Eltakarítani már nem volt ideje, ezért sebtiben letakarta, hogy a férje meg ne lássa.

A fiatal kereskedő egy szót se szólt többet, le volt győzve. Evett egy keveset a két-háromféle fogásból, aztán lefeküdt. Éjszaka a felesége megígértette vele, hogy másnap elmennek az apja házához, és egész nap ott maradnak.

Reggel a fiatal kereskedő és a felesége együtt mentek az asszony szüleinek házához. Mikor megérkeztek, az asszony mindent elmondott a szüleinek, ami vele történt és kérte őket, hogy ne főzzenek semmit az ő látogatásának örömeire, csak egy kis phuhur* legyen, és azt akkor adják oda, amikor ő kéri. A szülők beleegyeztek.

Mikor már néhány óra hosszat ott voltak, az asszony egy kis szobába vezette férjét és kérte, hogy várjon ott ebédig, ami nemsokára készen lesz.

Az ember jó ideig várt, de végtére úgy megehült, hogy ment és hívta a feleségét, hogy hozzon neki valami étket.

— Igen — mondta az asszony — vendégeket várunk, akiknek már rég itt kellene lenniök. Mihelyt megérkeznek, föltálaljuk az ebédet.

— Én már nem várok tovább, nagyon ehethném — mondta a fiatal kereskedő. — Adj valamit ennem most mindjárt, úgy sincs kedvem ezekkel az emberekkel ebédelni, szüleid talán nem haragszanak meg érte.

— Jó — mondta az asszony. — De nincs más, mint phuhurim. Ha szereted, akkor megyek és hozom.

— Jó lesz, csak hozd.

Az asszony ment és hozta a pirítást, és a férj jó étvággal megette. Mikor mindet elfogyasztotta, így szólt:

— Ez a pirítós most jobban esett, mint a piláf.

Gondolván, hogy most itt a jó alkalom, az asszony így szólt:

— Ó, hát akkor mért eszel le otthon mindennap piláfot?

— Apám halálos ágyán így rendelkezett — mondta a férj.

— Bolondság — mondta az asszony — te félreértetted, amit mondott

— Nem a — mondta a férj. — Atyám még több dologban is rendelkezett — és elmondta neki az apja utolsó szavait

— Úgy! Hát ezért építettél fedett utal a háztól az üzletig. Ezért eszed mindennap a piláfot és ezért veszel feleségül minden héten más nőt! Hát olyan korlátolt vagy, hogy egy pillanatig is föltételezhatted, hogy bölcs és jó

apád így gondolta ezt? Hiszen ilyen életmód előbb-utóbb tönkretenne, teher lenne az életed és gyaláznák a nevedet! Ide hallgass! Mikor atyád azt tanácsolta, hogy árnyékban járj az üzletbe, úgy értette, hogy egész napodat szenteld a munkának, hogy napkelte előtt menj és alkonyat után jöjj vissza az üzletből, ha boldogulni akarsz, ha sokra akarod vinni. Mikor azt mondta, hogy piláf legyen a mindennapi eleded, úgy értette, hogy takarékosan bánj az élelemmel és csak annyit egyél, hogy csillapítsd éhségedet. Mikor azt mondta, hogy a feleséged minden héten új legyen, úgy gondolta, hogy ne légy sokat a feleségeddel. Ha az asszony nincs melletted, kívánod. Ha csak egyszer egy héten látod a feleségedet, úgy mész hozzá, mint egy új asszonyhoz, és jobban élvezed a társaságát.

— Jaj! Mit tettem! Milyen botorul cselekedtem! — kiáltott föl a férj. — Ó, édes jó apám, hogy így félreértettelek téged! Édes feleségem, bölcsen beszéltél. Igyekezni fogok, hogy a jövőben jóvátegyem ostobaságomat. Magyarázd meg apám többi mondását is, hogy tudjam mihez tartsam magamat.

Hazafelé menet az asszony egy játékbarlangba vezette férjét, és fölhívta a figyelmét, hogy milyen gonosz, sunyi képe volt a társaság majdnem minden tagjának.

— Nézd, milyen szörnyű alakok, óvakodj tőlük. Apád valószínűleg azt akarta, hogy részed legyen ebben a látványban és kerüld azt az ösvényt, mely a játék szenvedélyéhez vezet.

Azután elvezette az asszony egy nagy borivóba. Rámutatott a hatalmas hordókra és felszólította férjét, hogy másszék fel valamelyikre és igyék belőle, amennyi ízlik. A férj fölmászott a létrán és belenézett a hordóba, de olyan bűz csapta meg, hogy egy percig sem kívánt ott maradni, még kevésbé inni.

— Ma már egy kortyot se kívánnék — mondta, mikor lejött a létráról.

— Atyád éppen ezt akarta, hogy erre a következtetésre juss, ezért mondta, hogy eredj a hordóhoz és onnan igyál, ha bort kívánsz — mondta az asszony.

— Belátom, mindenben igazad van — felelte a férj — gyere menjünk haza.

SARÁF, A TOLVAJ

Mesélte: Lál Csánd Hanvári, Szrinagar, és mások

I

Kevéssel Randzil Szingh ideje előtt*, a lopás és rablás olyan elterjedt volt és olyan jól értették, hogy a tisztességes embereknek a „Boldog Völgy”-ben megállt az eszük, már nem tudták, hogyan mentsék meg azt, amit szorgalmukkal és takarékoságukkal szereztek.

Saráf Csúr volt abban az időben a leghíresebb rabló. Olyan ravasz volt, olyan bátor, és úgy sikerült neki minden, hogy reszketve említették nevét, és jellemét valósággal természetfelettinak tartották. Igaz volt-e, vagy se, de a nép hitte, hogy Saráf Csúr tudott szemmel verni vagy más efféle mágikus ereje volt; és hagyták, hogy véghezvigye terveit, anélkül, hogy akadályozták volna. Följegyezték, hogy egy-kettő a Igelszántabbak közül törvény elé vitte a tolvajt, de mivel semmit se tudtak rábizonyítani, semmit se tehettek ellene. Így hát azok, akiket megfosztott tulajdonuktól, kénytelenek voltak belenyugodni abba az egyetlen vigasztaló gondolatba, hogy ez volt a sorsuk.

Saráf Csúr, Kabir Gani fia volt, egy igen előkelő és gazdag kendőkereskedő — aki Zaina Kadal közelében élt, a negyediknél a Dzshelám folyó két partját összekötő hét híd közül, a Sinagaron átfolyó Dzshelám a legfőbb közlekedési útvonal a város két része között.

Gondolván, hogy apja vagyonának örökébe lép, Saráf a legkisebb erőfeszítést se tette, hogy beletanuljon apja üzletébe, vagy hogy valami egyéb megélhetésről gondoskodjék. Következésképp lusta, közömbös, elvetemült fickó lett belőle, akinek láthatólag nem volt egyéb célja az életben, mint az evés, ivás és a tékozlás. Azért hát ne csodálkozzék senki, hogy mikor apja halála után kezére került minden pénz és vagyon, azt nagy lakomákra, költséges táncokra és a rossz társaságra hamarosan eltékozolta.

Már most mit tegyen? Nem tudott se ásni, se koldulni. Ezért elhatározta, hogy a lopás mesterségére adja magát Egyszer Saráf ékes nagyúri öltözékben ellátogatott egy kertbe. A gyönyörű fák árnyékában előkelő szülők gyermekei játszadoztak. Saráf észrevette, hogy a legtöbb gyerek szép, új cipőt visel. Odament hozzájuk és felszólította őket, hogy üljenek le. Szokás szerint a fiúk, mielőtt leültek, levetették cipőjüket. A tolvaj

figyelmeztette őket, hogy ne tegyék, mert hátha itt van a közelben Saráf Csúr és elcsórja. A fiúk kacagtak ezen az ötleten.

— Elemeli a cipőket! — mondták. — Mit gondolsz rólunk? Azt hiszed, vakok vagyunk vagy bolondok? A cipők itt vannak mellettünk. Hogy vihetnék azt el, anélkül, hogy észrevennénk?

Az álruhába öltözött tolvaj most megragadta az alkalmat és így felelt: — Várjatok csak egy kicsit, majd én megmutatom hogyan. — Elment egy kicsit, hogy körülnézzen a környéken, látván, hogy senki sincs a közelben, visszajött, összeszedte a cipőket egy kendőbe, és megint elment. Másodszor azonban már nem tért vissza, noha a fiúk kis csoportja aggódva leste és minden irányba kiáltozott utána. Gyanakodtak, hogy ez az ember maga Saráf Csúr volt. Az esetnek híre ment az egész városban, de nem leltek nyomára semminek.

2

Batmálun egy nagy falunak a neve Szrinagar városának közelében. Van a községben egy híres mecset, melyet egy nagy fakír emlékének szenteltek, tőle kapta nevét a község is, meg a mecset is. A szent ember sírja a mecset mellett látható. Saráf imámnak öltözve belépett a mecsetbe és elkezdte a bángót* kiáltani. Ezt hallván, sok paraszt bement a mecsetbe és adott jelre imához készültek. Saráf figyelmeztette őket, hogy mielőtt megkezdénék az áj tatosságot, a csádárokat* rakják egy halomba maguk elé, mert, tette hozzá — tudom, hogy Saráf Csúr a környéken kószál, és nem válogat abban, hogy mecsetben lop vagy a bázárban,* vagy az országúton. — A parasztok megfogadták a szót.

Mindenki tudja, aki muzulmánokat imádkozni látott, hogy milyen szabályosan letérdepelgetnek, amint az imám mondja az imát. Az egyik hosszú leborulás alatt Saráf, az ál-imám, gyorsan fölkel, szépen fölnyalábolta a gypjúruhákat, és az épület mellékajtáján elhagyta az istentisztelet helyét. Ezalatt körülbelül egy percreg várt a gyülekezet és csodálkozott, hogy mit csinálhat az imám. Azt gondolták, hogy talán elalélt egy kissé. Végül az egyik hívő fölemelte a fejét és látván, hogy se pap, se kendők, odakiáltott becsapott társainak:

— Jaj nekünk! Ó, százszor is jaj, testvéreim! Saráf Csúrral találkozunk össze. Egy hitetlen kópé hívott bennünket imára.

3

Beszélik, hogy más alkalommal meg egy takács útra kelt a falujából Szrinagar felé, hogy ott egy kis vásznat eladjon. Saráf véletlenül éppen arra ment és üdvözölte az embert, megkérdezte, mennyiért adná el az árúját.

— Három rupia az ára — felelte a takács.

Egy kis hízelgés és tréfás alkudozás után Saráf fölszólította, hogy most már mondja meg az utolsó árat. Ekkor az ember Isten nevére és az ő prófétájára hivatkozva, azt mondta, hogy a vászon neki csak nyolc ánával* került kevesebbe, mint amennyit kért érte.

— Hát sok haszon ez ennyi munkáért?

Saráf azonban úgy telt, mintha még most se hinne neki, összekapart egy kis homokot, formába simította és fölszólította a takácsot, hogy tekintse azt Mohamed sírjának; és ortodox szokás szerint vesse kezeit a kis halomra és úgy esküdjön meg. A szegény lakács bízott benne és úgy telt, de Saráf egy csomó homokot a markában tartott, és mikor a jó ember áhítatos tisztelettel a képzelt sír fölé hajolt, szeme közé vágta, aztán fölkapta a batyu vásznai és elrohant. Mondanom se kell, hogy a szegény takács meglepetésében úgy megvakult, hogy se nem látott, se nem hallott, csak a földön hempergőzött és keservesen panaszolta szomorú sorsát.

4

Egyszer Saráf egy sír mellett üldögélt és úgy tett, mintha a Fátihát olvasná, a Korán első fejezetét.* Közben egy ember ment arra, akit Saráf hívott, hogy jöjjön közelebb. Az ember engedelmeskedett és megkérdezte, mit kíván. Saráf így felelt:

— Isten áldása legyen rajtad! Áldjon meg az Isten! Hozz nekem egy kis kenyeret, adok rá pénzt. Elhunyt apám nevében szerelnék kenyeret osztani a szegényeknek.

Az ember örömmel beleegyezett, mert istenes cselekedetnek tekintette és indult, hogy hozza a kenyeret. Mikor egy darabon elment, Saráf utána kiáltott, mondván:

— Gyere ide. Félek, hogy nem jössz vissza. Kérlek, hagyd itt a kendődet, míg a kenyeret meghozod.

Az ember semmi gyanúsat nem talált ebben, leoldotta tehát a kendőjét és a vélt hívő mellé tette. Sajna! Alighogy eltávozott, Saráf fölkapta a vászonkendőt és elillant vele az ellenkező irányba. Igen jó üzlet volt egy nagy darab erős vászon néhány pánszáért!

5

Egyszer egy lókupec — szerencsétlenségére — összetalálkozott Saráffal. A lókereskedő sima szőrű, gyors lábú paripán ült. Saráf szívéből megkívánta az állatot és szerelte volna megkaparintani.

— Mit kérsz ezért a lóért? — kérdezte.

— Száz rupia az ára — volt a felelet.

— Jól van — mondta Saráf. — Szeretném kipróbálni, hogy nincs-e valami hibája. Engedd, hogy fölüljek rá. — Mihelyt Saráf a lovon ült, belevágta sarkantyúját az állat szügyébe és hamarosan eltűnt szeme elől. Sokkal messzebb járt, mint a szegény rászédett kupec kiáltásai és siralmai.

6

Egy pandita* sétált a folyóparton, aki történetesen új, jól készített csádart viselt. Saráf ezt meglátta, beugrott egy üres ladikba, mely a parton egy dúchoz volt kikötve, és úgy tett, mintha ő lenne a révész és rosszul érezné magát. Kérte a panditát, segítsen rajta, és viszonzásul fölajánlotta, hogy elviszi a csónakján. A pandita készségesen beleegyezett.

Jó ideig tartott, mire céljukhoz értek, és már rájuk sötétedett. A révészember nagy hálát mulatva így szólt a panditához:

— Jó későre jár az idő és házad, mint mondod, még messze van. Nem volna kedved itt megvacsorázni az én költségemre? A csónakban megalhatnál és a reggeli hűvösségben hazamehetnél. Fogadd el ezt a rupiát barátom, igaz szívvvel adom, eredj és végy rajta ennivalót.

A pandita fogta a pénzt és éppen indulni akart, hogy valami vacsorát vegyen, mikor Saráf utána szólt, mondván:

— Gyere vissza, te bizonyosan nagyon fáradt vagy. Én most már jól érzem magamat, gondoskodhalom a vacsorádról, ülj ide a csónakba, míg én elmegyek és kerítek egy szolgát, aki megfőzi a vacsorádat. Te meg jobb lesz, ha odaadod a takaródat, legalább a szakács elhozhatja benne a vacsorádat. A pandita mit sem sejtve odaadta a takaróját és egy darabig türelmesen várt a csónakban, de végül takaró nélkül fázni kezdett és vacsora hiányában ehethékje támadt.

Nemsokára hangosan siránkozott és így kiáltott:

— Hát én bizonyosan Saráf Csúrral találkoztam!

7

A következő történet egy másik takácsról szól, aki mint az imént említett takács, szintén úton volt Szrinagar felé, hogy megpróbáljon túladni a vásznán. Mondottuk, hogy Saráf Csúr különösképp szerette a vásznakat.

Amilyen ravasz fickó volt, egy kissé előrefutott, aztán lefeküdt az ösvényre és látszólag nagy kínban lihegett és hörgött. Néhány ember, aki úton volt abban az irányban, körülvette és részvétének adott kifejezést. A takács is odaérkezett és ő is nézte.

Saráf lassanként jobban lett. Kinyitotta szemét, és látszólag most először, észrevette a takács batyuját. Kérte a takácsot, Isten nevében kölcsönözze a vásznat, hogy a derekát és ágyékát körülköthesse vele.

A takács megszánta az embert és kölcsönadta a vásznat. A kötés hatása csodálatos volt. A bekötözés után pár percre Saráf azt mondta, hogy jobban van és kérte a bámészködőket, menjenek el, hogy több levegőt kapjon. A takácsot kivéve mind elmentek, akihez Saráf a legkomolyabb hangon így szólt:

— Isten áldjon meg minden jóságodért! Kérlek, még egyet tégy meg nekem. Hozz egy kis vizet, annak a mecsetnek a kútjából, hogy szomjamat olthassam. A kín a lelkemet is kiszárította.

Az ember, mit sem sejtve elment a vízért. Azalatt Saráf meglépett, mire szegény takács visszatért, csak hült helyét találta.

A bennszülöttek pénzüket és apró értékeiket az alsóruhájukba szokták kötni vagy a csádarjuk sarkába vagy a turbánjuk belsejébe rejtik. A pir* akiről most szó lesz, az utóbbit választotta. Vásárolt az ötvösnél egy darab aranyat és hazafelé ballagott, fáradtan és kimerülten, mert hosszú utat tett meg a nagy hőségben.

Saráf megtudta, hogy ez a pir egy darab aranyat visz a turbánjában. Törte a fejét, hogy foszthatná ki a jó embert. Jól kilépett és mikor messze a pir előtt járt, leült az út mentén és elkezdett sírdogálni.

Mikor a pir odaért, Saráf kérte, hogy üljön le, pihenjen egy kissé és vegyen magához némi frissítőt, amit följánlott neki. A pir nem kérette magát, örömmel hozzálátott az evéshez és élvezte vendéglátójának rendkívül kellemes társalgását.

Mérgezett kenyeret evett-e vagy nagyon elfáradt a hosszú gyaloglástól, nem tudjuk, de annyi bizonyos, hogy hirtelen elálmosodott, és Saráf biztatására hamarosan lefeküdt és elaludt. Saráf szépen levette a turbánját és mindenképpen igyekezett a pirt megnyugtatni, míg az mély álomba merült. Most itt volt a kedvező pillanat Saráf számára. Fölvette a turbánt és elégedett pillantást vetve alvó vendégére, kényelmesen elsétált egy

rejtekhelyre, ahol lefeküdt, hogy aludjék egyet. Igen meg volt elégedve a napi üzlettel. Az a darab arany legalább száz rupiát ért.

Saráf áldozatai közt volt egy szegény fickó, aki mindennap elment a híres Baháud-din* mecsetbe és ott kincsekért imádkozott. Mint sokan mások, azt hitte, hogy Sekh Baháud-din közbenjárására az Úristen teljesíteni fogja szíve vágyát. Nap nap után elment a mecsetbe és őszintén imádkozott.

— Ó, Baháud-din, adj nékem kincseket, adj nékem kincseket!

Egyszer Saráf Csúr éppen a mecset mellett ment el és meghallotta az ember imádságát. Gondolta, hogy ezt nemcsak becsaphatja, hanem hasznot is húzhat belőle.

Másnap kora reggel elment a mecsetbe és elrejtőzött egy jó sötét sarokban. Ott várt, míg az ember szokás szerint jött és mikor hangosan imádkozott a kincsért, Saráf megszólalt a sötétben:

— Ó, szent ember, te igazán szorgalmas voltál az ájtatosságban és állhatatos a kérésedben. Tudd meg, hogy igen meg vagyok veled elégedve, és készségesen teljesítem kívánságodat.

Az ember, gondolván, hogy ez nem lehet más, mint Baháuddin maga, megismételte kérését, de most már bátrabb hangon. Saráf megmondta neki az időpontot, hogy mikor jelenjék meg szerszámokkal és egyéb, a kincs kiadásához szükséges eszközökkel ellátva. Száz rupiát is kellett hoznia és két csadart, melyben hazaviheti a kincseket; azt is lelkére kötötte, hogy senkinek egy szót se szóljon erről a dologról. Az ember nagy örömmel tért haza, aludni se tudott a gondolattól, hogy micsoda töméntelen kincset fog ő találni reggel. Nagyon szegény ember volt és mivel nem volt száz rupiája, kénytelen volt holmiját eladni, hogy megszerezze a pénzt.

Meg se várta a reggelt, már az éj derekán ott volt a találkozás színhelyén, vállán a szerszámokkal, pénz a takarójában, egy másik takaró meg a vállán csüngött. Saráf odament hozzá és üdvözölte. A szokásos üdvözlés után elvezette egy kis dzsungelbe, ahol ember ritkán fordult meg, és megmutatta a kincskeresőknek azt a helyet, ahol megtalálja imáira a feleletet. Meghagyta neki, hogy ásson két méter mélyre. Az ember még a felét se végezte el munkájának, de a verejték csak úgy gyöngyözött a homlokán. Saráf észrevette és azt mondta az embernek, hogy tegye le a ruháit, úgy majd könnyebben tud dolgozni. Az ember levetette ruháit és nemsokára olyan

mélyen ásott, hogy a feje búbja se látszott ki a gödörből. De ő se látott ám ki!

A ruhái messze félre voltak téve, Saráf előre gondoskodott erről. Mikor az ember már majdnem két méternyire leásott és izgalma a tetőfokra hágott, minden pillanatban azt várta, hogy ásója valami keménybe ütközik, aranyba, ezüstbe vagy más drágaságba, Saráf vigyázva összeszedte a ruháit, a takarókat és a száz rupiát, és csakhamar nyoma veszett a dzsungel sötét útvesztőiben.

Mondják, hogy a szegény kincskereső addig dolgozott, hogy már éppen csak annyi ereje maradt, hogy a gödör széléig nagy nehezen felhúzódkodott. És látván, hogy pénze, ruhái, takarói és a szent nyomtalanul eltűntek, eleresztette magát és eszméletlenül zuhant a gödörbe.

10

Egyszer Saráf egy szegény paraszttal találkozott, aki egy juhot hajlott a vásárra. Saráf megkérdezte, mennyibe kerül az állat.

— Négy rupia — felelte a paraszt.

Egy kis vita, alkudozás után három rupiában egyeztek meg és Saráf mondta az embernek, hogy a juhot hajtsa a házához, ahol odaadja neki a pénzt. Az ember ráállt és örült, hogy ilyen hamar megszabadul a juhtól.

Még nem jutottak messzire, mikor Saráf észrevett egy üres házat, melynek elől is, meg hátul is volt ajtaja. Az embernek azt mondta, hogy ez az ő szerény hajléka, átvette tőle a juhot, vállára vetette és bement vele a házba. Aztán bezárta az elülső ajtót, az embernek pedig meghagyta, hogy várjon, míg kihozza a pénzt. Képzeltető, hogy míg a paraszt türelmesen és boldogan kuksolt az ajtón kívül, Saráf eltávozott a hátsó ajtón, és mivel úgy ismerte a környéket, mint a tenyerét, meg gyors lábú is volt, csakhamar olyan messze járt, hogy utol se érhatték.

Úgy egy óra múlva egy másik ember, hogy megrövidítse útját, belépett a ház hátsó ajtaján és jött kifelé az elülső ajtón. Ekkor a paraszt megfogta és követelte a juhát. Az utas megmérgeződött, hogy ilyen váratlanul és kellemetlenül föltartják útjában és nemtetszését igen gyakorlati módon juttatta kifejezésre.

A szegény paraszt, amikor az utas ütlegei után magához tért, szerencsét próbált a szomszédos házakban, de sajna! Se juh, se a vásárló sehol, csak ütlegek és gorombaságok. Végül kénytelen volt eltávozni. Szomorúbban és bölcsebben tért vissza a falujába.

A következő történet megmutatja, hogy Saráfnak szíve is volt és foglalkozását nem éppen csak a haszon, hanem a sport kedvéért űzte.

Egyszer meglátta, hogy egy igen szegényesen öltözött ember egy döglött galambot fölszedett az útszélről. Megesett a szíve az ember nyomorúságos külsején és utána ment, hogy megtudja mit csinál a holt madárral. Mikor az ember hazaért és betette az ajtót, Saráf odarohant és lehajolt, hogy lásson és halljon mindent. Látta, hogy kiéhezett formájú apróságok körülállják, vagy inkább körül táncolják apjukat, belekapaszkodnak rongyos ruhájába és kérdezik, mit hozott nekik. Igen szomorú története volt a családnak. Valamikor jobb napokat látlak, de egy kormányváltozás nem kedvezett nekik és áldozatul estek a végzetnek.

Az ember így szólt a kicsinyelthez:

— Egy holt galambot hoztam. Nesztek, süssétek meg ebédre.

Saráf Csúr mindent hallott és látott, részvétet érzett a szegény emberek iránt. Kiabált, hogy eresszék be. Mikor beengedték, öt rupiát adott az embernek, mondván:

— Ezen a pénzen végy élelmet és dobd el azt a döglött madarat. Én Saráf Csúr vagyok. Eddig saját javaim gyarapítására loptam, de mától kezdve az Úristennek fogok lopni és rabolni. Ígérem nektek, hogy holnapután ismét eljövök és hozok nektek annyi rupiát, amennyit addig megszerzek. Ne féljetelek, hanem bizakodjatok. Sanyarúságtok jólétre fordul.

A szegény ember megköszönte és térdre esett előtte, mondván:

— Legyen tetszésed szerint. Áldjon meg érte az Isten mind a két kezével!

Másnap Saráf ellátogatott a mecsetbe, közel a szegény ember lakához és sok időt töltött áhítatos imában. Imádság végeztével leült, hogy kissé megpihenjen. Egyszer csak bejött az imám. Saráf mindjárt szóba elegyedett vele és vele töltötte a nap hátralévő részét és a következő éjszakát. Saráf már azt gondolta, hogy az imám sohase megy el. Végül úgy reggel egy óra tájt az imám hazament. Mihelyt elment, Saráf, aki előre gondoskodott egy erős, gyors lábú paripáról, szélesebesen vágatott Szopurba.

Szopurba érkezvén egyenest a kincstárba ment, és onnan több zacskó rupiát ellopott. A zacskókat a dereka köré kötözte, aztán ismét lóra pattant és ugyanolyan gyorsan visszatért oda, ahonnan jött. A rupiával telt

zacskókat mindjárt elvitte a szegény embernek, akinek segítségét megígérte, azután visszatért a mecsetbe és lefeküdt. Az éjszaka hátralévő fél óráját egészségesen átaludta.

Másnap reggel a kincstárnok fölfedezte, hogy rablás történt.

— Néhány zacskót elvittek — mondta. Tüstént jelentést küldtek az alkirálynak Szrinagarba, azzal a figyelmeztetéssel, hogy ez biztosan Saráf Csúr műve volt.

Az alkirály azonnal megidézte Saráf Csúrt, hogy jelenjék meg előtte. Mikor bevezették, mindjárt felszólították, hogy szóljon igazat és adja át a pénzt.

Saráf igen meglepődött képet vágott és a félelemnek nyoma se látszott rajta.

— Mikor lopták el a pénzt? — kérdezte.

— Tegnap éjjel — volt a felelet.

Saráf erre nyugodtan azt kérte, engedjék, hogy elküldjön az imámért, akivel a tegnapi nap legnagyobb részét és a tegnapi éjszakát töltötte.

— Kérlek, hívjátok ide az imámot és kérdezzétek meg tőle, hogy velem voltam-e vagy se a lopás idején. Hogy lettem volna itt és Szopurban egy és ugyanabban az időben?

Az imámot odahozták, és az Saráf szavainak igazsága mellett tanúskodott, és így a rabló szabadon elmehetett.

12

Egy más alkalommal Saráf előkelő embernek öltözve elment egy igen híres pirhez, hogy tiszteletét lerójjá. Nagy méltósággal leült a szent ember jelenlétében. A pir megkérdezte, honnan jött és mit kíván. Saráf némi habozás után azt mondta neki, hogy ő egy igen tekintélyes ember fia és tudván, hogy a pir szent ember és a hit dolgaiban jártas, szeretne a tanítványa lenni.

A pirnek igen tetszett ez a dolog és mindjárt el is kezdte tanítani. Három napig maradt Saráf a pir hajlékában. Akkor látszólag túlárado hálával azt mondta a szent embernek, hogy ő nagyon boldog, mert tanításával sok jóban részesítette és szeretne lakomát rendezni jötevéje tiszteletére.

— Hozass egy ügyes szakácsot — mondta Saráf — harminc rupiát szánok egy igazán jó vacsorára és a szakácsot külön megajándékozom.

A szakács megígérte, hogy kitesz magáért és kölcsönkért néhányat a pir serpenyői és rizses fazekai közül, meg is kapta mindjárt.

Kis idő múltán, mikor Saráf gondolta, hogy a lakomának már készen kell lennie, engedelmet kért a pirtől, hogy elmenjen és megnézze az előkészületeket. A szakács háza nem messze volt Mikor Saráf odaért jól lehordta a szakácsot késlekedése miatt és megparancsolta, hogy emiatt most küldje el vele a lakomát Zaina Kadalba. Ott hívott egy révészt, és mindent csónakba tétetett. Ő maga is csónakba szállt és a kulikat akik a vacsorái hozták, hazaküldte.

A jó vacsora reményében a révész igen vígan evezett és csakhamar messze jártak, úgyhogy fölfedezésük reménytelen volt. A pír, akinek étvágát a várakozás és a késedelem ugyancsak megnövelte, rövid idő múlva a szakács boltjába ment és szörnyen elcsodálkozott mikor megtudta, hogy barátja és tanítványa elvitte a vacsorát és az edényeket és ráhagyta a költségek kifizetését.

Ez a pír azonban makacs jellem volt. Bizonyosra vette, hogy a csaló nem más, mint Saráf Csúr, és elhatározta, hogy az alkirály elé viszi az ügyet, aki abban az időben Atá Muhammed khán* volt, és megbünteti a tolvajt.

Az alkirály nagy érdeklődéssel hallgatta meg a pír történetét és mindjárt parancsot adott Saráf elfogatására. Rá egy-két napra Saráfot az alkirály elé vitték és azzal vádolták, hogy eltulajdonította a pír fazekait, kanalait, stb., és más módon is becsapta. A pír olyan tekintetet vetett Saráfra, hogy a tolvaj végül is beismerte bűnösségét és bocsánatért esedezett, nagy vagyont ígervén az alkirálynak, ha szabadon ereszti. Atá Muhammed khán azonban hajthatatlan maradt, egy pillanatig se hallgatott Saráf beszédjére, hanem szigorú parancsol adott, hogy vágják le a jobb karját, hogy a jövőben ne űzhesse tovább gonosz mesterségét.

Ez megtörtént, de azt mondják, hogy Saráf csináltatott magának egy vaskezet éles-hegyes ujjakkal, és kezével nyakon ütötte azt, aki nem akarta odaadni pénzét és egyéb értékeit. Ily módon három vagy négy embert ölt meg.

Még sok más történet maradt fenn Szrinagarban és a falvakban ennek az embernek ravaszságáról és kegyetlenségéről.

Az olvasó talán szerelne tudni valamit Saráf utolsó napjairól. Egy nagy pír, névszerint Buzurg sáh, egy napon érte küldött és azt tanácsolta, hogy hagyjon föl rossz cselekedeteivel és szentelje elméjét az égi dolgoknak. A pír megígérte, hogy ha ezt megteszi, házában lakhat, mint társa és segítője.

Saráf szívét meghatotta a pir jósága és kegyes ajánlata, és mivel a gonosz cselekedetekbe belefáradt és torkig volt ezzel az élettel, az indítványt elfogadta. Buzurg sáh házában maradt haláláig és mindennap méltóbbnak bizonyult jótevője bizalmára és megbecsülésére.

Hogy mikor halt meg Saráf Csúr és hol temették el, az nem ismeretes.

A GONOSZ KIRÁLYNÉK

ésélte: Makund Báju, Szuthu, Szrinagar, aki egy öreg muzulmán pásztortól hallotta Kréndihben, Bidzsbihára közelében

Volt egyszer egy királynak három felesége, kettőt ezek közül jobban szeretett, mert azok két leánygyermekkel ajándékozták meg, a harmadik asszonytól azonban nem született gyermeke. Nagy sokára áldott állapotba került a harmadik asszony, s a másik két feleség nagyon félt, hogy hátha fia születik. Ezért összeesküvést szőttek a bábaasszonnyal, hogy tüntesse el a gyermeket, ha fiú lesz. A bábaasszonynak ki kellett cserélnie a gyermeket egy madárral, vagy valami más állat kölykével.

Pár nappal lebetegedése előtt a királyné elküldött a bábaasszonyért, hogy mondaná meg, fiú vagy leánygyermek fog-e születni.

Az asszony azt felelte, hogy se fiú, se lány nem fog születni, hanem valamilyen madár. Azt is hozzátette, hogy nem tudja megmondani, hogyan lehetséges ez, de biztos előérzete van. Ezt hallván, a királyné igen megszorodott és kérte a bábaasszonyt, tartsa mély titokban a dolgot, nehogy a király fülébe jusson. Az asszony megígérte és azt tanácsolta, hogy ha valaki kérdezné, mondják azt, hogy a gyermek holtan született.

Mikor eljött a nehéz óra, a királyné parancsot adott, hogy csak a bábaasszony legyen jelen.

Csakugyan fiú született, mint gondolták, de a bábaasszony elrejtette a gyereket és a királynénak egy varjúfiókái mutatott helyette, mondván:

— Lásd igazam volt, de ne aggódj, senki se fogja megtudni. Megyek és rögtön elrejttem.

Ezeket mondván a gonosz asszony fogta a gyereket és a varjúfiókát és megmutatta a király másik két feleségének. Azok nagyon örültek és bőséges jutalmi ígérték neki.

Ez a két feleség gyorsan egy ládikába tette a gyereket és beledobta a folyóba, abban a reményben, hogy a ládikó majd elsüllyed és akkor mindennek vége. A ládikó azonban nem süllyedt el. Paramésvar* kegyelméből úszott-utazott a vízen. Egy öreg kertész kihalászta, fölnyitotta és kivette belőle a kisgyereket. Mivel neki nem volt gyereke, megörült, hogy ilyen szép fiúcskát talált, s nagy örömmel keresett egy asszonyt, aki táplálja és gondozza.

Elmúlt egy év és a harmadik feleség megint lebetegedését várta. A két féltékeny királyné rettegett, hogy ez is fiú lesz, azért ismét rávették a bábaasszonyt, hogy csalja meg az anyát, rabolja el tőle gyermekét. A sors úgy hozta, hogy megint fiú született. De a bábaasszony azt mondta, hogy egy varjúfióka jött a világra, és csakhamar kivitte a szobából, hogy elrejtse, nehogy a király vagy a háznép megtudja. Elvitte a gyereket a két gonosz királynénak, akik ezzel is úgy bántak, mint az elsővel. Ám Paramésvar kegyelméből ez a ládikó is elúszott a vízen, épp ugyanarra a helyre, ahová a másik, és ugyanaz az öreg kertész halászta ki. Boldogan fiának fogadta azt is.

Még egy év se múlt el, s a harmadik feleség ismét gyermeket várt. Sajnos, ismét hiába reménykedett. Fölbátorodva az előbbi sikeren, a két

másik királyné újra csak megvesztegette a bábát, hogy cserélje ki a gyereket. A harmadik feleség most ikreknek adott életet, az egyik fiú volt, a másik kislányka. A hitvány asszony meg azt mondta a királynénak, hogy két kutyakölyköt hozott a világra és mint máskor, most is kisietett a szobából, azzal az ürüggyel, hogy eltemeti őket, nehogy valaki meglássa. Ezzel a két gyermekkel is úgy bántak, mint az előzőkkel de Paramésvar kegyelméből ezek is eljutottak ugyanabba a meleg otthonba. Nincs szó, mely leírhatná a királyné mélységes bánatát, hiszen háromszor így megcsalatkozott. Senkit se akart látni, semmit se kívánt enni, csak halálát óhajtotta.

Néhány éjszakával ezek után a másik két királyné beszélt a királlyal és elmondták neki, milyen furcsa teremtményeket szült a harmadik feleség, őfelsége igen meglepődött és tudakozódott, hogy igaz-e. A bábaasszony megerősítette, hogy szorul szóra igaz, erre a király parancsot adott, hogy a királynét, mihelyt lehet, száműzzék az országból, de a királynét mégse száműzték. A palota szolgálai gyanakodtak, hogy mindez a másik királynék fondorkodásainak köszönhető, akikről tudták, milyen féltékenyek az ő kedves úrnőjükre. Ezért azt tanácsolták a királynak, hogy saját jóhírneve érdekében ne űzze ki asszonyát az országból, hanem építsen neki egy házat, valami távol eső kertben és adjon neki elegendő pénzt a megélhetésre. A király beleegyezett és ez meg is történt.

Az öreg kertész jól gondoskodott a gyermekekről. Már egész nagyra nőttek és iskolába küldte őket. Kioktatta a fiúkat a kerti munkában is.

Egy napon egy tudálékos vénasszony, aki azzal foglalkozott, hogy összeszedte a környék pletykáit, aztán kitalálta bárkinek, aki kíváncsi volt rá és megfizetett érte, meglátogatta a két gonosz királynét. Azok tudták, hogy bölcs asszony, megkérdezték hát tőle, hogy nekik mért nem született fiúgyermekük, és kérték, hogy szóljon egy szent embernek, aki hozzásegítené őket vágyuk teljesüléséhez. Az asszony azt felelte nekik, hogy hiába próbálják, úgysem tudják megmásítani az istenség akaratát. Megáldja azt, akit akar, akit meg nem akar, az hiába töri magát. Aztán szóba hozta a kertész esetét, akit egyszeriben megáldott az Isten három fiúval meg egy kislánnyal és mindegyiket ládikába zárva a folyó vize hozta. Mikor meghallották ezeket a szavakat, a két királyné nagyot nézett. Kérdezték, vajon mit művelt a kertész a gyermekekkel, fölnevelte-e őket, most is olt laknak-e házában. A vénasszony elmondott mindent, milyen

szépek a gyermekek milyen okosak, hogy dolgoznak a fiúk az öregember kertjében, és mennyire szereti mindegyik a kis hűgát. A két királyné úgy tett, mintha

kétkedne a fiúk odaadó szeretetében és ezért kérték a tudós öregasszonyt, tegye próbára érzelmeiket, mégpedig úgy, hogy a leány kérje tőlük a gyönyörű csodamadarat, amit csak az szerezhethet meg, aki igazán törekszik utána.

— Csodálatos madár az — mondták a királynék — a leány bizonyosan szeretné, mert úgy beszél és énekel, ahogy senki más ezen a földön.

Az asszonynak bőséges jutalmat ígértek, ha ezt megteszi nekik. Az öregasszony azt mondta, hogy csak bízzák rá és elballagott.

A vénasszony csakhamar megbarátkozott a leánnyal és addig beszélt neki a csodamadárról, úgy telebeszélte a fejét, hogy a lánynak nem volt se éjjele, se nappala, annyira szerette volna ezt a madarat. A három fiú észrevette hűgának boldogtalanságát és megkérdezték, mi az oka. Elhatározták, hogy egyikük a madár keresésére indul. Először a legidősebb testvér kelt útra, mert mind egyszerre nem mehettek el a kerti munka miatt. Útja a dzsungelen át vezetett, ahol találkozott egy vadással és megkérdezte tőle, tudja-e merre van a madár? Az ember azt mondta, hogy nem tudja és figyelmeztette a vállalkozás veszélyeire.

— Sok ember próbált már odajutni, de meghaltak az úton — mondta a vadász.

A fiú azonban nem ijedt meg egyhamar. Erősen eltökélte, hogy megszerzi a madarat és újra kérdezte az utat. Erre a vadász megmutatta, merre menjen. Ment, mendegélt a fiú és egy nagy síkságra ért, ahol nem látott egy teremtet lelket se, egy jógi kivételével, akinek kiöntötte szíve vágyát. A jógi ráparancsolt, hogy ne kísérelje meg ezt az utat, de a fiú nem hagyta magát lebeszélni és könyörgött a szent embernek, hogy igazítsa útba. Akkor a jógi adott neki egy kavicsot és egy kis cserépfazekat. Azt mondta neki, dobja előre a kavicsot és menjen utána, amerre az vezeti. A kavics majd elvezérli őt egy nagy hegy lábához, ott majd nagy dűbörgést hall, olyasmit, mint a mennydörgés és hatalmas szél zűgása. Valószínűleg hallja majd, amint a nevet kiáltják. Csak meg ne ijedjen és semmi esetre se forduljon meg, mert akkor kőoszloppá változik. Ha fölért a hegy csűcsára, lát majd egy aranyos vizű tavat, a tó partján meg egy fát, ennek a fának

egyik ágán csüng egy kalitka. Ebben a kalitkában van a madár. Ha a fához ér, először fogja meg ezt az ágat, aztán nézzen körül és jegyezze meg az utat, merről jött ide. Jól vésse emlékezetébe az utat, mert különben bizonyosan elfelejti. A madár majd megkérdezi, mért merészkedett ide, erre felelje azt, hogy őérte. A többi már simán fog menni. Ha megtartja ezeket az utasításokat, semmi különösebb nehézsége nem kerül és hamarosan otthon lesz a madárral.

A fiú elindult, egy darabig minden jól ment, de mikor a hegy lábához ért és hallotta a hangos kiáltozást, a mennydörgést és a szél süvöltését, visszafordult és abban a pillanatban kővé változott.

Pár napra rá a második testvér gondolta, hogy elmegy és megnézi, mi lelt a bátyjából. Eljutott a dzsungelba, melyen a bátyja keresztülment és találkozott a vadással. Aztán tovább ment a nagy síkságra és ott találta a jógit Mindkettő óva intette, ne menjen messzebb. Bátyja halálát is értésére adták, amelynek kétségtelen bizonyítéka az volt, hogy a fazék és a kavics visszakerült a jógihoz. Ezt hallván a fiú, megkérdezte a jógitól, hogy nincs-e segítség bátyja számára. A jógi azt felelte, hogy van, de csak az viheti véghez, aki megszerezte a madarat.

— Altkor add nekem a fazekat meg a kavicsot és bocsáss útra — mondta a fiú.

A jógi megtette, és a fiú elindult. Egy darabig mendegélt, minden baj nélkül, mint a bátyja, de mikor a hegyhez ért és meghallotta a fülsiketítő zajt, ő is visszafordult és kővé vált.

Kis idő múltán a legifjabb testvér elhatározta, hogy az elveszettek keresésére indul. Szomorú, de elszánt szívvel búcsút vett húgától, meg a nevelőapjától és útra kelt. Eljutott a dzsungelba és ott találta a vadászt, aztán ment tovább a nagy síkságra és ott találta a jógit. Ezek tudtára adták két bátyja halálát és óva intették, meg ne próbálja az utat. De a fiú tántoríthatatlan maradt.

— Mi jó vagy mi öröm van nekem az életben testvéreim nélkül? — felelte a fiú a jógi komoly intéseire. — Add ide a fazekat és a kavicsot, útra kelek, hogy megszerezsem a madarat, melynek segítségével bátyáimat új életre kelthetem és húgom boldog lesz.

A jógi odaadta neki a kívánt dolgokat és elbocsátotta. A fazék és a kavics ezúttal nem kerültek vissza a jógihoz, mert a fiú kitartott, nem rettent meg és nem nézett hátra, míg föl nem ért a hegy csúcsára. Ott meglátta az

aranyos vizű tavat és a partján egy fát, a fa ágán a kalitkát, melyben a madár olyan édesen énekelt, hogy a levegő szinte reszketett a gyönyörűségtől. Mikor megfogta a fának ezt az ágát, egyszeriben megszűnt a mennydörgés és süvöltés. Csak a madár hangja volt hallható. Megkérdezte, mért jött és mit kíván? A fiú azt felelte, hogy ő nem kíván egyebet, csak a madarat, egy kis aranyos vizet, a fának azt az ágát, melyen a kalitka csüng, meg hogy a két bátyja életre keljen. A madár azt mondta, hogy a fa ágát melle le, a fazekat meg merítse tele aranyos vízzel. A madár azt is megparancsolta, hogy még egy fazekat töltsön meg vízzel. Hever itt valahol egy fazék, csak keresse meg. A fiú szót fogadott, aztán fogta a kalitot meg a többi dolgot és elindult lefele. Amint mennek lefelé, a madár rászólt, hogy fröcsköljön egy fazék vizet a szerteszt heverő kövekre. A fiú engedelmekedett és a szanaszt heverő kövek mind visszaváltoztak emberekké. Királyok és hercegek, számos nagy, bátor és szent ember kelt ily módon életre és mind a fiúhoz jöttek, hálálkódtak és följánlották szolgálatukat. A fiú két bátyja is életre kelt, elébe járultak és üdvözölték.

Egy vagy két nap leforgása alatt egész nagy sereg verődött össze és élükön a három fiúval, közeledtek a jógihoz. Mikor a jógi meglátta a fiúkat, tudta, hogy a legkisebb fiú sikerrel járt és megáldotta őt. Kissé odébb összetalálkoztak a vadásszal. Szerencsésen eljutottak a kertész házába. Az öregember és testvérhúguk nagy örömmel üdvözölte őket, mint akiket már holtnak véltek. Nagy sereg ember, akiket a legifjabb testvér kellett életre, követte őket a házba és többé nem akarta elhagyni őket

— Hogy tudjuk mi ellátni ezt a sok embert — mondta az öreg kertész.

— Ne féljete, lesz minden — mondta a madár.

S a madár szava valóra vált. Mindennap ott termett az étel. Nagy bőség és választék volt mindenben, a vendégek mind elégedettek voltak. A nagyszámú vendégsereg egy-kettőre nagyszerű palotát épített a kertésznek és három fogadott fiának. Ástak egy hatalmas tómedret is, abba beleöntötték a fazék aranyos vizet. A faágat meg, amit a legifjabb testvér hozott magával, elültették a ló partjára, mire az egész meder megtelt aranyos vízzel, az ág meg gyönyörű fává cseperedett. A szerencse beköszöntött az öreg kertész házába. Bőség és nagy tisztelet vette körül őket. Se szeri, se száma nem volt gazdagságuknak és nevüket ismerték széles e világon. A király is ellátogatott hozzájuk és úgy bánt velük, mint egyenrangúakkal.

Egy napon őfelsége megkérdezte, hogyan került a házukba ez a gyönyörű, okos madár, és a legifjabb testvér mindent elmesélt. Őfelsége azt is megkérdezte, hogyan jutottak ilyen nagy és előkelő kísérethez és ilyen mérhetetlen gazdagsághoz.

Ekkor megszólalt a madár, ezeket mondván:

— Hallgasd meg, ó, király, amit én beszélek. Ez a három ifjú és ez a szépséges leány, akiket itt látsz magad előtt, nem a kertész gyermekei, mint az emberek hiszik, hanem a te édes gyermekeid.

— Mit hallok! — mondta a király. — Micsoda fecsegő madár ez!

— Ne gerjedj haragra, ó, király — felelte a madár — hadd beszéljek tovább. Ezek négyen legifjabb feleséged gyermekei, akit számúztél a palotából. Nem varjúfiókáknak és kutya- kölyköknek adott életet, mint azt másik két feleséged gonoszul elhitette veled. Hazudtak neked, felség, mert különben elfordultál volna tőlük és jobban szeretted volna a legifjabb királynét. A kisdedekeket ládába zárták és saját kezükkel a folyóba vetették, remélvén, hogy megfulladnak, de Paramésvar kegyeskedett megmenteni őket, ennek a kertésznek keze által. Évekkel később a gonosz királynék megtudták, hogy a gyermekek élnek, ezért leányodat, ezt a hercegnőt itt, rábeszéltek egy tudós öregasszony révén, hogy utánam óhajtozzék, mert tudták, hogy engem nagyon nehéz megszerezni, és ez már sok ember életébe került. Tudták, hogy a hercegek biztosan teljesíteni akarják hűgük kívánságát és remélték, hogy ők is odavesznek majd, mint a többiek. A két idősebb herceg kővé vált és valószínűleg örökre ebben a megkövesült állapotban maradt volna, ha az ifjabb hercegnek nem sikerül eljutnia hozzám. Ó, király hallottad, amit mondtam.

Akkor a madár elhallgatott és percekig halálos csönd uralkodott. Végül megszólalt a király:

— Mit tettem! — kiáltotta. — Ó, szegény ártatlan drága feleségem! Miért is hallgattam hazug feleségeim szavára, mért számúztelek léged?

S akkor a király keservesen sírt és a jelenlévők mind könnyekre fakadtak. Mihelyt a király visszatért a palotába, elbocsátotta a két gonosz királynét és a számúzott asszonyt hívta vissza. A király és kedvelt feleségének boldogsága nem ismert határt, mert íme újra összekerültek, és még hozzá három szép fiút és egy gyönyörűséges leányt vallhattak a magukénak. Elég, ha elmondunk annyit,

hogy igen magas kort éltek meg, mindenki szerelte, tisztelte őket, és utánuk a három herceg uralkodott az országon.

A NÉGY HERCEG

Mesemondó: Makund Báju, Szuthu, Szrinagar, aki Pendít Mahtáb Dzsuh-tól hallotta, Habbah Kadal, Szrinagar

A réges-rég elmúlt időkben élt egy király, aki valóban a királyok gyöngye volt, a legszentebb, a legokosabb, a legbölcsebb a földi halandók között. A király elméje mindig tervekkel volt tele, amelyekkel népe és országa jólétét emelte. A király füle mindig nyitva állt, hogy meghallgassa legutolsó alattvalója kérését is. A kereskedelmet mindenféleképp megkönnyítette. Kórházakat állított föl a betegeknek. Szállókat az utasoknak és iskolákat azok számára, akik tanulni vágytak, és még sok ehhez hasonlót cselekedett Semmit se mulasztott el, ami népe javát szolgálta és semmi olyat nem tett, ami az országnak ártalmára lett volna. Ilyen bölcs, igazságos és jótékony uralkodó alatt természetes, hogy a nép nagyon boldogan élt. Szegény, műveletlen vagy gonosz ember alig akadt az országban.

Ennek a nagy és jó királynak egyetlen fia se volt. Nagy bánat volt ez a királynak, az egyetlen felhő, mely időnként sötét árnyat vetett boldog és napsugaras életére. Mindennap áhítattal imádkozott Sivához* hogy adjon neki egy örököst, aki utána majd elfoglalhatja a trónt.

Sokáig és türelmesen várta, hogy kérése teljesüljön. Akkor egy napon meglátogatta Siva jóginak öltözve, és úgy el volt ragadtatva a király jóságos és tiszteletteljes beszédétől, hogy így szólt hozzá:

— Kérj tőlem, amit akarsz és megkapod.
— Semmire sincs szükségem — felelte a király. — Paramésvar adott nekem gazdagságot, tekintélyt, hatalmat, királyi rangot, békét és megelégedettséget, szóval mindent, egyet kivéve, de azt ki adhatná meg nekem!

— No, és ezt a dolgot nem mered kérni tőlem? — mondta a jógi. — Tudod mit beszélsz, ó, király?

— Igaz, igaz — felelte őfelsége — én most olyan valakivel beszélek, aki vallási ihletben él. Ó, szent ember, bocsáss meg nekem, és ha tehetsz

valamit az istenségnél, kérlek, könyörögj hozzá, hogy teljesítse szívem óhaját

— Örvendezz, ó, király, mert lesznek fiaid. Itt van ez a négy gyümölcs, add oda a feleségednek, egye meg a legközelebbi vasárnap hajnalhasadta előtt, akkor négy fia fog születni, akik rendkívül okosak és jók lesznek.

A király átvette a négy gyümölcsöt és megköszönte a jóginak, az pedig eltávozott.

Őfelsége tüstént ment a királynéhoz és tudatta vele a jógival való találkozását. A királyné természetesen igen megörült a jó hírnek. Mindketten aggódva várták a következő vasárnapot. Ezen a napon napkelte előtt a királyné megette a négy gyümölcsöt. Úgy történt, ahogy a jógi mondta, a királyné megfogamzott, és mikor eljött az ideje, négy fiúnak adott életet. Betegsége és kínlódása azonban meghaladta erejét. Mihelyt negyedik fia megszületett, a királyné egy hosszú, éles sikoltást hallatott és kiadta lelkét.

Szegény asszony! Most kellett meghalnia, mikor szívének leghőbb vágya teljesült! Szegény, gyámoltalan kisgyermek, akik így árván maradtak az élet küszöbén! Szegény király, akinek teljesült az a régi vágya, hogy fia és örököse legyen, de ezért szépséges, szeretett felesége elvesztésével kellett fizetnie! A szomorúság, mint valami sötét felhő borult a palotára és az egész városra. A királyt bűbánat emésztette és vigasztalhatatlan volt.

A négy kisgyermeket négy dada gyengéd ápolására bízták, erős, egészséges, okos és szép fiúkká serdültek. A király a legjobb mestereket választotta ki oktatásukra és elhalmozta őket drága és ritka ajándékokkal. Semmi se volt elég jó, semmi se volt drága, a király semmi gondot és fáradságot nem sokallt, ha négy szép és okos fiáról volt szó.

Közben őfelsége újra megnősült és második feleségétől ismét fiai születtek. Hanem gyászos nap volt az, melyen a király második feleségét magához vette. Az új asszony természetesen igen féltékeny volt, látván, hogy az első királyné fiai milyen bölcsek és szépek. Szíve mélyén sejtette, hogy majd ezek bírják a király kegyét és akadályai lesznek annak, hogy az ő fiai kövessék apjukat a trónon. Ezért elhatározta, hogy apjuk előtt befeketíti jellemüket és ha ez nem sikerülne, valamiképpen elteszi őket láb alól.

Mondottuk, hogy a király minden igyekezetével azon volt, hogy országának és népének használjon. Királyi méltósága nagy akadály volt ennek a munkának helyes elvégzésénél. Noha nagyon megbízott minisztereiben és alárendelt tisztviselőiben, tudván, hogy legnagyobbbrészt becsületesek és igazságosak, mégis meg volt győződve, hogy neki magának kell a nép közé mennie, hogy saját szemével lásson és saját fülével hallja, mit beszélnek az emberek, hogy igazán megismerhesse helyzetüket. Ezért álruhában, az éj leple alatt, gyakran meglátogatta a városokat és falvakat. Ily módon szerzett tudomást alattvalói szükségleteiről, úgy, hogy azok csodálkoztak a király éleselméjűségén és ügyességén. Így ment ez egy darabig, míg egyszer kora hajnalban, midőn éppen hazatérőben volt egy szomszédos faluból, elkezdett szakadni az eső. Ez a váratlanul jött, hirtelen keletkezett zivatar készületlenül találta, úgyhogy mire a hosszú lovaglás után sárosan a palotához érkezett, inkább látszott kapusnak, mint királynak. Még a kapuban álló katonáit is majdnem, hogy a szokásos királyi üdvözlés nélkül engedték be. A királynénak mindjárt fülébe jutott, milyen állapotban került haza a király. Mikor őfelsége kicserélte lucskos, sáros gúnyáit és felesége szobájába ment, a királyné morc képpel fogadta.

— Mért ilyen haragos az én feleségem? — kérdezte a király.

— Nem szeretem, ha az én uram és királyom ilyen dolgokat művel. Ezek nem illenek se a rangodhoz, se a korodhoz. Mért nem parancsolod meg fiaidnak, hogy végezzék ők ezt a munkát? Felnőttek, jók és elég bölcssek arra, hogy teljesítsék ezt a feladatot. Kérlek, parancsolj rájuk, hogy végezzék el helyetted ezt a munkát. Így engem sok aggodalomtól mentesz meg, az ország dolgai pedig egyáltalán nem szenvedik meg.

— Bölcsen beszélsz — felelte a király. — Jobb, ha ifjabb kezekre bízom ezt a feladatot, és ki lenne bölcsőbb és serényebb, mint az én fiaim? Egykor ők is királyok és uralkodók lesznek, jó, ha még az én életemben tapasztalatokat szereznek, hogyan kell a népet vezetni és segíteni, hiszen ezt később elvárják tőlük. Mindjárt hívatom őket és tudtukra adom óhajomat.

A négy herceget tüstént a király elé hívták. Mikor megjelentek, őfelsége tudatta velük, mit beszéltek a királynéval, hogy ő a jövőben ezt az utazgatást rájuk bízza.

— Ti fiatalabbak és erősebbek vagytok, mint én — tette hozzá. — Hiszem, hogy igyekezni fogtok kötelességteket úgy teljesíteni, hogy nekem megelégedésemre és népemnek javára szolgáljon.

A négy herceg örömét fejezte ki, hogy apjuk bizalma így megnyilvánult és biztosították, sohase fogja megbánni, hogy őket erre a bizalomra méltatta. Még aznap, midőn beesteledett, megkezdtek a titkos ellenőrzés munkáját. Mindegyiknek megvolt a maga körzete és ami említésre méltó volt, azt hírül vitték a királynak. Ilyen szigorú és rendszeres felügyelet alatt nem csoda, hogy az ország egyre boldogabb lett és felvirágzott.

A palotában azonban a hercegek ellen elvetették már a szerencsétlenség magvait. A királyné egyre féltékenyebb lett rájuk, amint látta, hogy az ő fiai is lassanként férfikorba kerülnek. Minden elképzelhető módon fondorkodott ellenük. Eleinte a király nem hallgatott felesége hazug meséire és szívtelen kívánságaira, de az később ügyességével és varázsával — mert a királyné igen eszes és gyönyörű asszony volt — úgy befonta, hogy a király kemény hangon kezdett beszélni a hercegekkel, és sokszor gyanakvó szemmel nézte őket.

A hercegek észrevették, hogy apjuk viselkedése megváltozott irántuk, és nagyon érezték a bizalom és szeretet hiányát, mely eddig lelkesítette őket arra, hogy ernyedetlenül végezzék nehéz munkájukat.

Így ment ez hónapokon keresztül. Végül a négy herceg belefáradván abba, hogy nappal kellemetlenségeik vannak, éjjel meg figyelik őket, ünnepélyesen elhatározták, hogy összejönnek és megbeszélik, mitévők legyenek. Találkozásukat éjfélre beszélték meg a dzsungel leghagyatottabb zugában. Mindegyik herceg elmondta szomorúsága történetét és a legidősebb kivételével mindegyik erre a végső következtetésre lyukadt ki:

— Amondó vagyok, testvéreim, hogy meneküljünk el az országból és menjünk, amerre Paramésvar vezérel bennünket. Jöjjön, aminek jönnie kell.

— Nem addig van az — mondta a legidősebb herceg — maradjunk, testvéreim. Minő balgaságot forgattok elmétekben? Én azt tanácsolom, hogy ne menjünk el a világért se. Nem aludtatok, hát nem is tudtok helyesen gondolkozni. Ha eszetek helyén volna, nem beszélnétek így. Micsoda? A legnagyobb királynak, a legszentebbnek, aki valaha is ült a masznadon,* engedetlen fiai lennének, akik megfutamodnak parancsai elől, mint holmi közönséges, lelketlen kuvaszok? Nem, soha — ez nem lehet a ti véleményetek. Hallgassatok rám, ó, testvéreim! Óva intelek benneteket, ne gondoljatok menekülésre. Feküdjete le és pihenjetek egyet. Én majd őrt állok ezen az éjszakán. Holnap egy másik fog közületek örködni, azután

megint egy másik és a következő éjen ismét egy másik. Így majd alaposan kipihenjük magunkat és ismét hozzáláthatunk a felügyelet munkájához.

Ezt mondván, a legidősebb herceg mindnyájuknak jó éjszakát kívánt és megkezdte az örökődést. A többi hercegre mély hatást tett legidősebb testvérük tanácsa, hazamentek és a jótékony álom csakhamar feledtette velük bánatukat. A következő éjen a második herceg ment el, a harmadik éjszakán a harmadik herceg öröködött és a negyedik éjszakán a legifjabb herceg. Így pihentek és kialudtak magukat. Így ment ez hónapokon át, a beosztás igen jól bevált. A hercegek derekasan túrték apjuk mogorvaságát és mindenféleképp úgy viselkedtek, amint kellett. A hercegek irgalmassága, jósága és a közügyekben tanúsított gondossága kivívta mindenki dicséretét, csak a királyét nem, akit a királyné folyton áltatott.

Milyen igaz ez a mondás: „Az igazi erényt az istenek sose hagyják jutalmazatlanul!” Történt egy éjszaka, hogy mikor a legidősebb herceg ellenőrző körútjára indult egy kis kunyhóhoz ért, melyben egy bráhma lakott a feleségével. A herceg a nyitott ablakon keresztül figyelte őket. Láta, hogy a bráhma fölkel, kinyitotta az ajtót és kiment. A jó ember szokás szerint az égre tekintett és alighogy fölnézett, megfordult, berohant a házba, és így kiáltott:

— Tráh! Tráh!*

— Mi történt? — kérdezte a felesége félénken.

— Ó — sóhajtott a bráhma — láttam, hogy királyunk csillagát kioltotta egy másik csillagzat.

— Mi a magyarázata ennek a jelnek? — kérdezte az asszony.

— Ez azt jelenti — felelte a bráhma — hogy királyunk a mától számított hetedik napon meg fog halni.

— Meghal! — mondta a bráhma felesége, csaknem könnyekre fakadva. — Vajon mitől fog meghalni őfelsége? Betegségben, vagy ellenség keze által?

A bráhma így felelt:

— A mától számított hetedik napon, pontosan éjfél után leereszkedik az égből egy mérges, fekete kígyó, bekúszik a király hálószobájába azon az ajtón, mely a palota keleti oldalán az udvarra nyílik. Ez a kígyó megmarja őfelsége nagy lábujját és ő ebbe belehal.

— Ennek nem szabad megtörténnie — mondta a bráhma felesége. — A királyt meg lehet szabadítani ettől a kegyetlen haláltól. Mondd meg,

hogyan lehet a király életét megmenteni? Nem lehet, hogy egy király, aki ilyen igazságos, szent és okos, mint a miénk, ily módon pusztuljon el!

— Az istenek megakadályozzák az ilyen szerencsétlenséget — mondta a bráhmana. — Adj nekem kis vajat és néhány darab fát, hogy áldozatot mulathassak be nekik. A sastrákban* ugyanis megíratott: ha egy ember megtudja, hogy a királyt valami szerencsétlenség fenyegeti és akkor valamit a tűzben feláldoz az isteneknek, a királyt megmenti a szerencsétlenségtől, különben a király menthetetlen. Ki tudja, vajon megmenthető-e a mi királyunk?

Ezt mondván fogta a fahasábokat, tüzet rakott és a vajat a tűzbe vetette. Majd sok imádkozás és könyörgés után fölkelt és a feleségéhez fordulván így szólt:

— Őfelsége megmenekül, ha hozzátartozói közül valaki elvégzi ezeket az utasításokat. Az az ember, aki szívén viseli ezt az ügyet, gödröket kell ásson a palota keleti oldalán lévő udvarban, néhány gödröt vízzel kell megtöltenie, másokat meg tejjel. Ezeket a medencéket tele kell hintenie virággal és a közbeeső részeket is egész a király hálósobájának ajtajáig. Ha ez megtörtént, kivont karddal álljon az ajtó küszöbe elé a kitűzött időben. A kígyó bizonyosan jönni fog, átúszik a vízen és a tejen és miután ezeken az elemeken és a virágokon áthaladt, viszonylag ártalmatlan lesz. Mikor a kígyó a küszöbhez érkezik, az az ember, aki magára vállalta ezt a feladatot, sújtsa rá a kardjával és ölje meg a kígyót. Ha a kígyót levágta, fogja fel meleg véréát és bemenvén a király hálósobájába, kenje meg vele őfelsége lábujjait. Ily módon meg lehet óvni a királyt a bajtól, de sajna! Hol van az, aki véghezvigye ezeket a dolgokat?

A herceg, aki kíváncsiságból egész közel húzódott a bráhmana kunyhójának ablakához, mindent hallott, amit beszéltek, és igen meg volt lepelve. Reggel közölte a dolgot három testvérével. A király fülébe azonban még egy célzás se jutott. Hat éjen át a négy herceg elvégezte a szokott körútját, de a hetedik éjszakán a legidősebb herceg kérte, hogy most ő kerüljön sorra, mert a szívén feküdt a király megmentése.

Ment hát és néhány gödröt ásott a palota keleti oldalán lévő udvarban, némelyiket tejjel töltötte meg, néhányat meg vízzel. Virágokat szórt mindenfelé, egész a király hálósobájának ajtajáig. Mikor mindez elkészült, megmarkolta meztelen kardját, odaállt az ajtóba és várta a kígyó jövetelét. Alig múlt el az éj első szakasza, mikor az éberem örökös herceg valami

neszt hallott, mintha valami leesett volna. Csakhamar észrevette valamilyen állat halk mozgását, mely a vizes és tejes gödrökön áthaladt, hallotta a virágok suhogását, melyeket a palota körül elhintett. És akkor megpillantott valamit, ami hasonlított a kígyó testéhez és feléje tekerődött. Most elérkezett a nagy pillanat! A herceg erősen megmarkolta kardját és mikor a kígyó a küszöbhez ért, kettévágta. Hamar fölfogta a hulló langyos véré, bekötött szemmel nyugodtan kinyitotta a hálószoza ajtaját és belépett. A herceg azért takarta el a szemét, mert nem akart apjára tekinteni az ő magánszobájában. Óvatosan kitapogatta őfelségék lábujjait, és mikor azt hitte, hogy a király lábujját fogja a kezében, bekente néhány ujját a vérrel. Erre a királyné, aki nagyon éberem aludt, fölébredt és mikor észrevette, hogy egy férfi megy kifelé a szobából, hangosan fölsikoltott és fölkelte a királyt. A királyné mindjárt észrevette lábujjain a vért és azt képzelte, hogy egy ráksasza járt nála és majd megőrült félelmében. A király még éppen jókor ébredt ahhoz, hogy megismerje legidősebb fiát, amint a hálószozából megy kifelé.

— Hát igen! — kiáltotta a király — minden igaz és úgy van, ahogy mondtad! Most már én is megbizonyosodtam fiaim csalárdságáról és gonoszságáról. Holnap parancsot adok, hogy végezzék ki mind a négyet. Ilyen nyomorultaknak nem szabad megengedni, hogy éljenek.

A királyné, természetesen, még nagyította is az esetet. Mikor a nagy ijedtségéből magához tért, megint elmondta a királynak, amit látott és hallott no meg hozzá is tett. Vérrel szennyezett lábujjait is megmutatta a királynak. Ezek a dolgok, és amit saját szemével látott arra indították a királyt hogy fiait minél előbb kivégeztesse.

— Kétségtelen, miután fiaim látták, hogy a te életedben nem árthatnak nekem, ráksaszákkal léptek szövetségre. Az istenek oltalmazzanak bennünket!

Most már teljes volt a királyné öröme. Végre teljesült a vágya, gondolta magában. Képzeletében már látta a jövő ragyogó képeit. Látta, hogy az ő nagy, okos és bölcs fiai uralkodnak az országban, a nép dicséri őket és minden ország hódol előttük. Türelmetlenül várta azt a napot, mikor vágya egyetlen akadályát félreteszik az útból.

A király másnap kora reggel a tanácssterembe ment, odahívatta barátait és tanácsadóit és megparancsolta, hogy négy fiát, akik most már foglyok voltak, hozzák elébe. A foglyoknak igen szánalmas külsejük volt, mert

megfosztották őket hercegi ruhájuktól, arcuk és kezük beszennyeződött a föld alatti tömlőc piszkos falaitól. Mégse csüggedtek el, reménység volt a homlokukra írva.

Egy hang se volt hallható, mikor a négy herceg belépett és a számukra kijelölt helyre ment, hogy ott megvárják és hallják a halálos ítéletüket.

Néhány percnyi szünet után a király, haragjában reszketve, megvádolta őket egy olyan cselekedettel, mely halálbüntetést érdemel, olyan bünténnyel, amit az istenek se bocsáthatnak meg, tehát ő sem. Elrendelte hát a hercegek rögtöni kivégzését.

Mikor az ítélet elhangzott, a hóhérok előrohantak és megragadták a foglyokat. Akkor a miniszterek és néhányan a jelenlévők közül, összeszedték a bátorságukat és megkérdezték, mi legyen a hercegek bűne. A király azonban nem hallgatott rájuk.

— Vigyétek őket. Bűnükéről majd később beszélek — mondta a király.

Ebben a pillanatban a hercegek egyike jelt adott a kezével és leborult a trón előtt, mintha mondani szeretne valamit

— Hadd beszéljen — mondta a király, — talán valami bűnös titoktól akar szabadulni, talán könnyíteni akar a szívéen. Hadd beszéljen, csak beszéljen.

A herceg megszólalt:

— Ó, nagy és kegyes király, apám, könyörgöm, hallgass meg, mielőtt meghalok. Réges-régen élt egyszer egy kereskedő, akinek egyetlen fia rendkívül okos és bölcs volt minden cselekedetében és még hozzá igen jószívű. A kereskedő azt kívánta, hogy fia bőséges tapasztalatokra tegyen szert, ezért megparancsolta neki, hogy készülődjék útra, mert idegen országokba akarja őt küldeni egy csomó áruval. A fiatal kereskedő egy hét alatt fölkészült és útra kelt. Utazásai közben sok furcsa emberrel találkozott és sok csodálatos dolgot látott. Ezeknek elbeszélésével napokig le tudnám kötni felséged és az egész gyülekezet figyelmét, de csupán egy eset elmondására kérek engedelmet.

A fiatal kereskedő utazásai folyamán találkozott négy emberrel, akik dühösen civódtak egymással, hogy kié Jegeny az a szegény kutya, melyet irgalmatlanul húzkodtak egymás kezéből.

— Hát ti min veszekedtek? — kérdezte a kereskedő.

— Testvérek vagyunk — mondta az egyik vitatkozó — apánk a minap halt meg. Éppen azon igyekeztünk, hogy megosszuk a vagyont és

minden barátságosan ment eddig, míg a kutya felől nem kellett döntenünk. Mindegyünk kapott egy tehenet, egyenlő számú birkát és kecskét, egyenlő részekre osztottuk a rizst és egyéb gabonaneműeket, csak ezen a kutyán nem tudunk megosztani úgy, hogy mindegyünk egyenlő részt kapjon belőle. A legidősebb azt mondja: — Ez az enyém — és megfogja. Én is szeretném, ha enyém lenne és rávetem a kezemet, a másik két testvérem is úgy gondolkozik, hogy joguk van hozzá és ők is meg akarják kaparintani. Talán csodálkozol, hogy ilyen csekélységen marakodunk, de ez nem mindennapi kutya. Mindegyőnk szívesen lemondana a jussáról, ha nem tudnánk, hogy ez nem közönséges állat Drága jó apánk a halálos ágyán meghagyta, hogy adjuk el húszezer rupiáért, de senki se akar érte annyit adni. Elvittük a piacra, de az emberek nevettek rajtunk, hogy ilyen árat kérünk érte. Sokan azt hitték megbolondultunk, mások azt gondolták, tréfálunk, volt, aki ránk húzott egyet, látszólagos dőreségünkért.

— Furcsa történet — mondta a fiatal kereskedő. — Nagyon különös! No, és nem adhatnátok el ezt a kutyát olcsóbb áron?

— Nem — felelte egyhangúlag a négy testvér. — Nem szeghetjük meg elhunyt apánk parancsát, aki oly erősen lelkünkre kötötte ezt a dolgot.

A fiatal kereskedő hitt a szavuknak és gondolván, hogy a kutya valamiképpen bizonyosan megéri azt a pénzt, így szólt:

— Én megveszem ezt a kutyát.

Különben is, apja intette, hogy az első alkalmat se eladásban, se vételnél el ne mulassza, még akkor se, ha ráfizet. Így hát a kereskedő mindjárt megvette a kutyát és kifizette a pénzt. Útját sok szerencse kísérte és néhány év múlva, mint dúsgazdag és tapasztalt ember tért vissza hazájába apjához.

Nem sokkal azután, hogy hazatért, meghalt az apja. Rossz gazdálkodás következtében a fiatal kereskedő egyszer csak olyan szegény lett, hogy egyebe se volt, mint a rajta levő ruha, no meg a kutyája, amit olyan drága pénzen vásárolt. Nagy bújában meglátogatott egy másik kereskedőt, aki a családnak jó barátja volt és kérte, hogy előlegezzon neki a kutyára tizenötezer rupiát. A kereskedő készséggel ráállt. A fiatal kereskedő fölvette a pénzt, elment és kereskedett vele és egész vagyonkát nyert rajta.

Közben a másik kereskedő nagyon megszerette a kutyát. Nappal mindenhova magával vitte, éjjel meg az udvar közepén egy cövekhez kötötte. A kutya is nagyon szerette új gazdáját és akkor volt a legboldogabb, ha vele volt.

Egy éjszaka az állat okossága és hűsége próbára került. Mikor mindenki aludt és mindent sűrű sötétség borított, rablók osontak be a kereskedő házába. Egész nesztelenül jöttek, de a kutya éles füle észrevette közeledésüket. Hangosan ugatott, hogy fölriassza a háznépet, de senki se ébredt föl. Erre még hangosabban ugatott és mikor látta, hogy a rablók be-
mennek a házba, vadul futkosott ide-oda, ameddig a lánc engedte, mert szeretett volna elszabadulni. Végül, éppen mikor a rablók eltávoztak a rossz úton szerzett kincsel, a lánc elszakadt. A kutya utánuk futott és rájuk is ugrott volna, de meglátta, hogy fegyver van a kezükben, és ez visszatartotta. Gondolta, még utóbb megölnék ijedtükben és mire lenne az jó? Kieszelte, hogy jobb lesz, ha csöndesen utánuk kullog és megnézi, hová viszik a rablók a gazdája holmiját.

A rablók sokáig gyalogoltak, míg végre egy kis dzsungelbe értek és annak egy ember nem járta rejtekén megálltak, ott egy mély gödröt ástak és abba tették a kincset azzal a szándékkal, hogy mihelyt elcsendesedik az izgalom a rablás miatt, újra eljönnek és megosztozkodnak. Mikor a rablók már messze jártak, a kutya odament arra a helyre és körülkaparta, hogy megismerje, aztán visszatért a gazdája házába.

Reggelre kelve a kereskedő háza ajtaját nyitva találta, az összes ládák és szekrények tárva-nyitva és tartalmukból kifosztva.

— Rablók jártak itt! — kiáltotta és föl-alá szaladgált, tépte a szakállát és verdeste a mellét. A nagy zajra odacsődültek a szomszédok és vele sírtak.

— Sajna! Sajna! — mondta az egyik. — Csak figyeltünk volna jobban, hogy mért ugat ez a kutya!

— Bizonyosan fölébredtél rá! — mondta egy másik.

— Nem én — felelte a szegény kereskedő.

A kutya említésére a kereskedő fogta az állatot, leültette maga elé, kedveskedve cirógatta, mint valami bolond és így beszélt hozzá:

— Ó, bárcsak beszélni tudnál, te megmondanád nekem, ki vitte el a jószágomat!

Erre a kutya foga közé vette a kereskedő ruhaujját és elkezdte húzni az ajtó felé.

— A kutya talán tudja hova rejtették el a kincset — jegyezte meg az egyik szomszéd. — Én azt mondom, menj utána, amerre vezet.

A kutya jó néhány mérföldet ügetett, míg eljutottak arra a helyre, ahol a rablók elásták a javakat. Ott elkezdett kotorni és erősen hányt a földet. A kereskedő, meg néhány barátja, akik elkísérték, szintén hozzáfogtak az ásáshoz. Néhány lopott jószágra mindjárt rátaláltak, aztán minden napfényre került. Minden! A kereskedő azt se tudta, hova legyen örömeiben. Mihelyt javai ismét otthon voltak a házában, és most már biztosabb helyen rendezte el őket, levelet írt a fiatal kereskedőnek.

„A bölcsesség, a vitészség és jóság tornyának, akit minden ember szeret, szalám! Miután kifejezést adtam leghőbb vágyamnak, hogy Téged láthassalak, tudd meg, hogy én a Te örökre lekötött szolgád vagyok. Te engem nemrégiben egy kutyához juttattál. Ez a kutya most megmentett engem a tönkremenéstől. Kérlek, légy olyan jó, add el nekem ezt a kutyát. Engedd át nekem harmincezer rupia biztosíték ellenében, mely összegből tizenötezer rupiát mindjárt megfizettem, így hát mellékelek egy írást szintén ekkora összegről, mely együttvéve harmincezer rupiát tesz ki. Ha oly szíves leszel és teljesíted a kérésemet, mindig imádkozni fogok, hogy áldás hulljék rád minden irányból.”

A levelet lepecsételte, a kutya szájába tette és megmondta neki, hogy vigye el a régi gazdájának.

Mikor a kereskedő meglátta, hogy a kutya feléje rohan, azt gondolta, elszabadult és jelenlegi gazdája majd hamarosan utána jön és követeli a pénz visszafizetését, ami most éppen rosszkor jött volna. Így hát elhatározta, hogy megöli a kutyát, hogy ha majd jön a kereskedő és követeli a pénzét, ezt mondassa: „Add vissza a kutyámat, akkor én is visszaadom a pénzedet.” Ó! De ezerszer jaj! Alighogy megölte a kutyát és egy titkos helyre cipelte, hogy ott elássa, a levél kiesett az állat szájából. A fiatal kereskedő fölvette a levelet, és miután elolvasta, eszméletlenül ejtette ki a kezéből.

A herceg mély érzéssel mondta el ezt a szomorú történetet, úgyhogy elbeszélése megindította a királyt és az egész gyülekezetet. Egy hang nem volt hallható a darbárban, mikor néhány percnyi szünet után a herceg újra szót emelt, még ünnepélyesebben, mint eddig:

— Ó, király, te elrendelted rögtöni kivégzésünket, pedig mi olyan ártatlanok vagyunk, mint az a szegény kutya. Nehogy megbánd hirtelen tettedet, mint ahogy a fiatal kereskedő, akiről beszéltem, nagyon megbánta, mikor már késő volt.

— A parancs visszavonhatatlan — suttogta a király — nem hallgathatok erre az emberre.

Akkor egy másik herceg borult le a trón előtt és kérte, engedjék meg, hogy ő is mondjon valamit, mielőtt meghal.

— Beszélj — mondta a király és alig észrevehetően intett a jobb kezével.

A herceg elkezdte:

— Ó, nagy és kegyes király! A régi időkben élt egyszer egy híres vadász, aki teljesen azokból az állatokból és madarakból tartotta fenn magát, melyeket a dzsungelban elejtett. Történt egy napon, hogy semmi sem került a kezére, s emiatt nagy zavarba jutott, mert másnapra semmi ennivaló se maradt a házában. Három álló napig vándorolt egyre mélyebbre és mélyebbre a dzsungelba, abban a reménységben, hogy majd csak elejt valamit, míg végre egy kunyhóhoz érkezett, mely előtt sikárik* üldögéltek. Ezek megkérdezték tőle, ki légyen és honnan jött, és mikor meghallották, hogy élelem után jár és három napja nem volt betevő falatja, húst és kenyeret tettek elébe és megígérték, hogy nemsokára elvezetik egy helyre, ahol bizonyosan talál vadat.

Jó ebéd és üdítő álmom után ő és egy másik sikári elindultak egy bizonyos hányban a dzsungelban és elejtettek egy bárah szignhát,* néhány kisebb állatot és egy-két madarat. Ezekhez a többi sikári nem akart hozzányúlni.

— Nem, nem — mondták — ezek a tied. Gyorsan vidd haza a feleségednek és a gyermekeidnek, akik bizonyosan éheznek. Szeretnénk hosszabb ideig magunknál tartani, de tudjuk, hogy aggódva várod a hazatérés óráját. Reméljük, hogy hamarosan újra látunk.

— Köszönöm irántam való jószágokat — felelte a sikári. — Okvetlenül eljövök, gyakran meglátogatlak benneteket és mindig készséggel állok szolgálatotokra, mert igaz barátoknak bizonyultatok. Ha ti most nem segítetek rajtam, egész családom elveszett volna. Természetes, hogy máskor is eljövök.

Mire hazaért, felesége és családja majd éhen haltak. Addig várták, várták a hazatértét, míg egész belebetegedtek a vágyakozásba, hogy valamit ehessenek. A vadász tehát gyorsan tüzet rakott, főzött egy kis húslevest és sütött vadpecsenyét.

Másnap ismét jól érezték magukat, boldogok voltak és elmesélték egymásnak keserves tapasztalataikat. Áldották a dzsungelbeli sikárikat, akik

olyan jók voltak hozzájuk.

A sikári pár nap múlva azt mondta a feleségének, hogy most már meg kell látogatnia barátait a dzsungelben, mert megígérte, hogy hamarosan elmegy hozzájuk, összeszedett ezt-azt, némi kis ajándékokat és útra kelt. A sikárik nagy örömmel és igaz vendégszeretettel fogadták. Ott maradt néhány napig, mely alatt sokat vadásztak és megbeszéltek, hogy a főnök gyönyörű leányát hozzáadják az ő fiához, hogy így a két család tagjait a barátságon kívül még egyéb szálak is fűzzék egymáshoz.

A menyegzőt idejében megtartották és meghívták a vőlegényt, hogy jöjjön és aludjék az ipa házában. A vőlegény elment, de a boldog pár szendergését az éj közepén sakálok üvöltése zavarta meg. A menyasszony történetesen értett a madarak és állatok nyelvén. Fölfigyelt álmából és hallgatta, hogy mit beszélnek egymás közt a sakálok.

— Egy holttest úszik lefelé a folyón. A hulla egyik karján öt drágakövel kirakott karperecet visel. Hol az a személy, aki elmenne és partra húzná a testet, levénné róla a drágaköves karkötőt és ezzel háromszoros jót cselekednék. Megtisztítaná a vizet a fertőzéstől, megmentené az öt drágakövet attól, hogy örökre elveszen a folyó medrében és nekünk, szegény éhes fenevadaknak egy jó lakomát nyújtana!

Mikor ezt a menyasszony meghallotta, fölkelt ágyából és kiment a folyó partjára. A férjében fölébredt a kíváncsiság és utána osonkodott. Mikor a víz széléhez értek, az asszony beugrott és a lebegő hulla felé úszott, mely látható volt a halvány holdvilágnál. Megragadta a holttestet és a partra vonszolta, levette a gyönyörű karperecét, mely az egyik karjára volt kötve és aztán hazatért.

Férje előbb hazaért, mert nem várta meg, míg az asszony leoldja a karperecet.

— Mi jutott eszébe a feleségemnek, hogy éjnek idején a folyóhoz ment és megfürdött? — gondolta magában. Emiatt nem jött álom a szemére, de az asszony jól aludt reggelig.

A férj, mikor reggel fölkelt, szokás szerint mindjárt a folyóhoz ment fürödni, de micsoda rémület és undor fogta el, mikor éppen azon a helyen, ahol felesége a vízbe ugrott, egy emberi lény félig megevett holttestét találta! Így szólt magában:

— Az én feleségem nem lehel más, csak ráksaszi. Ő falta föl ennek a testnek felét és bizonyosan ma éjjel is eljön, hogy a maradékot elfogyassza.

Ebben a hitben nem mert visszatérni a feleségéhez, hanem egy járatlan ösvényen visszament apjához a szülői házba.

Mikor megérkezett, így szólt:

— Apám mért adtál nekem feleségül egy ráksaszit? Meggyőződtem, hogy ez az asszony ráksaszi, mert az elmúlt éjjel egy emberi testből lakmározott. Ha meg akarsz bizonyosodni erről, menj ki a folyópartra, a hulla maradványai még mindig ott hevernek. Milyen szerencsétlen ember vagyok én!

Mikor a sikári hallotta ezeket a szavakat, azt gondolta, hogy a fia vagy nem mond igazat, vagy megbolondult. Sietett, hogy megbizonyosodjon a dolgok valódi állása felől. Még nem járt messze a házától, mikor a menyasszony apja és több családtagja elébe jött, hogy üdvözljék és megtudakolják, mért távozott a fia olyan hirtelen és különös módon.

A sikári jobbnak látta egyelőre hallgatni, míg az igazság kiderül, azért kérte őket, ne aggódjanak a fia miatt, mert az jó helyen van otthon az ő házában. A fiú még nem egészen felnőtt, tette hozzá, és azért ő meghagyta neki, hogy minél előbb jöjjön haza, és a fiú engedelmeskedett. Remélte, hogy megbocsátják ezt a látszólagos bárdolatlanságot és megengedik, hogy a menyasszony is vele jöjjön.

A többi sikári teljesen megelégedett ezzel a magyarázattal és beleegyeztek, hogy a menyasszony is elmenjen. A sikári evett egy keveset, aztán menyével együtt visszatért a házába.

Mindjárt úgy intézte, hogy a menyé mögött menjen, nem mert vele tartani, mert attól félt, hogy csakugyan ráksasa és útközben megeszi őt. Így mentek-mendégéltek egy darabig, míg a leány elfáradt és leült egy patak mellé egy gyönyörű nagy fa árnyékában. A sikári is fölbátorodott s arra gondolt, hogy fiának bizonyosan csak lidércnyomása volt. A menyé mellé ült, elővett egy kis harapnivalót és megkínálta vele.

Mialatt így üldögéltek és élvezték a pihenőt, az ennivalót és egymás társalgását, néhány varjú gyűlt köréjük. Károgni kezdtek, nagy zajt csaptak, ágról ágra röpdöstek, egyik kőről a másikra ugráltak és szemmel tartották a húsdarabokat, hogy az első alkalommal lecsapjanak és elvigyék. Egyik közülük, egy vén varjú, nagyon barátságos akart lenni.

— Ki az, aki hallja és megérti a beszédemet? — károgta. — Ennek a gyönyörű fának a gyökerénél egy teli fazék drágakő rejlik és a fazék alatt ezrivel nyüzsögnek a hangyák, pusztítják a fa életét. Ó! Hol van, aki kiásná

ezt a fazekat és megmentené a fát, megmentene **minket**, akik ágaira építettük a fészkünket, és ezenfelül kimondhatatlan gazdagságra lenne szert?

A leány hallgatta ezt a beszédet és hol sírt, hol meg nevetett. Ezt látván az ipa, nagyon megijedt. Azt gondolta, azért sír és nevet a leány, mert ráksaszi és most éppen azon elmélkedik, hogy jó lakomát csap az apósából. Reszkető hangon megkérdezte.

— Miféle teremtmény vagy te? Ha ráksaszi vagy, kérlek, kíméld életemet.

A leány igen meglepődött ezen a furcsa beszéden és így felelt:

— Nem vagyok én gonosz, sem vérengző természetű. Mit láttál rajtam, vagy mit hallottál rólam, ami ezt a kérdést sugalmazta?

— Hogy került a minap az a félig elemésztett holttest a folyópartra? — kérdezte a sikári. — Miért sírtál és neveltél most egyszerre, mintha emberevő kedvedben lennél?

— Micsoda! Megmondjam? — szólt a leány. — Igazán azt hiszitek, hogy ráksaszi vagyok? Hát ez az oka férjem, a te fiad hirtelen eltűnésének? Ez az oka annak, hogy az egész úton mögöttem jödögéltél? Milyen bolondság! Hallgasd meg, mi igaz az esetből. Azon az éjszakán, mikor fiad apám házához jött, sakálok ólálkodtak arra és olyan zajt csaptak, hogy mindkettőn fölébredtünk. Hosszasan és fennhangon társalogtak, de nem is csoda, mert egy holttestet láttak, mely lassan úszott lefelé a folyón. A halott egyik karjára, úgy beszéltek, egy gyönyörű karperec volt kötve. Mivel beszédüket megértettem, gondoltam, lemegyek a folyóhoz, a halottat partra vonszolom és leveszem róla a karperecet. Nézd itt van! — és megmutatta apósának az **ócska** rongyba csavart ékszert. — A hullát otthagytam a folyóparton. Később talán előjöttek a sakálok és megették. Én nem, abban bizonyos lehetsz. Fiad bizonyosan ezt a félig megevett testet látta kora reggel és mivel valószínűleg észrevette, hogy éjjel kimentem a folyópartra, azt gondolta, hogy ráksaszi vagyok és én emésztettem el a hullát, hát elmenekült. — Ezeket mondván, az asszony szívből nevetett. A sikári se tudta visszatartani a nevetést

— Az imént egy varjú szállt arra az ágra — folytatta az asszony. — Az meg azt károgtá, hogy ennek a fának a gyökereinél sok kincs van elásva. Mivel a madarak beszédét is értem, nevettem és fölsikottoltam örömben arra a gondolatra, hogy még több kincshez jutok és így férjemmel és

családommal gondtalan örömben élhetünk. Hát nem érthető? Ó! Ne gondold kérlek, hogy rákszaszi vagy efféle vagyok. Hű-séges felesége akarok lenni a fiadnak és minden embernek csak jót akarok.

Ennek hallatára a sikári igen megörült és menyének minden szavát tökéletesen elhitte.

Mindjárt munkához láttak, körülásták a fa gyökereit és a kincset meglelték. Értékes drágaköveket és egyéb gazdagságot. A pillanat izgalmában a sikári megölelte a leányt és kérte, hogy bocsásson meg neki és a fiának, amiért őt annyira félreismerték.

Nagy boldogan folytatták útjukat. Csodálatos szép volt ez az út, véges-végig fák szegélyezték és ezek hűs árnyékában mendegéltek. Mindenféle formájú, káprázatos szép virágok borították a földet. Patakok kanyarogtak minden irányban, életet, erőt és boldogságot hozva magukkal.

A sikári megszomjazott és kérte a menyét, hozzon neki vizet a patakból. A leány tüstént engedelmeskedett és amint lehajolt, hogy vizet merítsen, hallja ám, hogy egy béka ezt kuruttyolja:

— Az Isten szerelmére, hát senki se akar rám hallgatni? Kincs rejlik ennek a pataknak a mélyén és miatta tele van a víz rovarokkal. Ki az, aki meghallja szavamát és kiveszi a kincset! Ezáltal megtisztulna a víz és üdvöt nyújtana az utasoknak, akik isszák. A békák örülhetnének az életnek, mert megszabadulnának attól a kellemetlen hasfájástól, amit ebben a vízben kaptak. A kincs megtalálója pedig meggazdagodnék!

Ezt hallván a leány, szaladt az apósához, aki mindjárt odajött és a patakban valóban meglelték a kincset. Jól a derekukra kötötték és folytatták útjukat.

Mikor közeledtek a ház felé, a sikári kérte a menyét, hogy menjen előre. A leány szót fogadott, de amikor a bejárathoz ért, észrevette a férje, és mivel látta, hogy egyedül jön, azt gondolta, bizonyosan megölte az apját és most jön, hogy őt is megölje és fölfalja. Ezért kardot ragadott, és mikor az asszony belépett azzal a boldog várakozással, hogy férje milyen boldog lesz, ha megmutatja neki nagy gazdagságukat, egy csapással levágta a fejét.

Nem telt belé egy óra és az apa is megérkezett

— Ó apám! — szólt a fiú. — Áldassék az Isten szent neve, hogy megmenekültél ennek a vérszomjas asszonynak a karmai közül! Most örvendezz, mert ezentúl békében és biztonságban fogunk élni. Megöltem őt. Nézd, meleg vére ott párolog a küszöbön!

Mikor a sikári meglátta a vérfoltokat, eszméletlenül összeesett. Sokáig tartott mire ismét magához tért. Nagy volt az apa bánata, de még nagyobb volt a férj szívfájdalma, aki keservesen megbánta hirtelen cselekedetét.

Míg a herceg mesélt, mély csönd uralkodott. Úgy látszott, hogy az emberség most visszatért a király szívébe.

— Ó, királyi apánk! — mondta befejezésül a herceg. — Esedezünk, ne légy elhamarkodott a kivégzésünk ügyében, nehogy téged is hasonló bánat érjen!

A király azonban megkeményítette a szívét és hallani se akart a dolgról. Akkor egy másik herceg borult le a trón előtt és engedélyt kért, hogy beszélhessen. El is kezdte:

— Sok évvel ezelőtt élt egy király, akinek legkedvesebb szórakozása a solymászás volt. Egy napon a király vadászni ment a dzsungelba és olyan helyre jutott, ahol még eddig sohasem járt. Megparancsolta, hogy itt üssék fel a sátraikat, mert igen megtetszett neki ez a hely. Míg a sátrakat fölállították, őfelsége erősen megszomjazott és vizet kért. Szokás szerint a király jobb kezében kardot tartott, a balján egy sólyom ült és előtte a királyi lobogó. Így történt, hogy mikor a király inni akart, a sólyom meglebbentette a szárnyát és fölborította a serleget. A szolga elment és hozott másik vizet, de a sólyom ezt is kiöntötte. Ezúttal a király igen megmérgeződött és keményen rászólt a madárra. A szolga megint elment és vizet hozott, de mikor őfelsége a szájához emelte a serleget, a madár erősen csapkodott a szárnyával és most már harmadszor is kiborította a vizet. A királyt ez szörnyen kihozta sodrából. Haragjában fölemelte kardját és megölte a madarat.

Erre az egyik vezir odajött és szóvá tette, hogy bizonyosan valami különös oka volt a sólyom állhatatos és kézzelfogható gorombaságának, talán volt valami ártalmas abban a serlegben.

A király parancsot adott, hogy alaposan vizsgálják meg a folyót, amelyből a szolga a vizet hozta. Egy darabig semmit se találtak, míg egy patak torkolatához nem értek, melynek zöldes vize a folyóba ömlött. Ennek a pataknak is követték folyását és csakhamar egy rettentő sárkányra bukkantak, mely zöld nyálkát okádott a torkából. A rettenetes szörny láttára a szolgák visszafutottak a táborba, amilyen gyorsan a lábuk bírta.

Mikor a király hallotta a szolgák jelentését, verte a mellét és tépte a szakállát.

— Ó, miért is voltam olyan elhamarkodott! Megöltem a megmentőmet! Az én szép, hűséges sólymom nincs többé, **ő**, mért is nem vártam, hogy megtudtam volna a madár viselkedésének okát!

— Ó, királyi apánk — tette hozzá a herceg néhány pillanatnyi szünet után — esedezünk, vizsgálj meg alaposan az ügyet, mielőtt halálra küldesz bennünket!

A király kezdett kiengesztelődni. Kétkedett a királyné beszédének igazságában, de nem tudta, mivel magyarázza meg a vérnyomokat a királyné lábujjain és a legidősebb herceg jelenlétét a hálósobájukban. Legidősebb fiához és örököséhez fordult tehát és így szólt:

— Mondj el nekem mindent, **mi** történt az éjjel, és ha kielégítő választ tudsz adni, akkor szabadon elmehettek.

Akkor a legidősebb herceg, aki mindeddig hallgatott, leborult a trón előtt és így szólt:

— Ó, királyi apánk! Kegyelmedet és jószágodat mindenki ismeri. Mi nem vonakodunk felelni neked ebben az ügyben, **mert** a mi lelkiismeretünk tiszta, és meg vagyunk győződve, hogy felséged bizalmát újra megnyerjük, ha meghallgattad mondanivalónkat

— Egy éjjel, mikor körutamon voltam, egy kunyhóhoz értem, melyben egy bráhmána lakott a feleségével. Feltűnt ennek az embernek különös viselkedése. Kijött a kunyhóból, föltekintett az égre és fölkiáltott: — Tráh! Tráh! — aztán ismét bement Közelebb mentem és hallottam, hogy felséged csillagát elhomályosította egy másik csillag és ez azt jelenti, hogy felséged meghal egy közeli éjszakán. A bráhmána és felesége további beszélgetéséből megtudtam, hogy egy kígyó fog leereszkedni az égből, hogy felségedet megölje és azon az ajtón fog bekúszni a palotába, mely a keleti udvarra nyílik. — Csak egy remény van a király megmentésére — mondta a bráhmána — ha hozzátartozói közül valaki gödröket ás a palota udvarában és megtölti egyiket tejjel, másikat vízzel, aztán beborítja virággal úgy, hogy ha a kígyó ezeken keresztülkúszik, enyhüljön a mérge. Továbbá annak az embernek, aki a gödröket elkészítette, **meg** is kell ölnie a kígyót, mielőtt bekúszik a király szobájába és langyos vérével meg kell kennie öfelsége lábujjait.

— Ó, királyi apánk, én ezt a feladatot magamra vállaltam. A kitűzött időben őrt álltam a palota keleti kapujában. A gödröket megástam és mindenben a bráhmána utasítása szerint jártam el. Jött a kígyó és én

megöltem, amint kellett. Aztán bekötöttem a szememet, mivel nem mertem felséged háló-szobájába nyitott szemmel belépni. Azért követtem el azt a tévedést, hogy a kígyóvért nem felséged, hanem a királyné lábujjaira kentem. Felsőged szobájába semmiféle ráksasza nem hatolt be.

— Ó, királyi apánk, miért gyanúsítasz bennünket? Mi szerető fiaid vagyunk. Te a királynéra hallgattál, aki az ő fiait szeretné látni a trónon és az ország magas méltóságaiban és ezért megrágalmazott bennünket. Mi sose ártottunk neked, ó, király, és nem kívántunk soha semmi rosszat

A király bánatában és szégyenében lehorgasztotta a fejét. Pár perc múlva fölkelte és feloslatta a gyülekezetet mondván:

— Hallottátok, magam fogok utánajárni, hogy meggyőződjem ezeknek a dolgoknak az igazságáról.

A király négy idősebb fia kíséretében megtekintette a gödröket és azt a vérrel szennyezett helyet, ahová a kígyó hulláját vetették. Azután ellátogatott a bráhmána kunyhójába és szegről-végre kikérdezte az eseménydús éjszakáról. Minden pontosan egyezett.

Nagy öröm volt a városban azon az éjszakán, mikor elterjedt a híre, hogy milyen közel volt a négy herceg a halálhoz és hogyan menekültek meg. Úgy intézték, hogy a hercegek hamarosan átvegyék az ország kormányzását. A legidősebb herceg lett a király, a többiek pedig vezíri méltóságot viseltek. A legbarátságosabban éltek együtt és sokra vitték. A szegény bráhmanát és a feleségét egész életükre bőségesen ellátták. A cselszövő, gonosz királynét pedig száműzték az országból. Az öreg király visszavonult a dzsungelba és teljesen átadta magát az imádkozásnak és a szemlélődésnek. Igen szent híre keletkezett ebben a dzsungelban, és végül magas korban halt meg.

GUL-LÁLÁ SÁH

Mesélte: Siva Báju, Rénavári, Szrinagar

Valahol egy országban élt egyszer egy madarász, aki olyan sikerrel űzte mesterségét, hogy híre ment messze földre. Azt beszélték róla, hogy naponként hihetetlen számú madarat fogdos össze. Egy részét magának tartotta, a többit meg eladta. Mégse gazdagodott meg, sőt inkább napról napra szegényedett, mert igen tékozló természetű volt, ahogy kereste a pénzt, úgy ki is adta. Egy ideig minden jól ment, néhány évig gondtalanul és boldogan éldegélt, de a madarak egyszer csak fogyni kezdtek és igen

óvatosak lettek. Következésképp a madarász sikere megcsappant, a képe megszomorodott és aggódott, hogy miből fog megélni.

Míg a madarász ilyen gondok közt hányódott, Rádzsa Hámsz* gyűlésre hívta a madárvilágot. Az a néhány madár is meg volt híva, mely a madarász hazájában még megmaradt. Hatalmas tanácskozás volt, nagyszerű intézkedéseket hoztak, sok ügyes-bajos dolgot megoldottak, és minden madár meglelézésének adott kifejezést a látottak és hallottak felett. Végül az ülést bezárták és a madarakat hazabocsátották, ki-ki indult a maga hazájába. Csak az a kis társaság nem mozdult, mely a madarász hazájából származott. Rádzsa Hámsz látta ezt és megkérdezte az okát.

— Ó, rádzsa — felelték a madarak — a mi országunkban él egy madarász, akinek gyilkos céljai vannak és láthatatlan csapdákat állít. Már csaknem minden testvérünket megölte. Valamikor nagy és hatalmas nemzetiség voltunk, és most nézd meg, ó, rádzsa, mennyire megcsappant a számunk és hogy meggyengült az erőnk. Kérve kérünk, könyörülj meg rajtunk és szabadíts ki bennünket ennek a kegyetlen embernek a karmai közül!

Rádzsa Hámsz igen elkomorodott, mikor hallotta siralmukat és mindjárt intézkedett, hogy segítsen rajtuk. A rádzsának két fő minisztere volt, akiket nagyon szeretett és akiknek tanácsára mindig hallgatott. Magához hívatta tehát a minisztereit és először a bagolyhoz fordulván, így szólt:

— Ó, bagoly, én a madarak uralkodója vagyok, és ti az én minisztereim. Alattvalóimnak egy kis csoportja szörnyen szenved egy madarásztól, akinek csapdáit és hurkait nem tudják elkerülni, és ezért nem akarnak visszamenni a hazájukba. Gondoskodjatok alattvalóim biztonságáról.

A bagoly elámult, mikor ezt a nehéz parancsot hallotta, de eszébe jutott a papagáj fölényes tudása és bölcsessége, tehát így felelt:

— Ó, rádzsa, én nem tudom végrehajtani ezt a parancsodat, mert nappal vak vagyok. A papagáj azonban felséged engedelmével teljesíteni fogja.

Rádzsa Hámsz altkor a papagájhoz fordult és megparancsolta, hogy hajtsa végre azt a rendelkezést, amit az imént adott a bagolynak. A papagáj ráállt, bókolt és eltávozott. Elment a búsongó madarakhoz, felszólította őket, hogy legyenek türellemmel és semmit se tegyenek a saját eszükből,

hanem hallgassanak rá és bízzanak abban, hogy Bhagavant megsegíti őket. A madarak egyhangúan beleegyeztek.

Mikor a madarász fölfedezte, hogy egy madár se maradt az országban, még jobban megsomorodott, mint valaha. Helyzete reménytelennek látszott. Nem tudta, miből tartsa el feleségét, mert nem tanult semmiféle mesterséget és nem volt egy igaz barátja. Szomorú látvány volt, mikor a madarász esténként hazatért és a gyerekei körülvették, kérdezték, mit hozott, mert mind nagyon éhes volt, aztán mikor hallották, hogy semmi se került hurokra, megint egyenként elsompolyogtak.

Így teltek a napok, míg a madarak vissza nem tértek a gyűlésről. Mikor a madarász meghallotta a gyerekeitől, hogy a madarak újra megjelentek, kiment hálóval és íjjal, hogy összefogdossa őket. A legalkalmasabb helyen kifeszítette hálóját és olyan ádáz, kemény képet vágott, hogy a madarak jobban féltek, mint valaha. A papagájhoz mentek és így szóltak:

— A madarász itt és itt kiteregette a hálót. Mondd, hogyan menekülhetnénk, mert annyi bizonyos, ha ez az ember hálóval nem tud összefogdosni bennünket, akkor a nyilával fog lelövöldözni.

A papagáj engedélyt adott a madaraknak, hogy különböző helyeken elrejtőzhessenek és megígérte, hogy gondoskodni fog állandó biztonságukról. Így a madarak mind elrepültek és csakhamar látótávolon kívül voltak. A papagáj meg fogta magát, egyenest besétált a madarász hálójába és fogságba került, de ennél többet se fogott aznap a madarász és a kétségbeeséstől majd megbolondult. Mikor hazaért, családja körülvette, mint rendesen és kérdezték, milyen szerencséivel járt.

— Semmi se került ma a hálómba, csak ez az egy szem papagáj — felelte a madarász — mert rossz csillagzat alatt születtetek.

Ezt mondván, a madarat előhúzta a gúnyája alól és olyan mozdulatot tett, mintha le akarná vágni, hogy megegyék, de a papagáj megsejtette szándékát és megszólamlott:

— Mért akarsz megölni engem? Nem tudod, hogy az én húsom enni nem jó? Még ha meg is tudnál enni, egy ilyen morzsányi falat, mint én, fél fogadra se volna elég. Sokkal bölcsőbb dolog lenne, ha eladnál a piacon valami kereskedőnek és az értem kapott árért több napra való élelmet vennél.

A madarász belátta a tanács bölcsességét. Éjszakára biztos helyre tette a papagájt, azzal a szándékkal, hogy másnap majd jókor fölkel és kimegy

vele a piacra.

Másnap, mihelyt a nap feltűnt, a madarász is talpon volt, kiment a piacra és kiáltozta a népnek, „ hogy van egy papagája eladó.

— Kinek kell papagáj? Vegyenek papagájt! — rikoltozott a madarász.

Sok ember megállt és nézegették a madarat. Mindenkinek tetszett, sokan szerették volna megvenni, de mivel olyan csekély összeget kínáltak érte, a papagáj nem volt hajlandó velük menni. Ez a viselkedés igen felbosszantotta a madarászt. Egész nap kutyagolt a hőségben, természetes, hogy igen fáradt és levert volt. Mire hazaért, otthon megint csak nyomorúságot, éhező családját kellett látnia, elkeseredése nem ismert határt. Esküdzött, hogy ott helyben és abban a minutában megöli a papagájt. Szegény madár! Már-már azt gondolta, hogy sorsa megpecsételődött. Azért csak kérte a madarászt, hogy legyen türelemmel iránta.

— Majd meglátod, hogy semmi személyi érdek nem vezetett ebben a halogatásban — tette hozzá. — Nem rosszaságból utasítottam el azokat a csekély összegeket, amiket kínáltak értem. Ne gondold, kérlek, hogy hálátlan vagyok, azért megkegyelmeztél az életemnek. Várj még holnapig. Tégy egy szép kalitkába. A kalitkát takard le egy csinos terítővel és aztán sétálj velem föl és alá a palota környékén. A kalitkát előbb- utóbb észre fogja venni valami gazdag, előkelő ember és megkérdezi, mi van benne. Meglehet, annyira fog irántam érdeklődni, hogy az áramat is megkérdezi. Akkor, kérlek, bízd rám a dolgot ismét és egyszerűen csak annyit mondj, hogy igen sok pénzbe kerülök és én magam fogom megszabni az áramat.

A madarász megint elismerte a papagáj tanácsának bölcsességét és meg is fogadta. Másnap reggel szerzett egy gyönyörű kalitkát, hozzávaló szép takarót, aztán beletette a madarat és elment vele a palota területére.

Az ország királyának számos felesége volt, de egy kivételével mind terméketlen. Ez az asszony egy kicsi leánykával ajándékozta meg a királyt. Ez a kislány, mire felnőtt, olyan jó és olyan szép lett, hogy őfelsége igen nagyon szerette. Azt akarta, hogy mindig mellette legyen és a leány nem kívánhatott olyat, amit a király ne igyekezett volna teljesíteni, amennyire csak hatalmában állt. Egy napon a leány abbéli óhajának adott ki-fejezést, hogy szeretne egy beszélő madarat, és ettől kezdve a király buzgón érdeklődött egy ilyen madár után. A madarász látogatása tehát éppen kapóra jött

Míg a madarász a palota körül ólálkodott, arra ment a nagyvezír. A madarász tiszteletteljes szalám-mal üdvözölte. A papagáj is szalám-mal bókolt, gondolván, hogy valami előkelő személyiség van a közelben. Mikor a vezír meghallotta a szalám-ot a kalitkából, igen meglepődött.

— Ejnye, de különös! — mondta a nagyvezír. — Vedd csak le, kérlek, azt a takarót, hadd lássam a madarat, ami ilyen csodálatos dolgot tud.

A madarász úgy tett és a vezír a madár szépségétől még jobban el volt ragadtatva, mint okosságától, és mindenáron meg akarta venni. Előzetes megegyezésük szerint a papagáj tüstént kimondta az árát:

— Tizennyolcezer rupia.

— Micsoda? Tizennyolcezer rupia? — mondta az elámult vezír.

— Úgy van. Tizennyolcezer rupia — felelte ismét a papagáj.

— Akkor és nem vehettek meg — mondta a vezír. — Hanem az én uram, királyom szeretne egy ilyen beszélő madarat, mint te. Vitesd hozzá magadat.

A papagáj beleegyezett, és így mikor a palota főbejáratához értek, a vezír fogta a kalitkát és bement vele. Miután mélyen meghajolt, a kalitkát őfelsége elé tette, mondván, hogy úgy gondolja, végre teljesül őfelsége hön óhajtott vágya. Mihelyt a kalitkát letették a király elé, tisztán és érthetően megszólalt a madár:

— Szalám! — Ez nagy ámulatba ejtette a királyt, mohón érdeklődött, hol szerezte a vezír ezt az okos és remek madarat.

— Ez az a madár, amit már régóta kívánok — tette hozzá őfelsége. — El kell adjad nekem. Kérj érte, amit akarsz, megkapod.

A vezír felelt: — Nem az enyém, ó, király. Találkoztam egy szegény madarással, aki a palota környékén hurcolta és mivel tudtam, hogy felségednek szüksége van egy ilyen madárra, először meg akartam venni, de olyan nagy ára van, hogy én nem tudom megfizetni. Azért hát ide rendeltem az embert és felséged engedelmével behívom.

A király megparancsolta, hogy bocsássák színe elé a madarászt, és mikor az megjelent, fölszólította, hogy adja el a madarat.

— Uram — felelte reszketve az ember — én nem tudom a madár értékét megmondani. Én csak annyit tudok, hogy igen sok pénzbe került. Legyen meg a király akarata, a madár majd megszabja a saját értékét.

Akkor a király a papagájhoz fordult és megkérdezte az árát. A papagáj úgy felelt, mint annak előtte:

— Tizennyolcezer rupia.

— Tizennyolcezer rupia! — mondta a király igen elámult képpel. — Nagyon sok, túlságosan drága. Bizonyosan tréfát űzöl velem.

Megpróbált kialakulni egy kisebb összeget, de a papagáj éppen olyan elszántan ragaszkodott az árhoz, mint a király a megvételhez. Így hát a madarásznak kifizették a tizennyolcezer rupiát és a papagájt gyönyörű kalitkájában elvitték a király hön szeretett leányához.

Most egyszeriben gazdag ember lett a madarász. Minő sorsfordulat! Tizennyolcezer rupia ütötte a markát, mind egy napon! Micsoda örömmel tért haza és milyen nagy örömmel fogadta a családja, mikor a jó hírt meghallották! Ebéd után — és pedig olyan ebéd után, amelyet rég nem láttak — kezdtek tervek^{et} kovácsolni a jövőt illetően.

— Mihez fogjunk ezzel a tizennyolcezer rupiával? — kérdezte a madarász.

— Hagyjuk el ezt az országot, mely számunkra annyi bánat és nyomorúság színhelye volt, vándoroljunk ^{egy} szebb és jobb hazába? Vagy maradunk itt és fektessük pénzünket kereskedésbe? Vagyonban és tisztességben gyarapodván hamar elfelejtenénk régi keserveinket. Feleségem és gyermekeim, szóljatok, mitévők legyünk?

Így beszélgettek egymás közt, mikor hirtelen nagy zaj hallatszott az udvarról, és valaki mindenkinél hangosabban a madarász nevét kiáltotta. Egy csapat katona érkezett, akik azt mondták, hogy őket a király küldte, hogy vigyék a madarászt a palotába. A szegény ember azt se tudta hová legyen ijedtében.

— Jaj nekem! Mi lesz velem?! A király küldött értem? Mit akarhat tőlem öfelsége ilyen késő éjjeli órában? Talán megbánta a vételt és visszaköveteli a pénzt? Vagy talán a papagáj rosszat beszélt rólam? Jaj nekem! Jaj, szegény fejemnek!

De minden gyanúja alaptalannak bizonyult. Öfelsége csak azért hívatta, mert beszélgetés közben megtudta a papagájtól küldetésének célját. Megparancsolta a madarásznak, hogy most miután már elég pénze van, hagyja abba kegyetlen foglalkozását és fogjon kereskedéshez. A madarász készséggel beleegyezett, mondván, hogy éppen ez volt a szándéka, és hálóját meg egyéb szerszámait elküldi a palotába biztosítésként, hogy megtartja a szavát. A madarász eltávozott és mihelyt elment, a király

rendeletet adott ki, hogy madarat fogni vagy megölni az ország egész területén tilos és szigorúan megbüntetik azt, aki a királyi parancs ellen vét. Ettől kezdve a birodalom madártársadalma békében és megelégedettségben élt. Szépen gyarapodtak és a levegő egész nap tele volt édes dalukkal.

A papagáj elhatározta, hogy hálából a királyi palotában marad. Annyi kellem és kedvesség volt benne, hogy a királyi háztartás minden tagja megszerette, de különösen a hercegnő, akinek minden gondolata a madár volt és minden idejét neki szentelte. Eszébe se jutott, hogy királyi apját meglátogassa, hanem folyton a madárral játszadozott, mondván:

— Ó, mi lenne velem, ha az én szép papagájom meghalna, vagy elrepülne! Ugye szeretsz engem? Ugye sose mész él tőlem? Ó! Ígérd meg nekem, de igazán, hogy sose hagysz el engem!

Így folyván a dolgok, a király természetesen bosszankodott, mert igen nagyon szerette a leányát és bántotta, hogy az egész idejét a papagájjal tölti. Egy délután tanácsot kért a barátaitól, hogy mi volna a leghelyesebb megoldás ebben az ügyben. Nem kívánta, vagy jobban mondva, nem merte a madarai megöletni, de hát mitévő legyen? Környezete azt tanácsolta, hogy hozassa a madarat az udvarba vagy a kertbe, vagy ahová kívánja, hogy a hercegnő jöjjön, hiszen ahová a papagáj megy, ott akar lenni a hercegnő is. A királynak tetszett a tanács és iziben elküldött egy szolgát, hogy a papagájt hozza az udvarhoz.

Nos, a papagájnak, mint már említettük, megvolt az a képessége, hogy mindent tudott, ami csak történt a világon és minden különösebb újságot elmondott az úrnőjének. Így hát most elmondta a király tervét, hogyan akarja rávenni a leányát, hogy őt újra meglátogassa.

— Jobb ha elmégy — folytatta a papagáj. — Eredj tüstént és engem hagyj itthon.

A hercegnő úgy telt. Az udvarhoz mentében, fele úton találkozott a király követével és megkérdezte tőle, mi járatban van. Az ember azt felelte, hogy őt a király küldte, hogy vigye a papagájt a palotába.

— Ne fáradj, nem kell odamenned — felelte a királykisasszony. — Majd én eligazítom a dolgot a királynál. Gyere vissza velem, most éppen őfelségéhez megyek.

Mihelyt a hercegnő elment, hogy apját meglátogassa, a papagájnak eszébe jutott szülőföldje és régi barátai, s elhatározta, hogy még egyszer meglátogatja őket, gondolván, hogy meg tud fordulni, mielőtt a hercegnő

visszatér. Régi, töredezett tollait kitepte és a padlóra szórta, hogy még szebb legyen, és útra kelet. Szerencsésen hazaért, rokonai és barátai igen meleg fogadtatásban részesítették. Mindnyájan boldogok voltak, hogy újra találkozhattak és igen sok beszélőjük volt ilyen hosszú távollét után. Olyan gyorsan múltak az órák, hogy úgy tűnt fel, még alig kezdték el a társalgást, mikor az est lehulló árnyai figyelmeztették a papagájt, hogy itt az indulás ideje. Így hiába marasztalták barátai, hogy még legalább egy órácskát maradjon, kiterjesztette szárnyait és elrepült.

Útközben a papagáj leszállt egy kertben a tengerparton, ahol sok ritka és csodálatos virág nyiladozott. A legszebbjéből leszakított kettőt és elvitte a hercegnőnek. A hercegnő azonban már jóval előbb megjött az udvarból, és mivel nem találta ott a papagájt, nagy aggodalom fogta el. Mikor egy kicsit később megtalálta a törött tollakat a padmalyon, keserve nem ismert határt. Azt gondolta, hogy a macska bizonyosan besurrant a szobába és elvitte az ő gyönyörű madarát. Sok sírás és jajveszékelés után a hercegnő a királyhoz ment és kérte, parancsolja meg, hogy a birodalom területén minden macskát öljenek meg. A király ugyan mit se törődött a papagájjal, de mivel a lányának kedviben akart járni, mindjárt megparancsolta, hogy minden macskát, amit az országában találnak, tüstént végezzenek ki. Még az éj leszállta előtt százával pusztították el a macskákat.

A szegény hercegnő azonban kevés vigasztalást talált ebben a bosszúban. Bezárkózott a szobájába és ott addig sírt, amíg csak ereje volt a síráshoz, aztán tovább már nem tudta elviselni.

— Aranyos, gyönyörűségecs madaram — mondogatta vad fájdalmában. — Mért is hagytalak el! Ó, szörnyűség, hogy ennek kellett történnie az első alkalommal, hogy távol voltam tőled!

Így gyászolta a királykisasszony kedves pajtásának elvesztését. Azon az éjszakán sokáig nem hunyta álomra a szemét, és mikor eljött az álom, csak igen röpké volt. Csakhamar fölébredt és természetesen mindjárt szörnyű vesztesége ötlött eszébe. Fölugrott ágyából és elhatározta, hogy véget vet fájdalmának azzal, hogy fölakasztja magát. A mennyezet egyik gerendájára fölerősített egy darab kötelet, hurkot kötött és éppen bele akarta dugni a fejét, mikor huss! A papagáj beröpült az ablakon. Még egy perc késedelem és a madár csak úrnője hulláját találta volna. Kinek a nyelve tudná elmondani és kinek a tolla tudná leírni az egyik örömét és a másik ámulatát, mikor így találkoztak? A hercegnő szívére szorította a madarat és

patakokban ömlött a könnye. Elmesélte, hogy ő azt hitte, kedvencét elemésztette valami macska és ezért rávette a királyt, pusztíttasson el minden macskát az országban, és hogy milyen egyedül, milyen szerencsétlennek érezte magát nélküle, már elhatározta, hogy végez magával, mert nem élhet kedvenc papagája nélkül... A papagájt úgy meghatotta a királykisasszony elbeszélése, hogy csaknem elfelejtette őt megkérni, siessen a királyhoz és beszéljen vele, vonják vissza a kegyetlen rendelkezést az ártatlan macskákra vonatkozólag.

Aztán egy ideig mindketten tökéletes csöndben maradtak, egymás közellétének örömebe merülten. Végül a papagáj törte meg a csendet Elmondta úrnőjének, milyen ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy viszontlássa hazáját és népét, s ez az érzés kényszerítette a hirtelen távozásra. Elmondta, mi mindent hallott otthon és mit látott útközben, aztán megajándékozta úrnőjét a két gyönyörű virággal, melyeket a tengerparti kertben szakított. Mikor a hercegnő meglátta a gyönyörű virágokat és beszíttá édes illatukat, elájult, még sohase látott ilyen bűbajos virágokat és még sohase érzett ilyen finom illatot. Mikor magához tért, elment a királyhoz és megmutatta a virágokat. Őfelsége és az egész udvar igen elámult, mikor meglátták, mert sohase láttak még álmukban sem ilyen virágokat. Méghozzá milyen remek illatuk volt, betöltötte az egész palotát, úgyhogy még a messze fekvő szobákban lakó udvari emberek és szolgák is megéreztek és kérdezték egymástól, honnan jön ez az illat.

— Hogy jutottál ezekhez a virágokhoz? — kérdezte a király.

— A papagájtól kaptam — felelte a hercegnő. — A papagáj azt mondta, hogy a tengerparton szedte a tündérr király leányának kertjében, a virágzó fákról. Tizenkétezer fa virul abban a kertben és mindegyik tizenkétezer rupiát ér.

— Igaz, igaz lehet — jegyezte meg a király. — Ilyen virágok csak az égből származhatnak!

Akkor a hercegnő kérte atyját, hogy hozasson még többet ezekből a virágokból. Ez már nehezen teljesíthető kívánság volt.

A király mégis megígérte, hogy megpróbálja, és tüstént követeket küldött a virágok föl kutatására. Sok nap múlt el, mire ezek a követek visszatértek, mondván, hogy egész bizonyosan nem tudják megszerezni a virágokat. Őfelsége azonban nem hagyta abba egykönnyen a keresést. Megparancsolta, hogy küldjenek üzenetet a világ minden országába és

kérdezzék meg, található-e valahol ezek a virágok. Egyetlen szépséges leányát ígerte feleségül annak, bárki legyen az illető, aki meg tudja szerezni ezeket a virágokat. Ez megtörtént, de évek múltak el és nem jött semmi hír.

Nos, a régebbi időkben élt a király országában egy vagyonos kereskedő, aki mérhetetlen gazdagsága miatt nagy tiszteletben állt az egyszerű nép előtt. A sok hízélgés, mellyel elhalmozták, igen gögössé tette ezt a kereskedőt, olyan gögössé, hogy senkire se akart hallgatni, még magára a királyra se. Ez a gögös ember meghalt, és mivel nem voltak se testvérei, se gyermekei, egész vagyona a koronára szállt. A kereskedő feleségére nézve igen szomorú nap volt, mikor a férje meg-halt. Szegény asszony gyöngé és beteges volt, kisgyermeket várt nemsokára. Nem tudta, mitévő legyen. Mindenesetre dolgoznia kellett, ha nem akart éhen vészni, így hát elment és elszegődött egy odavaló földműveshez.

Mikor itt volt az ideje, a gyermek megszületett. A kizsmatja* jó volt, szépen növekedett és erős ifjúvá serdült. Mikor már elég idős volt a munkára, a földműves elküldte a mezőkre, hogy viselje gondját a marháknak. A fiú azért arra is talált időt, hogy nap nap után iskolába menjen a földműves gyermekeivel, mert jó fiú volt, bölcs és nagy kívánt lenni. Mivel édesanyja, aki abban a hitben élt, hogy gyermeke szerencsétlen csillagzat alatt született, nem adott neki nevet, iskolatársai Kharijának* hívták, mivel a feje tele volt ótvarral.

A tanító azonban csakhamar fölfedezte a fiú tehetségét, és azt is látta, hogy törekvő és szorgalmas a tanulásban, sokat foglalkozott vele, megtanította mindenre, amire csak tudta. Könyvekkel is megajándékozta és Kharijá nemsokára olyan okos és tudós lett, hogy a többi fiú mind irigyelte.

Történt egy napon, mikor Khariját gazdája, a földműves elküldte valahova. A fiú összetalálkozott a király egy követével, aki szeretett volna a ritka és csodálatos virágokból többet szerezni.

— Honnan jössz? Mi járatban vagy? — kérdezte a fiú. — Mi a neved?

A követ feleletül kezébe nyomta a királyi iratot. Kharijá, miután átfutotta, így szólt:

— Adjatok nekem valamelyes pénzt az út költségeire, és én megszerzem a virágokat. Eredj vissza tüstént királyi gazdádhoz és mondd meg neki, hogy vigasztalja meg a lányát, amíg én megjelenek. Ne féljete, nem csallak meg benneteket.

A követnek igen megtetszett a fiú nyílt, becsületos beszéde, és átadván neki a szükséges költségeket s a király pecsétos levelét, sietett vissza, hogy a királynak hírt vigyen sikeréről.

Kharijá először az édesanyjához ment és elmondta, milyen nagy fába vágta a fejszójét. Az asszony kérte, hogy ne csináljon ilyen bolondságot, de a fiú nem hallgatott rá. Aztán elment a gazdájához meg a tanítójához, és elmondta azoknak is a tervét. Aztán búcsút vett és útra kelt. Két-három nap alatt elérkezett a dzsungelba, ahol egy magas, előkelő külsejű emberrel találkozott. Megragadta a magas ember kezét és így szólt:

— Szalam!

Az ember viszonzta a fiú köszöntését és megkérdezte, ki légyen, honnan jött és mi járatban van? A fiú elmondott neki mindent, mint ahogy elmondta az anyjának, a tanítójának és a gazdájának, semmit se hallgatott el. Akkor a nagy magas ember megáldotta őt, imádkozott érte és kérte, hogy mondjon le a virágok föl kutatásáról. A fiú azonban addig nem akarta elengedni a kezét, míg meg nem mutatta, milyen irányba menjen. Látván, hogy a fiú milyen elszánt és milyen érdekes, a nagy magas ember felfedte kilétét, mondván, hogy ő nagy szentségének ereje által mindent meg tud szerezni neki, amire csak szüksége van.

— Éppen ez az, amit kívánok tőled — mondta Kharijá — mert láttam, hogy te igen szent ember vagy és nagy a hatalmad. Kérlek, mondd meg nekem, meg tudom-e szerezni ezeket a virágokat vagy se? Mi a jövőd sorsom és mi a nevem?

A nagy magas ember így felelt:

— Fiam, a virágokat meg tudod szerezni, a jövőd jó és a neved Gullálá Sáh.

Ezeket mondván, bal kezét a fiú fejére tette, egy öreg tököt megtöltött vízzel és tartalmát a fiú fejére öntötte, mire az ótvar és minden egyéb hiba a fiúról úgy eltűnt, hogy igen szép lett. Alighogy ezt tette, útjára bocsátotta, és mikor Kharijá búcsút vett, újra megáldotta.

Több napi vándorlás után Kharijá elérkezett egy városba és megszállt egy ott lakó öreg özvegyasszonynál. Igen jó volt ehhez az öregasszonyhoz, adott neki enivalót és mindenképpen segítette. Mindennap elment a városba meg a környékére, és mindig hozott az özvegynek valami kis ajándékot. Egy reggel, mikor a király palotájának közelében, a folyóparton mosakodott, a királykisasszony véletlenül meglátta, s annyira megtetszett

neki a sudár szép ifjú, hogy elküldte egyik szolgáját, hogy hívja be. Kharijá azt mondta, hogy szívesen megy. Akkor elvezették a palota kertjének egy bizonyos helyére, melyet a hercegnő kijelölt. Napokig ott találkoztak és minél gyakrabban találkoztak, annál jobban megszerették egymást.

Végül a hercegnő elhatározta, hogy férjül veszi Khariját, elment tehát a szüleihez, hogy beleegyezésüket kérje. A király és a királyné előbb természetesen látni akarták és ismerni azt a fiatalembert, ezért üzentek neki és megparancsolták, hogy jelenjék meg a királyi udvarnál. Látván, hogy az ifjú okos, jó és mindenféleképp méltó arra, hogy a vejük legyen, nemsokára hozzáadták a leányukat. Igen nagy esküvő volt, nem sajnáltak se pénzt, se fáradságot. Nagy fényűzést fejtettek ki és úgy látszott, hogy minden a legjobban megy. Gul-lálá Sáh, mert most már ezen a néven ismerték, mindennap meglátogatta a darbárt, és szavait mindig a legnagyobb tisztelettel és figyelemmel hallgatták. Az ő fáradozásai folytán sok jó és igazságos törvényt vezettek be és sok régi hibát megszüntettek. Így az ország réme és megbosszulója volt minden gonosz embernek, de menedékhelye és védelmezője mindazoknak, akik áhítozták az igazságot.

Egy napon Gul-lálá Sáh kérte a királyt, hogy mentse őt fel a darbár alól, mert vadászatra kíván menni. A király készséggel beleegyezett és sok katonát meg lovat rendelt melléje. Úgy délfelé, a vadászat túlságos hevében Gul-lálá Sáh paripája megvadult, és elnyargalt. Olyan gyorsan ügetett, hogy egyik mén se tudott vele lépést tartani, és így Gul-lálá Sáh egyszer csak egyedül találta magát és olyan messze, hogy senki se tudott neki segítséget nyújtani. Egyszer csak hirtelen megtorpant az elszabadult paripa, mert lábait megfogta valami láthatatlan lánc. Látván, hogy lova titokzatos módon meg van kötve, Gul-lálá Sáh leszállt. Fogta nyilát meg az iját és fölmászott a közeli hegyre, hogy körülnézzon, akad-e ott valami zsákmány. Kicsit arrább fölfedezett egy tavacskát, melynek partján egy fa pompázott, mint egy nagy virágbokréta. Ennek a fának árnyékában pihent meg, és amint üldögélt, egy majom közeledett feléje. Elhatározta, hogy lelövi és célba vette nyilával, de a majom megsejtette szándékát, nagyot ugrott és elmerült a tóba, Gul-lálá Sáh nagy bánatára. Ott maradt és sokáig nézte azt a helyet, ahol a majom eltűnt, és minden pillanatban várta, hogy újra megjelenjék.

De ím, lássatok csodát! Egyszer csak egy gyönyörű leány, nyakán egy pompás drágagyöngyfűzérrel, fölmerült a habokból, odament Gul-lálá Sáhhoz és megcsókolta. Gul-lálá Sáh ezen igen elámult, de mivel igen jó és szent ember volt, nem vesztette el a lélekjelenlétét. Megkérdezte a leánytól, ki legyen, és mikor látta, hogy az vonakodik felelni, fenyegette, hogy megöli, ha nem mondja meg rögtön. Erre ijedtében megszólalt a leány:

— A nevem Pandzs Phúl és apám ennek az országnak, tündérországnak a királya. Én mindig jó voltam, a jóra igyekeztem és mindenki szeret. Mikor még nagyon fiatal voltam, apám hozzá akart adni a főajtónálló fiához. Az óra ki volt tűzve és minden előkészületet megtettek, már csak néhány nap választott el bennünket a menyegzőtől, mikor a főajtónálló fia szokás szerint játszani ment a társaival. Vezir-pádsáht* játszottak, vagyis az egyik fiú úgy tett, mintha ő volna a király, a másik, mintha ő volna a vezir, és a többiek más magas állami méltóságok szerepét játszották. Mindegyiknek úgy kellett beszélnie és cselekednie, amilyen szerepe volt a játékban.

Aznap az ajtónálló fiát választották meg királynak a pajtásai és a király helyére ültették. Amint így játszottak, arra ment az igazi király fia és látván a játék menetét, megátkozta a fiút.

— Légy száműzve tündérországból — mondta — és élj a közönséges emberek sorában.

Ennek az átoknak következtében az ajtónálló fia nemsokára meghalt és később megszületett a közönséges emberi halandók közt. Egy leánytársamtól tudtam meg a halálát és igen megsomorodtam, mikor hallottam, mert szerettem az ajtónálló fiát és elhatároztam, hogy senki máshoz nem megyek feleségül. A király, a királyné és mások mindenképpen igyekeztek megváltoztatni elhatározásomat, de én állhatatos maradtam. Minden időmet arra fordítottam, hogy jót cselekedjem és szent emberekkel társalogjak. Ma imádkozni jöttem erre a helyre.

Történt egy napon, hogy egy igen szent ember érkezett ide, akit nagyon szerettem és gondoltam, hogy ma újra itt találom. Úgy látszott, hogy igen megkedvelt engem, ezért mindent megadott, amit csak kértem tőle. Egyszer arra kértem, mondja meg nekem, hogyan láthatnám viszont az ajtónálló fiát, aki megszületett a közönséges emberi halandók közt. Ő azt mondta nekem, hogy ismeri a fiút, Gul-lálá Sáhnak hívják és láthatom őt, ha gondosan megtartom az ő utasításait. Természetesen megígértem, hogy úgy teszek.

— Vigyázz! — folytatta a szent ember. — Jól fontold meg, mert a király erős varázsszerekkel és minden egyéb módon akadályozni fog. — Akkor adott nekem egy csodás erejű nyakéket, melynek viselőjén semmiféle varázslat nem foghat. Ezt kell állandóan viselnem és gondosan megőriznem, ha el akarom érni célomat. Ezek után hazamentem. Az első alkalommal elmondtam atyámnak mindent, amit Gul-lálá Sáhról hallottam és kértem, mihelyt lehet, gondoskodjék menyegzőnkről. A király igen megszorodott, mikor ezt hallotta és kért, hogy ne gondoljak többet erre a fiatalemberre, annál kevésbé, mivel ő most a közönséges halandók közé tartozik. Ilyesmi, mint a mi házasságunk, nem történhet meg, mert ez fölháborítaná egész tündérország népét. De én eltökélt maradtam, így a király szigorúan beszélt hozzám, én is keményen válaszoltam és nagy haraggal hagytam el a palotát. Ez az én történetem. Ó, barátom, ha segítségemre tudsz leírni, hogy Gul-lálá Sáhnak nyomára bukkanjak, kérlek, tedd meg és örök hálára kötelezel.

Különös véletlen volt ez! Gul-lálá Sáh megmondta ki ő, és megcsókolta a leányt. Pandzs Phúl ráismert, megfogta a kezét és így szólt:

— Megtaláltam rég elvesztett szerelmesemet. Most már örökké veled akarok maradni.

Egymást kézen fogva hátat fordítottak a tónak és arra a helyre mentek, ahol a paripa állt. Fölültek a lóra, mely most nyugodt volt, és visszalovagoltak a büszke hadhoz meg a lovakhoz, melyeket a király kíséretül adott, és hazatértek Gul-lálá Sáh házába.

Mikor megérkeztek, Gul-lálá Sáh bemutatta Pandzs Phúlt a másik feleségének. Úgy látszott, hogy a két hercegnő örült egymásnak és egy ideig igen boldogan éltek együtt, míg egy napon az első asszony kérte Pandzs Phúlt, hogy adja neki gyöngyös nyakékét. Pandzs Phúl azt felelte, hogy ezt nem teheti, mert ez az ő életének az oltalmazója. Ő azt sohase veheti le a nyakáról. Az első asszony újra meg újra unszolta kérésével, és egy éppen olyan szép és drága gyöngyfüzért ígért cserébe, vagy ha már Pandzs Phúl nem akarja odaadni vagy elcserélni, legalább adja kölcsön egy kis időre. Pandzs Phúl azonban elszántan visszautasította, semmi se tudta arra indítani, hogy megváljon a gyöngyfüzértől. Emiatt az első asszony igen megmérgeződött, ment és elmondta Gul-lálá Sáhnak a veszekedésüket és kérte őt, hogy szerezze meg neki a nyakéket. Gul-lálá Sáh ezt meg is ígérte. Mikor Gul-lálá Sáh kérte Pandzs Phúltól a drágagyöngy-füzért, az először

elutasította, mint azelőtt, mondván, hogy ettől megfosztva beteg és szerencsétlen lesz, vagy elviszik tőlük és meg fog halni. Gul-lálá Sáh azonban nem hagyta magát lebeszélni és így Pandzs Phúl, pusztán iránta érzett szeretetből, átadta neki a gyöngyfűzért. Gul-lálá Sáh pedig odaadta a másik asszonynak.

Nemsokára rá Pandzs Phúl hirtelen eltűnt. Mikor ezt fölfedezték, Gul-lálá Sáh és az első felesége, meg mind az egész háznép, gyászolt és könnyezett.

— Mit tettünk! — kiáltották valamennyien. — Egy csekélységért elvesztettük a mi kedves Pandzs Phúlunkat. Milyen engedelmes volt a férjéhez! Milyen önzetlen a házban! Milyen gyengéd és kedves volt mindenkihez! Ó jaj! Miért is tettük ezt! Mi okoztuk a mi drágánk halálát!

Gul-lálá Sáh azt se tudta, mit tegyen fájdalmában, sírt éjjel-nappal. Végül teljesen kimerülten és betegen elhatározta, hogy elhagyja ezt a helyet, megy és tovább keresi a virágokat, melyeknek föl kutatásáért kezdte meg vándorútját. A király látván, hogy Gul-lálá Sáh egyre jobban gyengül és sorvad, beleegyezett és pénzt adott neki az útra.

Gul-lálá Sáh tehát útra kelt és másnap elérte tündérország hegyét, ahol először találkozott Pandzs Phúllal. Egyre magasabbra és magasabbra hágott, míg elérkezett egy ösvényre, melyen két embert pillantott meg, akik feléje közeledtek. Ezek történetesen tündérország nagyvezirének a szolgálói voltak. A vezirnek nem volt fia, aki tovább viselje a nevét, és így a felesége kérte őt, küldjön ki embereket a környékre azzal az utasítással, hogy hozzanak magukkal egy olyan ifjút, aki méltó arra, hogy ő fiának fogadja. Ezek az emberek szélteben-hosszában vándoroltak az országban és nem találtak megfelelő ifjút. Most már éheztek és kétségbe voltak esve, de üres kézzel nem mertek hazatérni a vezirhez. Mikor meglátták Gul-lálá Sáhót, első gondolatuk az volt, hogy megeszik, de később látván, hogy okos és szép, elhatározták, hogy elviszik a vezirnek. Így Gul-lálá Sáhót megfogták és elvitték Tündérvárosba, a vezir házához. A két szolga azt állította, hogy Gul-lálá Sáh egy tündér fia, mégpedig a vezir feleségének a húgáé, aki azonban erről mit se tudott. A nagyvezir, a felesége és mindenki, aki csak látta Gul-lálá Sáhót, igen megkedvelte és így ettől kezdve a házban lakott, és mindenki elismerte örökösnek.

A vezir mindennap elment a király darbárjába és este, mikor a napi munkától fáradtan és kimerülten hazatért, magához hívatta fogadott fiát és

beszélgetéssel töltötték az időt. Órák és órák múltak így el. Gul-lálá Sáh szokás szerint megkérdezte, mi újság a darbárban és a vezir mindent elmondott neki. Egy este, egy ilyen hosszú beszélgetés alatt a nagyvezir elmondta, hogy aznap nagy izgalom volt a darbárban, mert a királyt nagyon felbőszítette leánya, Pandzs Phúl, mert beleszeretett egy Gul-lálá Sáh nevű emberbe, aki a közönséges halandók közé tartozik, és senki máshoz nem hajlandó feleségül menni. A leány megszökött és hosszú ideig híre-hamva se volt, valószínűleg ezt a közönséges emberi lényt kereste. De a király egy nagy erejű varázsszerrel visszatérésre kényszerítette és most szörnyű büntetés vár rá. Testét fává változtatják és kiteszik egy kertbe közszemlére, elrettentő példának, nehogy a többi tündérlánynak eszébe jusson hasonlót cselekedni.

Ezeket hallván Gul-lálá Sáh alig tudta türtőztetni magát. — Hát akkor Pandzs Phúl itt van — mondta magában. — Mihelyt levetette a gyöngyös nyakéket, vissza kellett térnie a hazájába, és most szenved az én bolondságom következményei miatt. Ó, mennyi bánat, milyen szomorúság!

Végül azonban annyira összeszedte magát hogy megkérdezte a vezirt, nincs-e mód arra, hogy Pandzs Phúlt megmentsek ettől a kemény ítélettől. A vezir azt felelte, hogy van. Ha Gul-lálá Sáh eljönne és a fafigurát hamuvá égetné, a hamvakat pedig belevetné a kert közepén levő tóba, Pandzs Phúl ismét életre kelne előbbeni mivoltában.

Gul-lálá Sáh igen megörült mikor ezt hallotta, mindjárt jó éjszakát kívánt a vezirnek és visszavonult a szobájába. De álmom csak nem jött a szemére. Elméje túlságosan föl volt zaklatva. Mihelyt megbizonyosodott hogy a ház lakói mind mélyen alusznak, titkon Pandzs Phúl kertjébe osont, a fafigurát hamuvá égette és a hamvakat a tóba vetette. Alighogy ezt tette, im lássatok csodát! Pandzs Phúl kikelt a habokból, éppen úgy, mint mikor először jelent meg Gul-lálá Sáhnak abban a másik tóban, a hegyoldalon.

— Drága szerelmem — mondta Gul-lálá Sáh — hogy követhettem el ellened ezt a gonoszságot! Milyen balga voltam, hogy ennyi szenvedést okoztam neked! Bocsáss meg nekem és mondd, hogy sose hagysz el többé. Jöjj, vándoroljunk el innen ismeretlen vidékre, ahol zsarnok atyád keze nem érhet el többé.

Pandzs Phúl így felelt:

— Megbocsátok neked, kedves férjem, de veled menni nem áll módomban, mert atyámnak hatalma van fölöttem, bűvös nyakékem nélkül

nem tudok ellenszegülni akaratának. Akárhova vándorolnék, mindenünnen visszatérésre kényszerítene, és akkor még rosszabbra fordulna a sorom, mint annak előtte. Most eredj kérlek, mielőtt valami baj érne, és imádkozz, hogy a király kegyes legyen hozzám, ha meghallja, hogy újra életre keltetek. El innen, drágám, siess el innen oda, ahol számodra biztosabb!

Gul-lálá Sáh akkor mindent elmondott, ami azóta történt vele, hogyan indult vándorútra, hogy őt fölkeresse, és hogy most az ország fővezirének fogadott fia, s a vezir mindent bizalmasan elmond neki. Elmentében azt is hozzátette, hogy még akarja látni Pandzs Phúlt és ha a király még egyszer megbüntetné, ő annak is tudni fogja az ellenszerét, eljön és megint életre kelti.

Másnap reggel, mikor a királyi őr meglátta, hogy Pandzs Phúl él, ment és jelentette a királynak. Őfelsége igen meglepődött és színe elé hívatta Pandzs Phúlt. Mihelyt a lány elébe járult, így szólt:

— Hogyhogy megint itt vagy és jelenléteddel zavarod nyugalmunkat? Légy kígyó és amott a dzsungel legyen az otthonod! — és a sűrű bozótos dzsungelre mutatott, melyben mindenféle vadállat lakozott — és úgy történt.

Még aznap este, mikor a nagyvezir hazatért, Gul-lálá Sáh mindenről értesült, ami történt

— Különös — mondta — lehet most valahogy segíteni a hercegnőn, vagy örökké kígyónak kell maradnia?

— Hogyne, van orvosság — felelte a vezir. — Ha Gul-lálá Sáh el tudna jutni a dzsungelba és ásna egy három méter mély és olyan széles gödröt hogy két ember beleférjen, aztán befedné az üreget úgy, hogy egy kis nyílást hagyna, és ezek után elmenne a dzsungelba és kiabálna: „Pandzs Phúl, Gul-lálá Sáh itt van” — és aztán visszamenne és bezárkóznék az üregbe, ha mindezeket az utasításokat szigorúan megtartaná, akkor Pandzs Phúl, aki most kígyó, megtalálná útját a barlangba a nyíláson keresztül. Még egy dologról nem szabad Gul-lálá Sáhnak megfeledkeznie, a kígyóból le kell vágnia annyit, amennyi csak be tud férközni a nyíláson. Ezt apró darabokra kell vágdalnia és egy zsebkendőbe belekötnie. Ezt vigye el Pandzs Phúl kertjébe és vesse bele a tóba. Ha mindezeket az utasításokat gondosan megtartja, Pandzs Phúl ismét fölmerül a habokból, teljes eredeti szépségében.

Gul-lálá Sáh igen megvigasztalódott, mikor ezt hallotta. Még egy keveset társalogtak, aztán jó éjszakát kívánt a miniszternek. Álom azonban nem jött a szemére. Büszke volt abban a tudatban, hogy szerelmesét ismét életre keltheti, és az a remény, hogy újra láthatja őt, nem hagyta aludni. Mihelyt biztosra vette, hogy a nagyvezir és a többiek mélyen alusznak, elment a dzsungelba. Azon az éjszakán csupán helyet keresett a gödörnek, aztán visszatért a szobájába. A következő éjen ásóval, csákánnyal, emelőrúddal és egyéb szükséges szerszámokkal fölfegyverkezve ismét elment a dzsungelba és ásott egy üreget, be is fedte és hagyott egy nyílást a fedelén. Aztán kiment az erdőbe és Pandzs Phúl nevét kiáltotta nagy fennszóval. Pandzs Phúl meghallotta a hívást, és mihelyt Gul-lálá Sáh visszament és bezárkózott a barlangjába, kígyóalakban megjelent és testének nagyobb részét befúrta az üreg fedelének nyílásán. Gul-lálá Sáh levágott a testéből annyit, amennyi bent volt a barlangban, apró darabokra vágta. Félretolta az üreg fedelét, a darabkákat gondosan összeszedte, elvitte Pandzs Phúl kertjébe és ott a tó vizébe vetette; s amint a vezir megmondotta, Pandzs Phúl megjelent eredeti szépségében. Gul-lálá Sáh magához vonta és megcsókolta. Sokáig édes-kedvesen elbeszélgettek, míg a hajnal halavány csíkjai figyelmeztették őket, hogy készüljenek elhagyni azt a helyet. Egyikük se kívánt a másiktól külön lenni, de mitévők legyenek? Ideje volt, hogy Gul-lálá Sáh hazatérjen, ha nem akarta, hogy a vezir fölfedezze távollétét. Pandzs Phúl azonban nem tudta elhagyni a helyet. Próbálgatta, de mindhiába, a király varázslata odakötötte. Így hát el kellett válniuk.

Gul-lálá Sáh sietett vissza a vezir házához és még éppen idejében ért a szobájába. Úgy egy óra múlva munkába siető szegényebb embereit mentek arrafelé, ahol Pandzs Phúl üldögélt. Igen elcsodálkoztak, mikor őt meglátták, mentek és a királynak jelentést leltek a dologról. Mikor öfelsége a hírt meghallotta, tanácskozásra magához hívatta a nagyvezirt.

— Nem gondolod, hogy Gul-lálá Sáh keze van a dologban? — kérdezte a király.

— Ez lehetetlen — felelte a vezir. — Először is, hogy kerülne ide? Aztán meg, honnan venné ő, a közönséges halandó, ezt a hatalmat? Nagynak, az istenek kegyeltjének kell lennie annak, aki ezt meg tudta cselekedni, ez egy pillanatig se kétséges.

Pandzs Phúl megint a király elé idézték, aki ezúttal egy arany szöggé változtatta, amit mindjárt odaadtak egy szolgának, azzal az utasítással, hogy verje be akármelyik éppen most épülő csónakba. A szolga fogta a szeget és az első ladikba, amit meglátott, beleverte. A nagyvezir, mikor hazaért, megfürdött, aztán, mint rendesen, magához hívatta Gul-lálá Sáhót és elmondta neki a nap eseményeit. Mikor Gul-lálá Sáh hallotta, hogy a hercegnő új életre kelt és megint átváltoztatták, igen meglepett képet vágott.

— Milyen különös — jegyezte meg, — hogy a király éppen arany szöggé változtatta. Ebből az elváltozásból talán már soha többé nem kelhet életre.

— De igen — mondta a vezir.

— Hogyan? Miképp? — kérdezte Gul-lálá Sáh.

— Nos — felelte a vezir — ha Gul-lálá Sáh valamiképp ide eljuthatna és beülne abba a csónakba, amelynek oldalába a szeget beverték, megtalálná a szöveget, kihúzná, porrá reszelné és a reszeléket belevetné Pandzs Phúl kertjének tavába — ha mindezt megtenné, akkor Pandzs Phúl visszatérne eredeti alakjában és szépségében. És ha ezúttal is életre keltik, a király varázsereje többé már nem fog rajta, mert ezen túl már nem terjed a hatalma.

Ez elég volt. Későre járván az idő, a nagyvezir és Gul-lálá Sáh hálósobájukba tértek. Mikor Gul-lálá Sáh hallotta ezt a gyökeres megoldást, csak a szokásos érdeklődést mutatta, noha szívében kimondhatatlan boldogságot érzett. Mikor szobájába ért, hangosan felkiáltott.

— Az öröm ideje elérkezett! Elmegyek és még egyszer életre keltem szerelmesemet Ezentúl nem árthat ennek a kegyetlen, gonosz apának a varázslata.

Azért Gul-lálá Sáh nem indult el mindjárt, jobbnak látta várni egy ideig, míg az izgalom és érdeklődés elcsitul a hercegnő körül. Türelmesen várt hónapokig, és akkor egy napon kérte a vezir feleségét engedje őt el egy bizonyos helyre, melyet nagyon kívánt látni és szerezzze meg a vezir engedélyét is az utazáshoz. Hozzátette, hogy ő már elég idős ahhoz, hogy vigyázni tudjon magára, és hogy nemcsak hallomásból akarja ismerni azokat az országokat, melyekről apja, a vezir, annyit mesélt neki. A vezir feleségének nagyon tetszett az ifjú vállalkozó kedve, de mégis vonakodott kérését teljesíteni, mert egyes helyekre igen veszélyes volt az út és a

nehézségek elviselhetetlenek, különösen annak, akit olyan előkelően neveltek, mint az ő fogadott fiát.

Gul-lálá Sáh tiszteletteljesen méltatlankodott ezen a válaszon. Kihúzta magát teljes magasságára és így szólt mély komolysággal:

— Hogyan, anyám, hát szabad az, hogy a nagyvezir fia visszarettenjen a nehézségektől és akadályoktól? Ha ilyenek bizonyulnák, hitvány ember lennék. Inkább vesszek el az út nehézségeinek súlya alatt, semhogy ezek után vállalni merjem egy ilyen nagy és hatalmas birodalom nagyveziri tisztségét, mint ahogy azt apám elvárja tőlem. Ne félts, anyám, hanem engedj utamra. Inkább, ha van valamilyen talizmánod, add oda, hogy ne szenvedjek szükségtelenül.

A vezir feleségét fölbátorította fia nemes felelete, beleegyezett távozásába és adott neki egy pecsétgyűrűt mondván:

— Valahányszor bajban vagy, tartsd a tűz fölé ezt a gyűrűt és meg fog jelenni két dzsinn* akik megsegítenek.

Pénzzel is bőségesen ellátta, hogy legyen a tervbe vett útra. A vezirnek is tetszett, mikor feleségétől értesült fiuk vállalkozó kedvéről, és ő is hozzájárult, hogy kívánsága teljesülhessen.

Képzeltető, hogy Gul-lálá Sáh, mihelyt tehetné, útra kelt. Jó ideig utazott, míg egy napon abban a csónakban lelte magát, melybe az aranyszeget beleverték. Sólyomszeme hamarosan fölfedezte, noha egy vastag gerenda, mely a csónak hosszában futott, csaknem teljesen eltakarta. Kiletét eltitkolván, Gul-lálá Sáh kérte a csónak gazdáját, hogy fogadja őt meg szolgájaként. Az ember beleegyezett és Gul-lálá Sáh nemsokára szorgalmasan evezett, mintha egyebet se tett volna életében. Így ment ez hetekig, míg egy napon azt mondta a gazdájának, hogy különös álmot látott az éjjel. Két ember jelent meg neki álmában, akik lándzsákkal megfúrták a csónak fenekét úgy, hogy összetört.

— Én értek az álomfejtéshez — tette hozzá Gul-lálá Sáh. — Valami ellenséged elhelyezett itt egy varázsszert és ha az továbbra is a csónakban marad, el fogja süllyeszteni a csónakot

A csónak gazdája igen megijedt mikor ezt hallotta és kérte Gul-lálá Sáh próbálja megkeresni ezt a gonosz varázsszert. Gul-lálá Sáh azt mondta, hogy ez igen nehéz feladat, de mindamellet megkísérli, ha a csónak gazdája megígéri, hogy senkinek se szól a dolgról. A gazda megígérte. Akkor Gul-lálá Sáh elment egy elhagyott helyre, tüzet rakott, és

mikor felcsaptak a lángok, odatartotta a vezír feleségének pecsétgyűrűjét. Tüstént megjelent két dzsinn és készséggel várták parancsát Gul-lálá Sáh megparancsolta, hogy húzzák partra a hajót. A dzsinnek engedelmeskedtek, s akkor Gul-lálá Sáh kihúzta az aranszeget. Ez megtörténvén, megparancsolta a dzsinneknek, hogy ismét tegyék vízre a hajót. Ő maga elment a gazdjához és titkon megmutatta neki az aranszeget. A csónak gazdája igen elámult és hálát adott Istennek, hogy ilyen okos és hasznavehető szolgát adott neki. Gul-lálá Sáh egy ideig magánál tartotta az aranszeget és miután biztosította a hajó gazdját, hogy most már minden rendben van, szabadságot kért, amit meg is kapott. Akkor a bűvös pecsétgyűrű segítségével visszatért nevelőapja, a nagyvezír házához. Csak a vezír feleségét találta otthon, mert éppen a darbár ideje volt. Az asszony szeretettel ölelte szívére, mint egy igazi édesanya. Nemsokára megjött a vezír és akkor nagy vígasság, öröm lőn a házban. Az egész városban nagy volt az érdeklődés, szájról szájra adták Gul-lálá Sáh hőstetteit, a nagy nehézségeket és megpróbáltatásokat, melyeken a bűvös pecsétgyűrű segítségével sikerült győzedelmeskednie.

Egy-két nap múlva Gul-lálá Sáh finomra reszelte az aranszeget és a reszeléket Pandzs Phúl kertjének tavába vetette. Alighogy ez megtörtént, Pandzs Phúl visszakapta eredeti formáját és teljes szépségében kilépett a tóból. Megcsókolták egymást és sírtak örömükben, hogy ismét találkozhattak. Elmondták, mi minden történt velük, mióta nem látták egymást. Pandzs Phúl kijelentette, hogy most már elmehet oda, ahova Gul-lálá Sáh kívánja. Azt tanácsolta, hogy várjon még egy kicsit, míg visszamegy a szobájába, mely érintetlen maradt, mióta Pandzs utoljára elhagyta, és hoz magával olyan ruhákat és ékszereket, melyeknek hasznát vehetik az úton. Gul-lálá Sáh beleegyezett, és Pandzs Phúl hamarosan drága ékszerekkel és ruhákkal tért vissza.

Akkor mindketten hátat fordítottak Tündérvárosnak és útra keltek. Gyorsan és sokáig gyalogoltak pihenés nélkül, míg egy kristálytisza tóhoz nem értek. Ott megpihentek egy kis időre és ettek. Beszélgetés közben Gul-lálá Sáh elmondta Pandzs Phálnak hő vágyát, hogy szeretne néhány gyönyörű virágot szerezni egy bizonyos kertből, mely a tengerparton terül el. Tizenkétezer fa virul ebben a kertben, folytatta Gul-lálá Sáh, mindegyiket egy tündérhercegnő ültette és mindegyik tizenkétezer rupiát ér. Ezt hallván Pandzs Phúl azt felelte, hogy vágyát teljesíteni tudja, sőt mást is

kívánhat, amire csak kedve van. De csakis ő tudja megszerezni neki ezeket a virágokat, mert tündérország királykisasszonya, akinek kertjében a virágok nyílnak, férfi előtt sose mutatkozik és ezért Gul-lálá Sáhót nem fogadná.

Néhány napi vándorlás után eljutottak a tengerpartra, a csodakert közelébe. Itt béreltek egy hajót, mely a közelben horgonyzott, beszálltak és azon az éjszakán Pandzs Phúl egy gyönyörű gyöngyös nyakéket adott Gul-lálá Sáhnak, mondván, hogy tüstént menjen a hajó oldalába és egy külön szobában akassza a lámpafényre. Még azt is mondta, hogy maradjon abban a helyiségben. Ennek az volt a haszna, hogy ily módon több szebbnél-szebb gyöngyfüzérhez jutottak. Gul-lálá Sáh úgy tett, ahogy Pandzs Phúl tanácsolta.

Közben Pandzs Phúl férfinak öltözött, mintha a férjének szolgája lenne, és megparancsolta, hogy a hajót kormányozzák a tündér-királykisasszony kertjének közelébe. Mikor odaértek, a királykisasszony szolgálói előjöttek és rájuk parancsoltak, hogy vigyék el onnan a hajót, mert a királykisasszony úgy kívánja, hogy ez a hely csöndes és teljesen néptelen legyen, mert a tengerpartnak éppen ezen a részén szeret sétálgatni. A hajó gazdája, Gul-lálá Sáli és álszolgája nem tágítottak, mondván, hogy sok drága kincs van a hajón és azért horgonyoztak le itt, mert félnek a tolvajoktól. Nem akartak mozdulni onnan, hacsak a király meg nem ígéri, hogy megtéríti veszteségeiket, amit tolvajoktól és más hasonlóktól szenvednének, akik bárhol másutt bizonyosan rájuk támadnak. Mikor a király ezt hallotta, megengedte, hogy ott töltsék az éjszakát.

Másnap reggel Pandzs Phúl fogott néhány gyöngyös nyakéket, melyek a már említett módon készültek, és kitette őket közszemlére a királykisasszony kertjének közelében. A hercegnő szolgálólányai éppen a partra jöttek fürödni; mikor meglátták Pandzs Phúlt, megkérdezték, ki legyen. Pandzs Phúl azt mondta, hogy ő egy igen gazdag kereskedőnek a szolgája, aki a hajó fedélzetén tartózkodik. Ez a kereskedő rendkívül jó ember és garmadával állnak a kincsei, különösen gyönyörű igazgyöngyfüzérei vannak, melyek oly drágák és szépek, hogy párjukat ritkítják az egész világon. Mikor ezt a szolgálók meghallották, természetesen látni kívánták a ritka kincseket, Pandzs Phúl szívesen megmutogatta. Igen elámulnak a csodás gyöngyök láttára és kérték Pandzs Phúlt, engedné meg, hogy elvigyék és megmutassák királyi úrnőjüknek. Pandzs Phúl ezt is

szívesen megengedte. A hercegnő úgy megcsodálta a gyöngyöket, hogy nem is akart megválni tőlük, hanem azt mondta a szolgálóinak, kérdezzék meg, mi az ára és hozzanak még több ehhez hasonlót, amennyit csak a kereskedő nélkülözhet. Mikor a többi is megérkezett — egész nagy halom volt — a hercegnő elhatározta, hogy elmegy és megnézi ezt a kereskedőt, mert úgy gondolta, nagyon előkelő embernek kell lennie, ha ennyi drágasága van. Sűrűn lefátyolozva a hajóra ment és megkérdezte Pandzs Phúlt, a vélt szolgát, hogy merre van a gazdája szobája, mert ő maga akar megalkudni vele a választott gyöngyök árát illetőleg. Pandzs Phúl éppen erre várt, de nem akarta elárulni, hogy érdekelve van a dologban és így azt mondta, hogy a hercegnő nem láthatja meg a kereskedőt, mert az egy bizonyos fogadalmat tett hogy nem néz rá és nem áll szóba semmiféle nőszeméllyel.

— De hát mért nem láthatnám én a kereskedőt? — noszogatta a királykisasszony. — Én tiszta nő vagyok, aki még sohasem nézett idegen emberre. Egész biztosan nem fogja őt beszennyezni az én jelenlétem.

— Nem akar téged látni — felelte Pandzs Phúl. — Csak haragudnék, ha bevezetnék a szobájába. Ő nem akar előtted sohasé mutatkozni.

Ezt hallván, a hercegnő még jobban kívánta látni az idegent, mint valaha. Azt mondta, hogy majd egyedül megy be, akkor Pandzs Phúlt sem terheli semmi felelősség. Pandzs egyet se szólt, így a hercegnő bement egyedül és kopogtatott a kereskedő ajtaján. Gul-lálá Sáh nem nyitotta ki, hanem kiszólt:

— Semmiféle idegen nőt nem akarok látni és ezért nem ereszthetlek be.

A hercegnő azonban nem hallgatott rá, hanem így szólt:

— Miért nem? Én még sohasé láttam idegen ember arcát. Engedj be, én tiszta és jó leány vagyok és a feleség akarok lenni. Csak ez a kívánságom. Mért ne láthatnánk mi egymást?

Ennyi nógatásra a kereskedő kinyitotta az ajtót és amint meglátták, meg is szerették egymást. Sokáig beszélgettek és a kereskedő minden kincsét megmutogatta a királykisasszonynak. Akkor a hercegnő elment, tele érzelmekkel a különös kereskedő iránt és tele csodálattal nagy és ritka kincsei iránt Mihelyt hazaért a palotába, elmondta a királynak, hol volt, mit látott, és úgy beleszeretett ebbe az emberbe, hogy hozzá kíván menni feleségül. A király igen türelmes és jó apa volt megígérte, hogy megnézi ezt az embert és ebből a célból másnap reggel a hajóra ment. Mikor meglátta a

kereskedőt, amilyen kellemes külsejű, finom beszédű s méghozzá bölcs ember volt, mindjárt szívébe fogadta. Mikor hazaért, meg is mondta a lányának. A hercegnő öröme nem ismert határt. Hogy várta a nagy napot! És micsoda nagy izgalmat keltett az egész városban a közelgő esküvő gondolata! Nagy pompával ülték meg a menyegzőt mint ez tündérország királyának méltóságához és gazdagságához illett.

Gul-lálá Sáh egy ideig a palota területén élt és nagyszerűen érvényesült, de azért mégse érzett meglegedettséget, így hát egy napon mindent elmondott magáról a hercegnőnek. Hogy mi volt idejövételének célja, hogy szeretné megszerezni a virágokat és hazatérni szülőföldjére. A hercegnő elmondta a királynak és kérte, engedné meg, hogy férjét elkísérhesse és magával vihesse a tizenkétezer virágzó fát, és a király beleegyezett. Az indulásra mindjárt megkezdték az előkészületeket. Tizenkétezer kocsit készítettek a tizenkétezer virágzó fának és gondoskodtak, hogy a többi kincset is elszállíthassák, amit a királytól kaptak. Rengeteg elefánt és csapatok serege állt a nevezetes pár rendelkezésére. Végül ütött az indulás órája, s nagy szomorúság volt ez mindenkinek, mert mindkettőjüket nagyon szerették.

Először abba az országba mentek, ahol Gul-lálá Sáh első feleségét szerezte. A király rendkívül örült, hogy újra láthatta Gul-lálá Sáhót. Adott neki egy pompás házat, hogy abban lakjék és ellátta mindennel, amire csak szüksége volt. Gul-lálá Sáh rövid ideig maradt ott, aztán újabb ajándékokkal megrakodva tovább utazott. Most már Gul-lálá Sáh hazája felé vették útjukat. Hosszú és nehéz út volt ez, de mindnyájan szerencsésen és épségben elérték a város falait. A városon kívül ütöttek táborot, mert gondolták, hogy ilyen hatalmas társaság hirtelen megérkezése — több ezer ember, azonfelül elefántok, lovak és egyéb állatok — sok alkalmatlanságot okozna a népnek. Mikor érkezésük híre eljutott a palotába, a király igen megijedt, magához hívatta a nagyvezírt és más tanácsadóit, hogy megbeszéljék, miként csillapíthatnák le ezt a nagy királyt, aki most érkezett — mert annyi bizonyos — mondta a király — hogy ilyen nagy és hatalmas uralkodó csak azért jöhetett ide, hogy háborúskodjon.

A nagyvezír alapos megfontolás után így felelt:

— Ó, király, esdve kérünk, küldd el gyönyörű leányodat hogy eszközölje ki a békét. Ki tudja, hátha meghódítja szépségével ezt a nagy királyt és mi megmenekülünk.

— Sajnos — felelte a király — a leányomat már elígértem annak az embernek, akinek sikerülni fog megszerezni a virágzó fákat. Különben is, a leányom minden kérést elutasít, bármilyen előkelő és bölcs legyen az illető, ennek az egy embernek a kivételével.

Mialatt a király és tanácsadói így tanakodtak, Gul-lálá Sáh elrendezte a tábornok seregét, aztán levetette előkelő hercegi ruháit és egy koldus rongyos gúnyját öltötte magára. Így öltözve, elindult a városba a tizenkétezer virágzó fával. Megparancsolta a kocsisoknak, hogy egyenest a palotába hajtsanak, mialatt ő előre ment. Mikor odaért, az őrről üzenetet küldött a királynak, mondván:

— Kérd meg gazdádat, a királyt, hogy rendelkezék velem, mert meg hoztam a gyönyörű virágzó fákat a tündérr király kertjéből.

Különös, hogy éppen akkor érkezett ez az üzenet, mikor a király és az ország urai éppen ezekről a virágokról beszéltek, de így volt. A király azt gondolta, hogy az őr megbolondult, nem akart hinni a szavának. A vezír és a jelenlevő többi főméltóságok szintén azt gondolták, ez túlságosan különös ahhoz, hogy igaz legyen. Őfelsége azonban tréfából azt parancsolta, hogy vezessék elébe azt az embert. Gul-lálá Sáh izibe ott termett, rongyokba burkoltan, de hozott egy szálát azokból a gyönyörű virágokból. A hercegnő és az egész királyi család nagyon megcsodálta. Elég az hozzá, hogy ott voltak a rég óhajtott virágok, de aki hozta, minden valószínűség szerint igen alacsony származású volt — egy piszkos koldus! A király jobb tenyerébe helyezte állát és szemét a szőnyegre meresztette. Így maradt hosszú percekig, hallgatásba merülten.

— Hát ez legyen az az ember — gondolta magában — akinek oda kell adnom szeretett leányomat? Ez az ember bizonyosan nem merészezi ezt kérni. Szépen megjutalmazom és kegyesen elbocsátom.

Feltekintett és megkérdezte:

— Barátom, mi a kívánságod? Akarsz előkelő vezír lenni ebben az országban, vagy gazdagság után áhítozol? Szólj és bármit kívánsz, megkapod.

— Ne gyűljék haragra a király — felelte a koldus — én felséged leányát kívánom feleségül. Vele összehasonlítva minden méltóságot és pénzt semminek tekintek. Kérlek, teljesítsd ígéretedet.

A király így felelt:

— Kívánságod jogos és távol legyen tőlem, hogy megszegjem ígéretemet és megtagadjam tőled. Tiéd a leányom.

Mikor ezeket a szavakat hallották a jelenlevő nagyurak és szolgák, mindenki, még maga Gul-lálá Sáh is elcsodálkozott a király nemes gondolkodásán, mert nem lett volna nagy dolog, sőt majdnem mindenki jogosnak és illőnek tartotta volna, ha őfelsége nem teljesítette volna a koldus kérését.

Fölszólították Gul-lálá Sáhót, hogy a szolgálkkal menjen egy bizonyos nagy házba és maradjon ott pár napig, míg megfelelő ruhákat hoznak neki és a nászra megteszik az előkészületeket. Ez megtörténvén, a király és darbárja ismét tanácskozássra gyűlt össze, hogy a jelenlegi nehézségek közepette, a hatalmas, idegen uralkodóval szemben, kinek tábor a város falainál volt, mi volna a leghelyesebb teendő. Hosszasan tárgyaltak, de nem tudtak dűlőre jutni. A király elbocsátotta az udvart, mondván, hogy ő a vezír kíséretében meg fogja látogatni ezt a nagy királyt és megkérdezi tőle jövetelének célját.

Egy óra múlva a király és a vezír néhány szolgálval úton voltak a városon kívül fekvő tábor felé. Olyan aggodalmas volt a képük, hogy inkább zarándokoknak látszottak, mint királyi társaságnak.

Gul-lálá Sáhnek eközben sikerült kijátszani a szolgálait és visszatérvén sátrába, ismét ruhát cserélt. A király és a vezír nem ismertek rá, mikor bevezették őket. Igen szertartásos fogadtatásban részesültek, ajándékokat kaptak és megtisztelő helyre ültették őket. Gul-lálá Sáh kezdte meg a társalgást, kérdezősködvén az ország és népe felől. Azután a király kérdezte meg, hogy Gul-lálá Sáh honnan jött és mi járatban van. Akkor Gul-lálá Sáh magáról beszélt, elmondta, hogy idejövetelének célja, hogy megkérje a király leányának kezét.

— Sajnálom, végtelenül sajnálom — felelte a király — de egy fogadalom következtében már odaígértem a leányomat egy koldusnak. Ha nem így volna, nem adnám senki másnak, csak neked. Szánj engem, kérlek, mert szomorodott szívvel mondom ezt.

— Legnemesebb és legigazságosabb király! — felelte Gul-lálá Sáh. — Helyesen cselekedtél. Jobb, ha elveszted életedet, királyságodat, mindenedet, mint ha megszeged a saját szavadat. Bár a föld minden uralkodója ilyen volna, mint te! Akkor az emberek boldogabbak lennének, béke és igazságosság töltené be a világot. Az Isten megsegített, ó, király, és

ezentúl is veled lesz. Buzgólkodj továbbra is néped javán és légy hű adott szavadhoz. Most tudd meg, hogy én magam vagyok az a koldus, akit az imént említettél. Én pedig nem vagyok más, mint az a fiú, akit a nép Kharijá néven ismert, akinek apja örökös nélkül halt meg és ezért gazdagsága és minden vagyona a koronára szállt, és akinek anyja ennek következtében egy földműveshez szegődött munkára. Isten velem volt és oly kegyes volt hozzám, hogy találkoztam egyik követeddal, aki elmondta, mi a kívánságod. Sok utazás után, melynek folyamán tudásra, gazdagságra, előkelő méltóságra tettem szert, végül visszatértem a te birodalmadba, magammal hozván a virágzó fákat. Először jobbnak láttam koldusgúnyában megjelenni, hogy próbára tegyelek, hű vagy-e ígéretedhez. Megpróbáltattál. Bocsáss meg nekem, kérlek, ha nem volt igazam, és add nekem feleségül a lányodat. — Ezeket mondván, megragadta a király kezét és maga mellé ültette a főhelyre.

Mikor a király hallotta a jó hírt, csaknem magánkívül volt örömeiben.

— Dicsértessék az Isten! — mondta hangosan és szeretettel megölelte Gul-lálá Sáhót. — Természetes, hogy neked adom a leányomat, de ki vagyok én, hogy ezt ígérem? Kérj, amit akarsz és megkapod, amennyire módomban áll.

A hercegnőnek tüstént hírt adtak erről a találkozásról, de az nem hitte el, amíg Gul-lálá Sáh maga nem jött és élő szóval el nem mondta neki. A menyegzőt kellő időben, nagy fénnel megtartották. Gul-lálá Sáh ebben az országban telepedett le és nagyon boldogan élt négy hercegnő-feleségével, mert Pandzs Phúl régen magára öltötte igazi formáját. Gul-lálá Sáh egyre több sikert aratott és egyre népszerűbb lett. Néhány év múlva, a király halála után ő lépett a trónra. Gyorsan meghódított még néhány országot s mindent olyan

ügyességgel és igazságossággal intézett, hogy nemsokára Gul-lálá Sáh lett ama idők legnagyobb uralkodója. Minden nemzet hódolt előtte és minden nép tisztelte.

Sokan talán azt gondolnák, hogy Gul-lálá Sáh megfélemedezett anyjáról és rokonairól nagysága idején, de nem így volt. Gul-lálá Sáh megkereste az anyját és egy gyönyörű házat adott neki, hogy abban lakjék, nagyszámú szolgát is rendelt melléje, hogy teljesítsék minden kívánságát. Azok iránt is tudakozódott, akik őt bajában bármiképpen segítették, és előkelő állásokba

emelte őket Így élt Gul-lálá Sáh, mindenkit szeretett, mindenkire jó és igazságos volt

Nem is csoda hát, hogy olyan népszerű lett! Nem csoda, hogy birodalma olyan nagyra és erőssé fejlődött! Nem csoda, hogy mikor érett öregkorában utolérte a halál, minden ember, gazdag és szegény, öreg és fiatal olyan hangosan zokogott hogy beleremegett a mennybolt.

A JÓGI LEÁNYA

Mesélte: Makund Báju, Szuthú, Szrinagar

Nagy ínség ideje volt A sok nélkülöző között él egy bizonyos bráhmana. Mivel semmi mesterségre nem tanították, a szegény bráhmana nem tudta a kenyerét megkeresni, és senki se adott neki. Nagy nyomorban volt. Ha az a sovány kis élelem nem lett volna, amit a felesége keresett, aki mindennap elment a szomszédba, egy igen gazdag családhoz rizst törni, akkor ő és a családja éhen haltak volna.

Egy napon, mikor a bráhmana elment, hogy a szokásos pudzsát* elvégezze, felesége így szólt hozzá:

— Ó, bár tudnál valami olyan pudzsát, olyan szertartást, ami az isteneket arra indítaná, hogy kedvezzenek nekünk és adnának ruhát meg ennivalót!

— Megpróbálom — mondta a bráhmana. — Készíts nekem egy kis kétszersültet.

A kétszersült elkészült, a bráhmana fogta és elment vele, magával vitte a bálványait is.

Szép tavaszi idő volt. A vidéket körös-körül virág borította. A bráhmana gyorsan járt és messze elgyalogolt, míg végül elfáradt és leült egy csörgedező, szép kis patak mentén egy almafa alá.

— Itt fogok imádkozni és szemlélődni — gondolta magában a bráhmana. Hosszú órákat töltött ott szemlélődésbe merülten. Aztán fölkel, bálványait visszadugta a zsákjába és elindult hazafelé. Útközben egy füstoszlopot látott, mely lassan szállt felfelé az égbe.

Közelebb ment és látta, hogy az egy jógi tüzetől származik, és hogy a jó ember mellette guggol. Tiszteletteljesen meghajolt és leült a jógi mellé. A jógi ráemelte szemét és megkérdezte, mi járatban van. A bráhmana elmondta nagy ínségét, hogyan vándorolt naphosszat és végzett külön

pudzsát abban a reményben, hogy az istenek megkönyörülnek rajta és megsegítik.

Hallván ezt a szomorú történetet, a jógi így szólt:

— Amott ül a leányom, eredj hozzá, ő talán megsegít!

A bráhmana ezt igen különösnek találta, de mégiscsak odament a lányhoz és annak is elmondta a történetét. A leányt igen meghatotta a bráhmana története, és bőségesen omlottak a könnyei. A könnyek lecsorogtak az arcán és íme! Minden könnycsepp, mely a földet érte, ragyogó igazgyönggyé vált

— Szedd össze — szólt a leány — ezek a tieid. — Akkor nevetett egyet a lány és íme! A legremekebb aranyvirágok hullottak a szájából. — Szedd össze — szólt a lány — ezek a tieid. — Akkor fölkel, lassan tett néhány lépést és íme! Minden lábnyomát arany borította. — Szedd fel az aranyat — szólt a leány — ez a tied. Most te meg a családod hosszú időre el vagytok látva. Eredj utadra.

Nagy boldogan ment haza a bráhmana. Az istenek végül is meghallgatták és megáldották őt.

— Ide nézz — szólt a feleségének — az istenek megkönyörültek rajtunk, órákig imádkoztam és szemlélődtem, és hazafelé jövet egy jógira bukkantam, aki a tüze mellett üldögélt...

— Ne is mondd tovább — szakította félbe az asszony.

— Nem beszélsz igazat. Te loptad ezeket a kincseket Addig nem hiszek neked, míg a királyhoz nem mégy és neki is el nem mondasz mindent. Ha öfelsége meg lesz elégedve veled, akkor én is elégedett leszek.

Látván, hogy az asszony hajthatatlan, a bráhmana elvitte a gyöngyöket és az aranyat a királyhoz, és elmondta neki, hogy jutott hozzájuk. Ófelsége igen elcsodálkozott, de hitt a bráhmanának és több zacskó aranyat adott ajándéknak.

Mikor a bráhmana felesége meglátta a király ajándékát, meg volt győzve. Nem vonakodott tovább, hanem élvezte a gazdagságot, melyet férje olyan különös módon és éppen a legjobbkor szerzett.

Beszélgésük után a király nemsokára magához hívatta a bráhmanát és bővebben kérdezősködött a jógi leánya iránt. Olyan mély hatást tett rá a bráhmana beszámolója, hogy kérte, menjen el a jógihoz, és kérje meg számára a leánya kezét.

— Egy ilyen feleség — gondolta a király — fölbecsülhetetlen jótétemény lenne rám és a birodalomra nézve.

— Ne haragudj, ó, király — felelte a bráhmána — én beszélni fogok a jógival, de hátha haragra lobban és megátkoz engemet?

— Nem bánom — mondta a király — eszelj ki valami tervet, hogy a leány a feleségem legyen.

Még egyről-másról beszélgettek, aztán a bráhmána eltávozott.

Nagy aggodalom töltötte el a bráhmána szívét. Úgy látszott, hogy a gazdagság, melyhez csak a minap jutott, éppoly gyorsan kisiklik a kezéből, mint ahogy jött. Mitévő legyen! El kellett mennie, de hogy hogyan teljesíti megbízatását, azt nem tudta. Másnap reggel útnak indult. Nagy reszketve közeledett a jógihoz. Az még mindig azon a helyen ült, ahol annak idején találta.

— Könyörülj meg rajtam! — kiáltotta a bráhmána — és hallgasd meg kérésemet! A király feleségül óhajtja a leányodat és addig nem nyugszik, míg bele nem egyezel a frigybe.

— Egyet se búsulj — felelte a jógi. — Eredj és mondd meg őfelségének, hogy kérése meghallgatott és kérd, hogy jöjjön el ezen ezen a napon a násznéppel a menyegzőre. Csak hét évnél idősebb emberek legyenek a király kíséretében. Eredj és ne félj semmitől. Szavamat adtam.

A bráhmána ujjongott örömeiben és sietett vissza a királyhoz, hogy tudassa vele látogatásának sikerét. A kitűzött nap érkezett. A király nagy kísérettel jött a jógihoz és igen kegyes fogadtatásban részesült. A szertartást megtartották. Minden jól ment, mindenki meg volt elégedve, és azután a király eltávozott.

Az úton hazafelé a menyasszony igen megszemjázott és egy kis vizet kért, de az asszony, akinek gondjaira bízták a leányt, vonakodott adni.

— Mért habozol? — kérdezte a menyasszony.

— Nem merek engedelmeskedni — felelte az asszony — mert ebben a folyóban egy kígyó lakik és senkinek se engedi meg, hogy igyék a vízből, ha csak nem ad neki az illető egy emberi szempárt.

— Hát akkor legyen meg — felelte a menyasszony. — Hozz egy kést, vájd ki a szememet és adj innom.

A kegyetlen cselekedet megtörtént. A víz ott volt. A leány ivott kedvére és megelégedett.

Nos, ez az asszony, akinek az volt a dolga, hogy gondját viselje a menyasszonynak, igen gonosz asszony volt. Fölhasználta az óra sötéttségét — mert leszállt már az éj, mire a társaság a fele utat megtette — és úrnőjének ruháit ráadta a saját leányára. A két leány véletlenül egykorú volt. A jógi leányát egy ládába fektette és a ládát a folyóba eresztette, a saját lányát meg a doliba* ültette.

A gonosz asszony leánya megérkezett a királyi palotába és másnap, alighogy világosodott, a türelmetlen király meglátogatta és kérte, hogy sírjon, nevensen és járjon, hogy hozzájuthasson a gyöngyökhöz és aranyhoz. A leány meg csak ámult-bámult és egyet se szólt. Ezt látván, a király magához hívatta a bráhmanát és megvádolta hamissággal, csalással. A bráhmana ártatlanságát hangoztatta és kérte a királyt, hogy várjon.

— A leányt tán megzavarta helyzetének hirtelen megváltozása — mondta a bráhmana.

A láda a jógi leányával leúszott a folyón és másnap reggel megtalálta egy halászember, aki látván, hogy a leány vak, hazavitte, ellátta ruhával és élelemmel, úgy bánt vele, mint saját, édes gyermekével. Másnap, mikor a leány sétálgatott a halász kertecskéjében, észrevették, hogy arany fakad a lába nyomán. Valaki figyelmeztette erre a leányt, mire az így szólt:

— Tudom, szedjétek össze és adjátok a halásznak. — Másnap reggel valaki megneveltette a leányt, mire aranyvirágok hullottak a szájából. Ezt is megmondták a leánynak, mire az így felelt: — Szedjétek össze és vigyétek a király feleségének, talán megnyeri tetszését és meg akarja venni őket. Ha igen, akkor mondjátok, hogy az ára egy emberi szempár.

A halász az aranyvirágokat elvitte a palotába és megmutatta a király feleségének. A királyné anyja is jelen volt, mikor a halász odaért. Mint előre gondolható volt, a fiatal királynénak megtetszettek a virágok és megkérdezte a halászt, mit kíván értük.

— Egy emberi szempárt — felelte a halász.

— Egy emberi szempárt — ismételte a királyné. — Hogyan fizesselek ki ily módon? Kérj pénzt vagy bármi más jutalmat és megkapod, de hogy szerezzek én neked egy emberi szempárt?

— Majd én keríték — mondta a cseléd és a szomszéd szobából kihozott egy kis szelencét, abban a jógi leányának a szemét. A halászember átvette a szempárt, odaadta a királynénak az aranyvirágokat, és aztán hazament.

— Mennyire örülök, hogy sikerrel jártál! — kiáltott fel a jógi lánya, mikor a halász odaadta a szemet. Ez nem más, mint az én saját szemem. Tedd vissza a gödrébe és kend meg ezzel a balzsammal.

A halászmester megtette és a lány újra látott, éppúgy, mint azelőtt. Aznap este, mikor a király meglátogatta a feleségét, a ravasz cseléd megmutatta neki az aranyvirágokat és azt állította, hogy azok a királynétől származnak. A király igen megörült ennek és a feleségét meg a cselédet elhalmozta mindenféle ajándékkal.

— Most már nemsokára én leszek a világ leggazdagabb uralkodója — gondolta öfelsége.

Hetek múltak és a király felesége semmit se tudott felmutatni. A jógi leánya meg naponta gyöngyöket aranyvirágokat és aranyat termelt, aszerint, hogy sírt, nevetett vagy járt. Ily módon a halászmester gyorsan meggazdagodott. Különböző hírek terjedtek el hallatlan gazdagságáról és arról a titokzatos módról, ahogy szerezte. A királynak is fülébe jutott a dolog, magához hívatta a halászt és megkérdezte, hogyan tudott olyan rövid idő alatt arra a töméntelen sok pénzre szert tenni. A halászember igen megijedt és tudatta öfelségével a való igazságot.

— Felség — mondta a halász — a te törvényes feleségedet, a jógi leányát, kegyetlenül megcsalta az a szolgálóasszony, akinek leánya most a királyné helyét bitorolja. A menyegzőről hazafelé menet ez az asszony rávette a jógi leányát, hogy vájassa ki a szemét, és mikor a leány vak volt és nem tudta mi történik körülötte, lehúzta róla ruháit és ráadta a saját leányára, a mostani királynéra. A jógi leányát meg felöltöztette az ő lányának ruháiba, bezárta egy nagy ládába és eleresztette a folyón. A doli, melyben a szolgáló leánya ült, megérkezett a palotába, a láda meg a jógi leányával leúszott az én házamhoz. A jógi leányának csodálatos képességeit hamarosan fölfedeztem. Valahányszor sírt, nevetett vagy járt, egy halom gyöngy vagy aranyvirág, vagy arany volt az eredmény. Egyszer a lány kérésére néhány aranyvirágot elvittem a királynénak és egy emberi szempárt kértem érte. A királyné anyja, az a gonosz asszony is jelen volt. Ő adta oda a jógi leányának a szemét. Én átvettem és eltávoztam. Mikor hazaértem, a szempárt odaadtam a leánynak, aki mindjárt visszahelyezte a gödreibe, és miután egy kis szembalzsammal megkenegette, éppoly jól látott, mint azelőtt.

— Eredj és hozd ide a jógi leányát — mondta a király — engem megcsaltak.

A halász nemsokára megjelent a jógi leányával. A király fölszólította a leányt, hogy mesélje el az egész dolgot és mikor a leánytól is ugyanazt a történetet hallotta, meg volt győzve. Tüstént rendeletet adott ki, hogy a gonosz cselédet és buta leányát végezzék ki, a halászmestert azonban, meg a bráhmánát magas tisztségekre emelte. Ettől kezdve a jógi-leány a királlyal élt, aki egyre gazdagabb és gazdagabb lett, míg végre olyan töméntelen vagyonra tett szert, hogy kénytelen volt a számlálását abbahagyni.

MÉRT NEVETETT A HAL?

Elbeszélő: Lasszu, Szonwár falu, Szrinagar

Egyszer egy halászaszony a palota mellett ment el és hangosan kiabálta:

— Hal van eladó!

A királyné megjelent az ablakban és intett az asszonynak, jöjjön közelebb és mutassa meg, miye van. Abban a pillanatban egy jókora hal földobta magát a kosár fenekéről.

— Hím ez vagy nőstény? — kérdezte a királyné. — Egy nőstény halat óhajtok venni.

Ezt hallván, a hal egy jót nevetett.

— Ez egy hím — mondta az asszony és tovább folytatta útját. A királyné nagy haraggal tért vissza a szobájába, és este mikor a király eljött a feleségéhez, észrevette, hogy az asszonyt bántja valami.

— Nem érzed jól magadat? — kérdezte a király.

— Semmi, csak nagyon fölbosszantott egy hal különös viselkedése. Egy asszony hozta ide ma reggel és mikor megkérdeztem, hogy hím-e vagy nőstény, a hal szemtelenül nevetett.

— Egy hal nevetett? Lehetetlen! Talán álmodtad?

— Nem vagyok én bolond. Azt mondom, amit saját fülemmel hallottam és a saját szememmel láttam.

— Különös eset. Ám legyen, majd utána nézek a dolognak.

Másnap reggel a király elmondta a vezírnek, amit a feleségétől hallott, és megparancsolta, nyomozza ki a dolgot és hat hónapon belül kész legyen a kielégítő felelettel, mert különben halál fia. A vezír megígérte, hogy megteszi a tőle telhetőt, magában azonban érezte, hogy bukása csaknem

biztos. Őt álló hónapig fáradhatatlanul dolgozott azon, hogy megtalálja, mi miatt nevetett a hal. Mindenféle kutatott és mindenkit megkérdezett, a bölcseket és tudósokat, a bűbájoskodókat és azokat, akik értettek mindenféle csel fogásokhoz, de senki se tudta a dolgot megmagyarázni. Megtört szívvel tért haza a vezír és megtette az előkészületeket közeli halálára, mert annyi tapasztalata már volt, hogy a király be fogja váltani a fenyegetését. Fiát elutaztatta és lelkére kötötte, hogy jó ideig maradjon távol, míg a király haragja némiképp lecsillapodik.

A fiatal gyerkőc, aki szép is volt, meg okos is, fölkerelkedett és ment, amerre a kiszmat vezette. Már napok óta úton volt, mikor találkozott egy öreg földművessel, aki egy bizonyos falu felé igyekezett. Mivel az öregembert igen kellemesnek találta, megkérdezte, vele mehet-e, és úgy tett, mintha neki is abban a faluban lenne dolga. Az öregember beleegyezett és együtt mentek-mendegéltek. Igen meleg nap volt, az út meg hosszú és fárasztó.

— Nem gondolod, hogy kellemesebb lenne, ha egyikőnk vinné egy darabig a másikat? — mondta az ifjú.

— Milyen bolond ember ez — gondolta a földműves.

Nemsokára egy búzaföldön haladtak által, mely már megérett az aratásra és úgy ringott a szellőtől, mint valami aranytenger.

— Vajon ezt megették-e már? — mondta a fiatalember.

Az öregember nem fogta fel a kérdés értelmét, azért csak ennyit motyogott:

— Nem tudom.

A két utas nemsokára egy nagy faluba ért, ahol a fiatalember elővette a kését és odaadta a társának ezekkel a szavakkal:

— Fogd ezt, barátom, és szerezz két lovat, de vigyázz, el ne hagyd, mert igen értékes.

Az öregember nem tudta, bosszankodják-e vagy nevensen, visszadobta a kését és valami olyasmit mormogott, hogy barát-jának vagy elment az esze, vagy öbelőle akar bolondot csinálni. A fiatalember úgy tett, mintha nem is hallotta volna ezt a feleletet és csöndben maradt, míg a városba nem értek, melyen túl már nem volt messze az öreg földműves háza. Átmentek a piactéren és a mecsethez mentek, de senki se üdvözölte őket, és senki se hívta, hogy jöjjenek be egyet pihenni.

— Milyen nagy temető ez! — kiáltotta a fiatalember.

— Mért nevez ez az ember egy ilyen népes, nagy várost temetőnek?
— gondolta magában a földműves.

Mikor elhagyták a várost, útjuk egy temetőn vezetett keresztül, ahol néhány ember imádkozott egy sír mellett és az arra menőknek csapatit* és kulcsát* osztogattak kedves halottjuk nevében. Ezek intettek a két utasnak és adtak nekik, amennyit csak kívántak.

— Micsoda nagyszerű város ez! — mondta a fiatalember.

— Hát ennek egész biztosan elment az esze — gondolta az öreg földműves. — Kíváncsi vagyok, legközelebb mit mond? A vizet földnek, és a földet víznek fogja nevezni, a sötétet világosnak, és a világosságot sötétségnek. — De ezt csak úgy magában gondolta.

Nemsokára egy patakon kellett átgázolniuk, mely a temető mellett folydogált. A víz elég mély volt, így hát az öregember levetette a lábbelijét meg a nadrágját, úgy gázolt keresztül, a fiatalember meg cipőstül, ruhástul ment át a vizen.

— No hát, ez tisztára bolond, nemcsak a beszédjében, hanem a tetteiben is — mondta magában az öregember.

Azért mégis megkedvelte a fickót, és gondolván, hogy feleségét és leányát majd mulattatja, meghívta házába, hogy maradjon ott, amíg csak dolga van a városban.

— Nagyon köszönöm — felelte a fiatalember — de engedd meg, kérlek, hogy előbb érdeklődjem, vajon erős-e a házad gerendája?

Az öregember nem oszlatta el az ifjú ebbeli aggodalmait, hanem nevetve lépett a házába.

— Van itt egy ember, aki más vidékről való — mondá az öreg, miután viszonzta üdvözlésüket. — Az út nagyobb részét együtt tettük meg, s meghívtam, szálljon meg nálunk, amíg a városban kell maradnia, de olyan bolond egy fickó, hogy nem tudom, mit kezdjek vele. Tudni akarja, hogy ennek a háznak rendben van-e a gerendája. Hát ennél nincs ki a négy kerék! — és ezt mondván hangos kacagásba tört ki.

— Apám — szólt a földműves lánya, aki igen éles eszű, bölcs leányzó volt — ez az ember bárki legyen, nem olyan bolond, mint te gondolod. Ő csak azt akarja tudni, telik-e neked arra, hogy őt ellásd.

— Ó! Természetesen — felelte a földműves. — Most már értem. Nos, te talán meg tudod oldani a többi rejtélyt is? Mikor együtt

gyalogoltunk, kérdezte, nem volna-e jobb, ha egy ideig ő vinne engem vagy én őt, gondolván, hogy ez kellemesebb módja lenne a vándorlásnak.

— Minden bizonnyal — szólt a leány. — Úgy gondolta, hogy egyikőtök mesét mondhatna és hamarabb telnék az idő.

— Ó, vagy úgy! Nos hát, mikor egy búzaföldön mentünk által, azt kérdezte, megették-e már ezt vagy se.

— Hát nem értetted ezt meg, apám? Egyszerűen azt kívánta tudni, hogy a föld gazdájának volt-e adóssága vagy sem, mert ha a föld gazdája el van adósodva, akkor az ő számára már megették a földje termését, vagyis a hitelezők kapják meg.

— Hm! Hát igen, igen, természetesen! Aztán meg, mikor egy faluba értünk, odaadta kését és kért, hogy szerezzek vele két lovat és a kést megint vigyem vissza neki.

— Hát két vastag bot nem olyan jó segítség az úton, mint két ló? Ő csalt arra kért, hogy mess két botot és el ne veszítsd a kését.

— Értem — mondta a földműves. — Míg a városban jártunk, nem láttunk egyetlen ismerőst sem, és nem akadt egy jótét lélek, aki ennünk adott volna, de mikor a temetőbe értünk, néhány ember odahívott és kezünket teletömte kétszersülttel és kovásztalan kenyérral. Erre útitársam a várost temetőnek nevezte, a temetőt meg városnak.

— Ez is érthető, apám, ha városon olyan helyet értünk, ahol minden kapható, és ha meggondoljuk, hogy a *barátság* talan népek éppen olyanok, mint a halottak. A város, noha emberektől nyugsgött, a ti szempontotokból halott volt, míg a temetőben, mely holtakkal van tele, jó barátok üdvözöltek és kenyeret adtak nektek.

— Ez is igaz — mondta álmélkodva a földműves. — Hát az imént meg, mikor átkeltünk a patakon, úgy gázolt át, hogy se lábbelijét, se nadrágját nem vetette le.

— Csodálom a bölcsességét — felelte a leány. — Én már sokszor gondoltam, milyen ostobák az emberek, hogy bemerészkednek a sebes folyású patakba és mezítláb lépnek azokra az éles kövekre. Ha egy kissé megbotlanak, elesnek és vizesek lesznek tetőtől talpig. Ez a te barátod igen bölcs ember. Szeretném látni és beszélni vele.

— Jól van — mondta a földműves — megyek és behívom. — Mondd neki, apám, hogy a gerendáink elég erősek, és akkor majd bejön. Küldök neki előre egy kis ajándékot, hadd lássa, hogy itt van mit aprítani a tejbe.

Előhívott egy szolgát, kezébe adott egy medence vaját, tizenkét kovásztalan kenyeret meg egy köcsög tejet, és elküldte a fiatalembernek a következő üzenettel:

— Ó barátom, telihold van, egy esztendő tizenkét hónapból áll, és a tenger csordultig van vízzel.

Az ajándék- és üzenetvivő ember fele úton találkozott a kicsi fiával, aki meglátta, mi van a kosárban és kérte az apját, hogy adjon neki abból az ennivalóból. Az apa balgán teljesítette a gyerek kívánságát Nemsokára meglátta a fiatalembert és átadta neki az ajándék maradványait meg az üzenetet

— Add át úrnődnek üdvözetemet — felelte az ifjú — és mondd meg neki, hogy újhold van, és hogy én csupán tizenegy hónapot találok az évben és a tenger egyáltalában nincs tele.

A szolga nem értette, mit jelentenek ezek a szavak.

Ahogy hallotta, szorul szóra elismételte az úrnőjének, így aztán rájöttek a lopásra és a szolgál szigorúan megbüntették.

Kis idő múlva a fiatalember megjelent az öreg földművessel. Nagy figyelmet tanúsítottak iránta és mindenféleképp úgy bántak vele, mint előkelő ember fiával, noha egyszerű házigazdája mit sem tudott származásáról. Végére mindent elmondott nekik — a hal nevetését, apja fenyegetett helyzetét és a saját száműzetését — és tanácsukat kérte, hogy mitévő legyen.

— A hal nevelése — felelte a leány — mely úgy látszik, minden baj okozója, azt jelenti, hogy egy férfi van a palotában, kinek jelenlétéről a király nem tud.

— Micsoda öröm! — kiáltotta a vezir fia. — Még éppen van időm, hogy visszatérjek és megmentsem apámat a gyalázatos és igazságtalan haláltól.

Másnap sietve útra kelt hazájába és a földműves lányát is magával vitte. Mihelyt megérkezett, tüstént a palotába rohant és tudatta apjával, mit hallott.

A szegény vezirt, aki már félholt volt a halálfélelemtől, mindjárt a király elé vitték, akinek elismételte a hírt, amit fia az imént hozott.

— Soha — mondta a király.

— De úgy kell lennie, felség — felelte a vezir — és hogy bebizonyítsam, milyen igaz, amit hallottam, kérlek, hívasd össze palotád

összes női alkalmazottait, ásass egy árkot és parancsolj rájuk, hogy ugorják át. A férfi ezen a próbán mindjárt elárulja nemét.

A király megásatta az árkot és megparancsolta a palota összes női szolgálóinak, hogy próbálják meg átugrani. Mind megpróbálták, de csak egynek sikerült. Ez az egy férfinak bizonyult.

Így a királyné meglegedett., és a hűséges öreg vezir megmenekült.

Később, mihelyt intézkedni tudtak, a vezir fia feleségül vette az öreg földműves lányát és boldogan éltek, míg meg nem haltak.

UTÓSZÓ

Amikor nagytiszteletű J. H. Knowles feljegyezte Kasmír mesekincsét, igen nagy jelentőségű dolgot cselekedett. Nemcsak egy nehezen megközelíthető kis nép szóban élő, magas rendű irodalmát tárta fel az európai ember előtt, hanem a mesés kelet minden színében pompázó, varázslatos világának olyan sűrített valóságát, amelyet csak a kis országnak a nagy mesélő népek közé ékelt sajátos helyzete teremthetett meg. Pedig a derék missziós lelkész nem álmodott ilyen merészet. Mint a múlt század második felében kiadott kötetének bevezetőjében elmondja, a mesék feljegyzésével két célja volt: egyrészt el akarta sajátítani az igen nehéz kasmíri nyelvet, másrészt ezúton kívánt közel férkőzni az emberekhez, így akart megismerkedni gondolataikkal, mindennapi életükkel. Meg is ragadott erre minden alkalmat: ahol csak megfordult, ahol csak alkalma volt, beszédbe elegyedett az emberekkel; ahol esténként nagyobb társaság gyűlt össze a kis kunyhókban, mindenütt mesék után tudakozódott. És ha mesélgető pásztorok tanyájára vetődött, csendesen meghúzódott a háttérben, hogy meg ne akassza a mese természetes hömpölygését.

A kötet szerkesztője J. H. Knowles hatvannégy darabból álló gazdag gyűjteményéből válogatta ki a legérdemesebbeket. E gyűjtemény valóban hiteles képet ad a kasmíri nép mesekincséről, mivel anyaga a legszélesebb rétegekből származik. „Gyűjtöttem egyszerű, szegény földművelőktől, munkástól, napszámostól, borbélytól, orvostól, tanult pandit-tól (írastudó) és tudatlan muzulmántól, sőt vezető állami tisztviselőktől is — írja — deresfejű öregektől éppúgy, mint piszkos kisfiúktól, egyszóval mindenkitől, akivel találkoztam, s akik teljesen távol álltak az európai hatástól. S hogy még teljesebb legyen a valóságosság, a hitelesség, minden mesé-

nél gondosan feljegyezte közlőjének nevét, foglalkozását és lakhelyét. Vegyük szemügyre kissé közelebről a kasmiri meséket.

Az indiai félsziget legészakibb részén, a Himalája magas hegyeitől övezve hosszúkás völgy húzódik. Boldog Völgynek nevezték el az utazók, akik Kasmírt először megpillantották. Thomas Moore angol költő poétikus keretes elbeszélésének, a Lalla Rokh-nak is ez a tündérgert a hátttere; az elbeszélés mennyekből száműzött tündére itt keresi szabadítását. Kasmir földjének legnagyobb része magas hegység, melynek láncolatát csak itt-ott szakítja meg egy-egy völgykatlan; ezekben szorgos parasztok művelik földjüket s virágzó életet varázsolnak maguk köré. Kasmir már csak földrajzi fekvésénél fogva is valóban a mesék világa. De ami még ennél is fontosabb, mesekincsét kelet két legnagyobb mese-centrumától kapja: a hindu és az arab-perzsa-mohamedán kultúrától. Ha Kasmir történeti múltját tekintjük, e két alapvető jelleg mellett még azt is megemlíthetjük, hogy időszámításunk kezdetén a buddhizmus térhódítása is nyomot hagyott rajta, valamint az, hogy Timur hódítása nyomán a mongol birodalom részeként, kultúrája a nomád török-tatár népekével is összefonódott. Jelenlegi szomszédai: északnyugaton Afganisztán, északkeleten Kína, keleten Tibet, délen és délnyugaton India — mely birtokáért Pakisztánnal verseng. Ilyen történelmi előzmények és ilyen földrajzi helyzet következtében Kasmírt a keleti mese egyik igen fontos letéteményesének és közvetítőjének tekinthetjük, hiszen vegyes világnézetű és hitű népessége részben megőrzi és tovább virágoztatja a mindenfelől kapott meséket, részben pedig új köntösben adja tovább szomszédainak. Ennek köszönhető e mesevilág kalandossága, sokoldalúsága és tömör szépsége.

Tudott dolog ma már, hogy a tudósok Benfey német szanszkrit- kutató nagyhatású művének, a Pancsatantra kritikai kiadásának megjelenése (1859) óta Indiát tekintik a legtöbb tündérmese őshazájának. Az a varázsos tündérbirodalom, amelynek kincsei Columbus s a nagy felfedezések korának híres utazóit vonzották, valóban szülőanyja volt annak a csodavilágnak, amelyben a gyöngyöt síró, a rózsát kacagó tündérleányok, a hálás állatok szolgálata-t elnyerő királyfiak, a bűvös pálca és köpönyeg birtokában diadalmaskodó, szegény, árva legények bonyolult kalandtörténetei valószerűen hatnak. A hindu vallás mitológiája lappang ezek mögött, azzal az életbölcsessel párosulva, amelyet e hit filozófiája, tanítása ad. A hindu mesékből tündéri költőiségük mellett nem hiányzik az

a tanítás sem, amely az embert okos önmérséklésre, jóindulatra biztatja. De Indiánál nem kisebb szerepe van a meseformálásban a józan arabságnak, amely a kásmiri mesékben hasonlóképpen érezteti hatását. Innen erednek a valószerű, realiztikus vonások, innen ered sok jóízű tréfa, innen származnak az ügyes találós kérdéseket feladó leányok, elmésségük, vagy rejtett értelmű, bölcs tanácsok megfogadása által győzedelmeskedő hősök történetei. A hindu-arab meséknek ilyen eltérő mozzanatai mellett azonban van egy közös jellegzetességük is, amely összefűzi őket: életformájuk.

A mese alapvető tulajdonsága az, hogy nem írják le, hanem mesélik. Abban az összefüggő nagy tömbben, amelyet a nomád török, mongol, arab, perzsa nép együttesen alkot, mindenütt gazdagon virágzik az írásba nem foglalt mese. Kávéházakban, szőnyegcsomózók közt, bazároknak, a karavánok útvonalán, zarándokutakon. A mese férfiak szórakozása. De nemcsak az egyszerű emberek körében terem meg a mese, hanem gazdag kereskedők házában, fejedelmek, uralkodók udvarában is. Mindenütt akadnak olyan művészi adottságú emberek, akik mesével szórakoztatják a vándorokat, mulattatják a vásárosokat, andalítják el, ringatják álomba a nagyurakat, s ezért kiváltságos megbecsülésben részesülnek. A mesemondók mindegyikének megvan a maga műsora: a repertoár apáról fiúra száll, s még aki írni tud, az sem gondol arra, hogy írásba foglalja tudományát. Éppen leíratlanságban virágzik, terebélyesedik, formálódik, amint szájról szájra adják, s a hallgatóság mindig megújuló lelkes elragadtatással figyeli. S a hallott mesét a rátermett mesemondók alkalomról alkalomra teljesen átformálják. Itt, keleten elképesztő számban burjánoznak egy-egy mesetípus változatai, melyek rokonok ugyan, de távolról sem édestestvérek.

A keleti mese, amelyet mi ismerünk, tulajdonképpen nem nevezhető népmesének olyan értelemben, mint a mi paraszt meséink. Közönségük nemcsak az elnyomott néprétegekből áll s alkotójuk, hordozójuk az egész népesség. Olyan írott gyűjtemények, amelyek időszámításunk első évszázadaitól kezdve születnek, mint a Kathásaritśāgāra (A Mesefolyamok Tengersége), a Sukasaptati (A Papagáj Hetven Elbeszélése), a Pancsatantra (Öt Könyv), vagy az Ezeregyéjszaka, tulajdonképpen irodalmi alkotások. Ezek egy keretnovellába foglalják azokat a nagyon távoli múltba visszavezethető eredeti népmeséket, amelyek párhuzamosan a köznép ajkán is élnek és továbbfejlődnek. A klasszikus

ind-arab gyűjteményeket fordítások, irodalmi átdolgozások révén mindenütt átvették Közel- Keleten, ezért található annyi azonosság meseirodalmukban.

De lássuk azt is, hogy miként kerültek Európába a keleti mesék, hiszen azt mondtuk, hogy az európai varázsmesék többsége Indiából ered. Az invázió minden valószínűség szerint több oldalról is megindult. Az arab hódítók vitték Spanyolországba s onnan Nyugat-Európába; a levantei kereskedelem s a kereszties hadak hozták délről a Balkán félszigeten, Olaszországon keresztül s a mongol hódító nomádok Oroszország felől jövet honosították meg Európában a tipikusan keleti mesetémákat. Messzire vezetne, ha fel akarnók sorolni e témákat; elég, ha néhány, kötetünkben szereplő darabra utalunk. Lehetetlen észre nem venni pl. a *Rémkirályné* és a *Gonosz királynék* meséjének azonosságát egyrészt a kutyakölykökkel elcserélt aranyhajú gyermekek, másrészt pedig a hűtlen testvérek poétikus magyar népmeséjével. Ha Szajjid és Szaid meséjét olvassuk, ráismerünk benne a Csongor és Tünde vagy Argirus királyfi veszekedő ördögfiókáira. De ugyanitt találkozunk azzal a két fiúcskával is, aki megeszi az aranymadarat és ezáltal szerencséhez jut, s itt látjuk viszont a cselvető királykisasszonyt, aki a székely mesében is úgy bűnhődik, hogy megetetik almával és így változtatják csacsivá. Az Igaz barátság-ban a mi Tündér Ilonánkat elrabló szörnyeteg kapufélfában elrejtett lelkét ismerjük fel, A jógi leányá-ban szóról szóra megeljük azt a mesét, amelyet a magyar falukban „A gyöngyöt síró és rózsát nevető kisasszony” meséjeként ismernek. S mit szóljunk A nevető hal olvastán? Bizony, alig változott valamit, amióta nálunk meghonosodott „Mátyás király és az okos leány” címen.

Természetes azonban, hogy az azonosság mellett sok és jelentős eltérés mutatkozik a keleti és az európai mesék között, ha vázuk azonos is, a vázat kitöltő művészi elemek a keleti eredetű európai meséket, s ugyanígy az Indiából Kasmírba vándorolt meséket is sajnálatosan alakították: az azonos mesék különböző nemzeteknél meghonosodott változataiban felismerhetően kifejlődik az illető nép egyénisége. Így például, ha kötetünk egyik legszebb és legbonyolultabb tündéries hősmeséjében, a Gul-lálá Sáh-ban csupa ismerős motívumot, epizódot fedezünk is fel: e mesékben mégis egy más világ atmoszférája fogad. Öt, önmagában álló, kerek mese kapcsolódik itt egybe és ebben négy hasonló történet: a hős mindegyikben kalandra indul,

vitéz tetteket visz végbe, hercegnőket szabadít meg s feleségül nyeri őket. Csakhogy keleten a mesék szerkezete sokkal bonyolultabb, mint Európában, s amellet egy feleség megszerzése nem befejezése a mesének, hiszen a társadalmi és vallási rend szerint a tekintélyes férfit több feleség is megilleti; így aztán az eszményi mesehős négy mesebeli királynő boldog férje lesz.

Az itt közreadott kasmiri mesék között képviselve vannak a legtipikusabb formák. Különösen ki kell emelnünk a bonyolult, keretes szerkezetűeket (Százezer rupia néhány jó tanácsért, A négy herceg), amelyekben a mese még újabb meséket foglal keretbe. A négy herceg egyike a legismertebb és legrégebbi indiai meséknek, amely egész Közel-Keleten ismert oktatás az elhamarkodott cselekedet veszedelméről. Már említettük, hogy a találós kérdések megoldásával kapcsolatos mesék mennyire közkedveltek keleten, különösen az arab világban (A négy kővé vált herceg). Ugyanilyen eredetre utal a három herceg kereskedelmi érzéket kipróbáló királymeséje (A három herceg), s végül megemlítjük még az agyafúrt tolvaj mesekörből származó realiztikus ciklust Saráf tolvajról. Egy mulatságos, haszontalan, urakat kirabló, ügyes, szellemes, alapjában véve elvetemült, de végül megjavuló figura jelenik meg itt előttünk, aki mindennapos a tarka keleti piacok forgatagában.

Az olvasó bizonyára ugyanazzal a meggyőződéssel teszi majd le e kis gyűjteményt, amit a Kasmírban egy emberöltőnyi időt eltöltött J. H. Knowles 1893-ban így fejezett ki: „Nincs olyan ország ezen a világon, amely túltehetne Kasmír mesebeli gazdagságán.”

DÉGH LINDA

JEGYZETEK

Ajdár — kígyódémon

Almára — fiókos szekrény

Ána — váltópénz (a rupia tizenhatod része)

Á Muhammad khán — az afgán kornak (1753—1819) egyik uralkodója

Badra-pith — díszes szék

Bhagavant — Isten, Visnu vagy Síva, egyik neve

Baháud-din — mohamedán szent

Bángo — a mohamedánok imára szólító kiáltása

Bárah szingha — a Himalájában élő szarvasfajta
Bazár — állandó vásárhely
Bráhmana — pap
Csádar — a vállon átvetve viselt kásmiri sál
Csapáti — lapos, kovásztalan kenyér
arabár — kihallgatási csarnok, ahol a király megtárgyalja embereivel a birodalom ügyeit
Dái — dajka
Dál — tó Szrinagarnál
Diván — miniszter, állami főtisztviselő
Doli — gyaloghintó
zsinn — szellem, általában egyes tárgyak szellemei, melyek a tárgy tulajdonosának szolgálivá lesznek és minden kívánságát teljesítik
kír — önsanyargató, gyakran szemfényvesztő gyakorlatokat végző, kolduló aszkéta
Fátiha — „az írás kezdete” — a mohamedán Miatyánk
Gószáin — vallásos megszállottságban élő ember, szent
Gul-lálá — Rózsák ura
Hakim — orvos, kuruzsló
Haram — a nők elkülönített lakosztálya
ari Parbat — szent folyó, mely a Rámu felé vezető úton folyik keresztül és hegy Szrinagarban, melynek tetején emelkedik a várost védelmező erőd. Március havában hindu ünnepséget tartanak ezen a helyen Shárika tiszteletére
Jógi — természetfeletti erővel rendelkező, szent vezeklő
Kharija — kréta, fehér agyag
kharvár — egy kharvár kb. annyi, amennyit egy szamár elbír, 192 font
Kizmat — sors, isteni elrendelés
Kulcsa — kétszersült-féle
Mangó — gyümölcsfajta
asznad — nagy, bársonnyal, selyemmel és drágakövekkel díszített párna, mely a trón ülésére való
Mela — vallásos vásár
Muhr — aranypénz
Pandita — hindu írástudó

ramésvar — Mindenható — leggyakrabban Siva, ritkábban Visnu
epithetonja
Pádsáh — király
Pánsza — aprópénz
Piláf — rizs fűszeresen elkészítve, hússal, főleg szárnyassal
Pir — szellemi vezető, afféle lelkiatya a mohamedánoknál
Phuhur — pirított rizs vagy kenyér
Pudzsa — egy, az istenszobrok előtt bemutatott, hindu áldozat
Rádzsa Hámsz — hattyú, a madarak királya
Ráksasza — emberevő gonosz démon
íksaszi — gonosz női démon, legszívesebben emberhússal táplálkozik
si — vezeklés én önfegyelmező gyakorlatok révén természet feletti erővel
rendelkező bölcs
Sasztra — a hindu szentírás
Sáhmár — kígyódémon
Sikári — vadász
Siva — a pusztulás és újjászületés istene, akit a hindu mitológia a jógik
urának tart, s a legendákban gyakran ölt jógialakot, vezekel a Himalájában
Szalám! — Békesség! — üdvözlési forma
ang-i-párasz — csodás kő, mely mindent, amihez hozzáér, arannyá vagy
ezüstté változtat. Bölcsök köve
Szantálfa — illatos keményfa fajta
Szingh ideje előtt — 1780—1839 között élt
Thál — tál
Tráh! Tráh! — Kegyelem! Uram bocsáss meg!
Vezir — államminiszter
Vihá — kígyódémon

TARTALOM

Százezer rupia néhány jó tanácsért	5
A rém-királyné	15
Az ötvös és barátai	24
Szaijid és Szaid	30
Igaz barátság	53
A négy kővé váll herceg	61

A három herceg	60
A bölcsek köve	71
A pórul járt örökösök	76
A buta férj és az okos feleség	78
Saráf, a tolvaj	83
A gonosz királynék	98
A négy herceg	107
Gul-lálá Sáh	131
A jógi leánya	165
Miért nevetett a hal?	172
Utószó	178
Jegyzetek	183

A kiadásért felel az Európa Könyvkiadó igazgatója Felelős szerkesztő:

Tőkei Ferenc Műszaki vezető: Siklós Béla

Készült 7300 példányban 9,53 (A/5) ív terjedelemben, az MSZ 5601—54. sz. szabvány szerint.

Kossuth Nyomda, Budapest, V., Honvéd u. 10. — 104 Felelős vezető:

Lengyel Lajos igazgató.